

COI Focus

COLOMBIA Veiligheidssituatie

2 augustus 2021

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst met afkortingen	3
Inleiding.....	5
1. Achtergrond	7
1.1. Korte geschiedenis.....	7
1.2. Relevante ontwikkelingen 2016- 2020	8
2. Algemene context sinds augustus 2020	9
2.1. Overzicht van de corona-pandemie	9
2.2. De socio-economische situatie	10
2.3. Aanhoudende demonstraties	11
2.3.1. Demonstraties najaar 2020.....	11
2.3.2. Demonstraties april-juni 2021	11
3. Veiligheidssituatie sinds augustus 2020.....	14
2.1. Vooruitgang van het vredesakkoord	14
2.2. De veiligheidssituatie	17
4. Strijdende partijen	20
4.1. Dissidenten van de gedemobiliseerde FARC-EP	20
4.2. Ejército de Liberación Nacional (ELN)	22
4.3. Ejército Popular de Liberación (EPL)	23
4.4. De <i>bandas criminales</i> (BACRIM) en de Autodefensas Gaitanistas de Colombia (AGC)	23
5. Typologie van het geweld.....	24
6. Doelwitten van het geweld.....	25
6.2.1. Moorden (<i>homicidios</i>).....	26
6.2.2. Sociale leiders en mensenrechtenactivisten.....	27
6.2.3. Ex-strijders van de FARC-EP	30
6.2.4. Bloedbaden (<i>masacres</i>).....	31
6.2.5. Rekrutering minderjarigen	33
7. Geografische verdeling.....	34
7.1. De conflictgerelateerde gebieden: algemeen	34
7.2. Data op gemeentelijk niveau	35
7.3. Situatie in de grote steden	39
7.3.1. Bogotá	39
7.3.2. Cali.....	40
7.3.3. Medellín	41
7.3.4. Buenaventura	42
8. Verplaatsingen en <i>confinement</i>	43
8.1. Huidige evolutie.....	43
8.2. De Victims' Law: humanitaire bijstand, compensatie en landrecuperatie	45
9. Vluchtelingen uit Venezuela	47
Samenvatting	50
Bijlagen	52
Bibliografie.....	54

Lijst met afkortingen

ACAPS	Assessment Capacities Project
ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AGC	Autodefensas Gaitanistas de Colombia
AI	Amnesty International
AUC	Autodefensas Unidas des Colombia
BACRIM	<i>bandas criminales</i>
CCJ	Comisión Colombiana de Juristas
CERAC	Centro de Recursos para el Análisis del Conflicto
CINEP	Centro de Investigación y Educación Popular
CNMH	Centro Nacional de Memoria Histórica
COALICO	Coalición contra la Vinculación de Niñas, Niños y Jóvenes al Conflicto Armado
CODHES	Consultoría para los Derechos Humanos y el Desplazamiento
ELN	Ejército de Liberación Nacional
EPL	Ejército Popular de Liberación
ETCR	Espacios Territoriales de Capacitación y Reincorporación
FAO	Food and Agriculture Organization
FARC-EP	Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia - Ejército del Pueblo
FARC	Fuerza Alternativa Revolucionaria del Común
FIP	Fundación Ideas para la Paz
FIDH	International Federation for Human Rights
HRW	Human Rights Watch
ICG	International Crisis Group
ICRC	International Committee of the Red Cross
IDMC	Internal Displacement Monitoring Centre
IDP	<i>internally displaced person</i>
IISS	International Institute for Strategic Studies
INDEPAZ	Instituto de Estudios para el Desarrollo y la Paz
IRB	Immigration and Refugee Board of Canada
JEP	Jurisdicción Especial para la Paz
MAP	<i>mina antipersonal</i> (antipersoonsmijn)
MAPP / OAS	Mission to Support the Peace Process in Colombia of the Organization of American States

MUSE	<i>munición sin explotar</i> (niet ontplofte munitie)
NPU	National Protection Unit
NIAG	New Illegal Armed Groups
NYT	New York Times
OAG	Organized Armed Groups
OHCHR	Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights
PARES	Fundación Paz y Reconciliación
PDAG	Post-Demobilisation Armed Groups
PEP	Permiso Especial de Permanencia
R4V	Response For Venezuelans
UARIV	Unidad para la Atención y Reparación Integral a las Víctimas
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNIPEP	Unidad Policial para la Edificación de la Paz
UNOCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
UNP	Unidad Nacional de Protección
UNSC	United Nations Security Council
USIP	United States Institute of Peace
VN	Verenigde Naties
WFP	World Food Programme
WOLA	Washington Office on Latin America

Inleiding

Dit onderzoek maakt een stand van zaken op van de veiligheidssituatie in Colombia. Het richt zich in het bijzonder op de periode van augustus 2020 tot en met juni 2021. Dit document is een update van de gelijknamige COI Focus van juli 2020. Het onderzoek werd afgesloten op 6 juli 2021.

De analyse bestaat uit negen delen en begint met een beknopte geschiedenis van het conflict en de relevante ontwikkelingen tussen 2016 en 2020. Nadien volgt een beschrijving van de algemene context waarin het land zich tussen augustus 2020 en juni 2021 bevond, met aandacht voor de coronacrisis, de socio-economische situatie en de grootschalige demonstraties die begonnen op 28 april 2021. Het derde hoofdstuk schetst de belangrijkste evoluties en recente tendenzen met betrekking tot de veiligheidssituatie en de implementatie van het vredesakkoord. Het vierde hoofdstuk stelt de hoofdrolspelers in het gewapend conflict voor. Cedoca kiest ervoor om de voormalige guerrilla's bij hun volledige naam Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia - Ejército del Pueblo (FARC-EP) te noemen of naar hen te verwijzen als FARC-dissidenten om ze beter te onderscheiden van de politieke partij Fuerza alternativa revolucionaria del común (FARC). Deze laatste wijzigde in januari 2021 opnieuw haar naam in Comunes. De daaropvolgende hoofdstukken duiden aan de hand van de beschikbare statistische gegevens achtereenvolgens de typologie en de doelwitten van het geweld. Hierbij ligt de focus op de impact van het geweld op de burgerbevolking. Cedoca bekijkt deze aan de hand van enkele indicatoren zoals het aantal moorden op sociale leiders en ex-FARC-leden alsook het aantal bloedbaden en gedwongen rekruteringen van minderjarigen. De diverse geraadpleegde bronnen tonen dat het geweld en het conflict zich concentreren op het platteland en in een aantal geografische gebieden. Deze geografische verdeling van het geweld wordt in een zevende hoofdstuk verder toegelicht. Ook de situatie in de belangrijkste grote steden komt hier kort aan bod. Het achtste hoofdstuk handelt over de verplaatsingen van de bevolking als gevolg van het conflict en de incidenten die leiden tot *confinement*. Tot slot gaat dit rapport kort in op de evolutie en gevolgen van de aanhoudende instroom van vluchtelingen uit Venezuela.

Cedoca raadpleegde publicaties van analysecentra en gespecialiseerde organisaties zoals onder meer de Consultoría para los Derechos Humanos y el Desplazamiento (CODHES), de Fundación Paz y Reconciliación (PARES), de Fundación Ideas para la Paz (FIP), InSight Crime, het Instituto de Estudios para el Desarrollo y la Paz (INDEPAZ), het Centro de Recursos para el Análisis del Conflicto (CERAC), Somos Defensores, de International Crisis Group (ICG) en het Washington Office on Latin America (WOLA). Internationale organisaties zoals Human Rights Watch (HRW) en het International Committee of the Red Cross (ICRC) vervulden de bronnen. Het onderzoek werd verder gevoed door verschillende organisaties van de Verenigde Naties (VN), zoals het United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA) en de United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR). Aanvullende opzoeken deed Cedoca op het internet via de zoekmotor Google, in de databanken van Refworld, Ecoinet en Factiva, en op de websites van lokale en internationale mediakanalen zoals El Espectador, El Tiempo maar ook British Broadcasting Corporation (BBC) en The New York Times (NYT).

Deze COI Focus maakt gebruik van cijfergegevens over veiligheidsincidenten uit de databank van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), een Amerikaanse non-profitorganisatie die informatie over conflicten verzamelt, analyseert en in kaart brengt. Ervaren onderzoekers verzamelen de data op basis van een brede waaier van lokale, regionale en internationale nieuwsbronnen en organisaties. Voor Colombia zijn dat onder andere mediakanalen zoals El Espectador, El Tiempo en RCN Radio en organisaties zoals INDEPAZ. De databank is publiek beschikbaar op de website van ACLED en wordt voortdurend aangevuld en bijgewerkt wanneer nieuwe informatie (al dan niet over

een reeds ingevoerd incident) aan het licht komt.¹ De cijfers van ACLED die Cedoca in deze COI Focus gebruikt zijn opgevraagd op 26 mei 2021. De inventaris van ACLED geeft het type van geweld, de actoren van geweld, een beschrijving van de incidenten, de locatie en het aantal dodelijke slachtoffers weer.² ACLED wijst erop dat de verzamelde gegevens in zekere mate de prioriteiten van de verslaggeving door media en organisaties weerspiegelen en dat een onderschatting van het geweld zodoende mogelijk is.³ In zijn *Codebook* licht ACLED de toegepaste methodologie voor de invoering en voortdurende controle van de data uitgebreid toe.⁴ Gelet op de methodologie, codering en invoering van gegevens, kunnen de cijfers van ACLED volgens Cedoca slechts beschouwd worden als een schatting en indicatie van de tendensen met betrekking tot geweld in een bepaalde periode.

Cedoca volgt de veiligheidsomstandigheden in Colombia voortdurend op. Als er zich fundamentele wijzigingen of ontwikkelingen voordoen die de situatie ter plaatse aanzienlijk veranderen, dan zal Cedoca deze COI Focus zo snel mogelijk bijwerken.

¹ ACLED, *Coding review Process*, 10/04/2019, [url](#)

² ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

³ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED). Guide for Media Users*, 10/04/2019, [url](#)

⁴ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

1. Achtergrond

1.1. Korte geschiedenis

In Colombia, een land met meer dan 49 miljoen inwoners⁵, vond de afgelopen vijf decennia een gewapend conflict plaats tussen de Colombiaanse autoriteiten en verschillende rebellengroeperingen, met als belangrijkste de Fuerzas armadas revolucionarias de Colombia - Ejército del Pueblo (FARC-EP) en het Ejército de Liberación Nacional (ELN). Dit conflict verdreef meer dan 7 miljoen mensen.⁶ HRW spreekt zelfs over 8,1 miljoen ontheemden sinds 1985.⁷ De FARC-EP en het ELN zijn opgericht in de jaren zestig na een decennium van politiek geweld dat bekend staat als *la Violencia* (1948–1958). De FARC-EP bestond uit militante communisten en verdedigingsgroepen van boeren, terwijl de gelederen van het ELN werden gedomineerd door studenten, katholieke radicalen en linkse intellectuelen geïnspireerd door de communistische revolutie van Fidel Castro in Cuba. Vanaf de jaren tachtig namen ook rechtse paramilitaire groeperingen deel aan het conflict. Deze ontstonden toen landeigenaren zich organiseerden om zichzelf te beschermen tegen de guerrillagroeperingen. Ze hadden eveneens banden met het Colombiaanse leger. De grootste paramilitaire groep, de Autodefensas Unidas de Colombia (AUC), ontstond eind jaren negentig uit een fusie tussen verschillende van deze rechtse groeperingen. De AUC werd formeel ontbonden in 2006, maar splintergroepen, door de autoriteiten benoemd als *bandas criminales* (BACRIM), blijven bestaan tot op vandaag.⁸

Bij de presidentsverkiezingen van 2002 werd Álvaro Uribe, die beloofde een harde lijn aan te nemen tegen de guerrillastrijders, verkozen als staatshoofd.⁹ In 2010 won Juan Manuel Santos, die onder Uribe minister van Defensie was, de presidentsverkiezingen. Zijn regering begon in 2012 formele vredesbesprekingen met de FARC-EP. De twee partijen bereikten medio 2016 een staakt-het-vuren. Santos en FARC-EP-leider Rodrigo Londoño (ook bekend als Timoshenko) ondertekenden in september 2016 een vredesverdrag in de Caraïbische stad Cartagena. Een week later verwierpen de Colombianen nipt het akkoord in een referendum. De stemming leek het publieke onbehagen te weerspiegelen dat de rebellen na tientallen jaren van ernstig misbruik te mild werden behandeld. De campagne van het neen-kamp werd geleid door voormalig president Uribe. In december 2016 keurde het Colombiaanse Congres een herziene versie van het vredesakkoord goed.¹⁰ Naast afspraken over de politieke vertegenwoordiging in het parlement bevatte het akkoord ook enkele belangrijke bepalingen rond landhervormingen die een oplossing moesten bieden voor de cyclus van geweld en armoede op het platteland.¹¹ Het akkoord voorzag eveneens in de oprichting van verschillende instellingen, zoals de Speciale Jurisdictie voor de Vrede (Jurisdicción Especial para la Paz, JEP) en een Waarheidscommissie.¹²

⁵ CIA, 04/08/2020, [url](#)

⁶ ACAPS, 27/05/2019, [url](#)

⁷ HRW, 2019, [url](#)

⁸ CFR, 11/01/2017, [url](#)

⁹ CFR, 11/01/2017, [url](#)

¹⁰ CFR, 11/01/2017, [url](#)

¹¹ Colombia peace - WOLA, 14/05/2020, [url](#)

¹² AS/COA, 03/08/2018, [url](#)

1.2. Relevante ontwikkelingen 2016- 2020

Hoofdstuk drie van het vredesakkoord bevatte een plan voor de ontwapening, demobilisatie en uiteindelijke re-integratie van de ex-strijders van de FARC-EP. Het stelde een staakt-het-vuren en een gedetailleerd tijdschema voor de demobilisatie vast, met toezicht door een missie van de VN. Vervolgens legde het procedures, voordelen en verantwoordelijkheden vast voor de terugkeer van ex-strijders in de Colombiaanse samenleving. In de maanden na de ratificatie van het akkoord reisden de leden van de FARC-EP naar de zogenaamde transitiezones en begon een proces van zes maanden voor demobilisatie en ontwapening. Elke site werd bewaakt door een speciale politie-eenheid van 1.200 personen (Unidad Policial para la Edificación de la Paz, UNIPEP) en door militairen die een speciale veiligheidszone rond de site in stand hielden. Tijdens de demobilisatiefase vonden er binnen de perimeter van de transitiezones geen ernstige incidenten plaats.¹³ Op 15 augustus 2017 was het demobilisatieproces voltooid.¹⁴ In januari 2020 waren in totaal 13.185 voormalige FARC-leden officieel gedemobiliseerd. Allen kwamen in aanmerking voor een maandelijks bedrag van 90 % van het minimumloon gedurende twee jaar, samen met een pakket onderwijs, training en toegang tot de gezondheidszorg. Na 15 augustus 2017 hield de FARC-EP officieel op te bestaan en mochten hun leden de transitiezones vrij verlaten. De naam van de zones werd sindsdien veranderd in Territorial Training and Reincorporation Spaces (Espacios Territoriales de Capacitación y Reincorporación, ETCR's).¹⁵

Begin september 2017 hield de FARC-partij haar eerste partijcongres in Bogotá waar ze haar naam veranderde in Fuerza Alternativa Revolucionaria del Común (FARC). De FARC had het moeilijk kiezers aan te trekken en behaalde tijdens de lokale verkiezingen van oktober 2019, met 119.000 stemmen, slechts een mager resultaat. Twaalf van hun kandidaten raakten uiteindelijk verkozen, waarvan drie als burgemeester.¹⁶

Het geweld daalde na het vredesakkoord in grote delen van Colombia. De vredesovereenkomst heeft volgens experts veel winst opgeleverd.¹⁷ Bepaalde gebieden in Colombia blijven onder invloed staan van de gewapende groeperingen en kennen terugkerend geweld. Plannen om het bereik van de regering in conflictgebieden te vergroten, om de herintegratie van ex-strijders in de samenleving te bevorderen en inspanningen om andere illegale gewapende groepen te ontmantelen, verliepen zeer moeizaam.¹⁸ Verschillende dissidente fronten van de FARC-EP verwierpen het vredesakkoord van 2016, weigerden demobilisatie en strijdden verder in lijn met de ideologie van de gewapende groepering, andere vormden nieuwe criminele organisaties.¹⁹ Het gevolg is dat delen van het platteland nog steeds door conflict getroffen zijn.²⁰

In juni 2018 werd Iván Duque, criticus van het vredesakkoord, tot president verkozen na een campagne waarin hij belooft strenger op te treden tegen voormalige FARC-strijders.²¹

Onderzoekers van het Kroc Institute for International Peace Studies van de Amerikaanse Universiteit van Notre Dame, dat de uitvoering van de vredesovereenkomst officieel opvolgt op verzoek van zowel de Colombiaanse regering als de FARC, verklaren in hun *progress report* van april 2019 dat de regering van president Iván Duque wel veel van de beloften uit het vredesakkoord tracht na te komen. Meer

¹³ Colombia peace - WOLA, 14/05/2020, [url](#)

¹⁴ UN Mission in Colombia, 22/09/2017, [url](#)

¹⁵ Colombia peace - WOLA, 14/05/2020, [url](#)

¹⁶ Colombia peace - WOLA, 14/05/2020, [url](#)

¹⁷ World Politics Review, 29/04/2020, [url](#)

¹⁸ LAWG, WOLA et al., 04/2019, [url](#)

¹⁹ HIIK, 02/2019, p. 106, [url](#)

²⁰ LAWG, WOLA et al., 04/2019, [url](#)

²¹ ICG, 12/07/2018, [url](#)

dan twee derde van de verbintenissen in het akkoord zijn aangegaan, aldus het Kroc Institute, en meer dan een derde is voltooid of kent aanzienlijke vooruitgang.²²

De twaalf voormalige strijders en kandidaten van de partij FARC die bij de lokale verkiezingen van 2019 werden verkozen, hebben in januari 2020 hun functie opgenomen. Bovendien zijn zeven voormalige strijders, waaronder vier vrouwen, benoemd in functies in lokale en departementale administraties.²³ Op 20 juli 2020 werd Sandra Ramirez, gedurende 35 jaar strijdster bij de FARC-EP, na twee jaar in het parlement, verkozen in de raad van bestuur van de senaat.²⁴

In 2020 kende Colombia een aantal bijkomende belangrijke uitdagingen zoals aanhoudende straatprotesten tussen november 2019 en februari 2020²⁵, de aanhoudende instroom van Venezolaanse vluchtelingen (zie hoofdstuk 9) en sinds maart 2020 ook de impact van de pandemie veroorzaakt door het coronavirus.

2. Algemene context sinds augustus 2020

2.1. Overzicht van de corona-pandemie

Begin maart 2020 arriveerde het coronavirus in Colombia. Het land nam al vroeg bij de detectie van de eerste gevallen van COVID-19 sterke preventiemaatregelen. De nationale noodtoestand werd afgekondigd op 6 maart 2020, de grenzen werden gesloten, de scholen gingen dicht op 14 maart 2020 en vanaf 25 maart ging het ganse land in lockdown. In mei 2020 verklaarde de Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organisation, WHO) de hele regio in Zuid-Amerika het nieuwe epicentrum van de epidemie, waarbij Brazilië, Peru en Chili in de top 10-landen van de globale ranking van de epidemie voorkwamen. Deze vroege maatregelen van de Colombiaanse autoriteiten hielden de infectie min of meer onder controle in vergelijking met sommige van de buurlanden, maar Colombia bleef evenmin gespaard. Op 7 juli 2020 kondigde de president een verlenging van de quarantainemaatregelen aan.²⁶

Pas een jaar na de eerste coronabesmettingen gingen de scholen voorzichtig weer open.²⁷ Scholen probeerden zich toe te leggen op online-leren, maar veel kinderen hebben geen internet thuis. De Wereldbank schat dat ongeveer 15 % van de studenten niet terug zal keren naar de schoolbanken.²⁸

In juni 2021 bevindt Colombia zich midden in een derde besmettingsgolf, die veel hoger is dan de vorige twee. Colombia kent dan het hoogste aantal besmettingen van Latijns-Amerika, met meer dan 650 doden per dag.²⁹ De derde golf vindt plaats te midden van de grote golf van sociale protesten die sinds april 2021 in Colombia plaatsvinden. De vaccinatiecampagne komt traag op gang met ongeveer 20 % van de bevolking die eind juni 2021 een eerste dosis heeft ontvangen. Ondanks deze hoge derde golf beslist de president om de mobiliteitsbeperkende maatregelen te versoepelen, in een poging om de economie van het land verder te sparen. Op 8 juni 2021 heft de overheid bijna alle maatregelen

²² Kroc Institute for International Peace Studies, 04/2019, [url](#)

²³ UNSC, 26/06/2020, [url](#)

²⁴ Colombia Reports, 22/07/2020, [url](#)

²⁵ HRW, 10/03/2020, [url](#)

²⁶ El Nuevo Siglo, 07/07/2020, [url](#)

²⁷ The City Paper Bogotá, 03/02/2021, [url](#)

²⁸ Worldbank Blog (Saavedra J.), 17/03/2021, [url](#)

²⁹ Our World in Data, 29/06/2021, [url](#)

op. Dokters en gezondheidswerkers trekken daarop aan de alarmbel, wijzend op een ineenstortende gezondheidszorg.³⁰

Begin juni 2021 beslissen de autoriteiten eveneens om na veertien maanden de grenzen opnieuw te openen.³¹

2.2. De socio-economische situatie

Colombia is historisch gezien een van de landen met de grootste ongelijkheid in de regio, maar was de laatste jaren aan een sterke opmars bezig. Zo heeft het land zijn armoedecijfer tussen 2002 en 2018 met de helft teruggebracht tot 27 %. Het rapport van de Wereldbank van april 2020 meldt echter dat de armoede in de stedelijke gebieden in 2018 opnieuw met 0,2 % en in de landelijke gebieden met 0,1 % toenam tot respectievelijk 24,4 % en 36,1 %.³² Het World Food Programme (WFP) beschrijft Colombia als een land met een hoger middeninkomen. Desondanks staat het op de tweede plaats in de regio - en op de zevende plaats in de wereld - wat betreft inkomensongelijkheid. Extreme armoede bestaat nog steeds en treft onevenredig bepaalde regio's en bevolkingsgroepen. Met name etnische minderheden, inclusief inheemse en Afro-Colombiaanse gemeenschappen, in voormalige conflictgebieden betalen een hoge prijs voor jarenlange marginalisering. Kustgebieden vertonen ernstige tekortkomingen, waarbij het departement La Guajira de meest penibele situatie kent met 90 % van de plattelandsbevolking die er onvoldoende kan voorzien in zijn basisbehoeften, aldus het WFP.³³ In augustus 2020 trekt HRW aan de alarmbel omtrent de humanitaire situatie van de inheemse Wayuu-gemeenschap in het departement La Guajira. De beperkingen gerelateerd aan de pandemie zorgen voor bijkomende moeilijkheden en belemmeren de toegang tot voedsel, water en gezondheidszorg voor deze gemeenschap.³⁴

De coronacrisis sloeg hard toe in Colombia en het land kende de grootste recessie van de afgelopen vijftig jaar.³⁵ In 2020 kromp de economie met bijna 7 %, wat gevolgen had voor het levensonderhoud van miljoenen mensen. Armoede steeg van 35,7 % in 2019 tot 42,5 % in 2020, wat de vooruitgang van het land in de strijd tegen armoede met bijna tien jaar teruggedraaide. Om aan deze situatie tegemoet te komen, nam de Colombiaanse regering een reeks noodmaatregelen in 2020. Het verhoogde de overheidsuitgaven om het gezondheidszorgsysteem te versterken, kwetsbare bevolkingsgroepen te helpen en bedrijven te helpen het hoofd boven water te houden. President Iván Duque stelde een belastinghervorming voor om de fiscale situatie van het land te verbeteren, maar de meeste Colombianen (meer dan 80 %) waren tegen het wetsvoorstel wat resulteerde in wekenlange protesten (zie hoofdstuk 2.3.).³⁶

Volgens de *chronic malnutrition index*, een onderzoek van la Fundación Éxito gepubliceerd begin juli 2020, beantwoorden meer dan de helft van de gemeenten aan alle voorwaarden die kunnen leiden tot chronische ondervoeding bij kinderen onder de vijf jaar, waarbij de gebieden van Amazonia en Orinoquia het meest kwetsbaar zijn. Dit probleem dreigt in de huidige pandemische omstandigheden nog acuter te worden. De inwoners van de gemeente Cumaribo in het departement Vichada lopen het

³⁰ The Guardian, 22/06/2021, [url](#)

³¹ Reuters, 02/06/2021, [url](#)

³² World Bank, 04/2020, [url](#)

³³ WFP Colombia, 04/2020, [url](#)

³⁴ HRW, 13/08/2020, [url](#)

³⁵ World Bank, 24/03/2021, [url](#)

³⁶ Atlantic Council (Marczak J., Hernandez C.), 06/2021, [url](#)

hoogste risico op chronische ondervoeding, terwijl de gemeente Envigado in het departement Antioquia, de beste cijfers kan voorleggen.³⁷

2.3. Aanhoudende demonstraties

2.3.1. Demonstraties najaar 2020

Op 9 september 2020 stierf een man als gevolg van overmatig gebruik van geweld door de politie in Bogotá, tijdens een arrestatie. Dit incident leidde tot twee dagen van protesten tegen politiegeweld, waarvan sommige uitmondde in rellen. Verschillende politieagenten reageerden met geweld en gebruikten hun wapens. Deze acties leidden tot dertien doden³⁸ en OHCHR registreerde ook 581 gewonden waarvan 56 % burgers en 44 % politieagenten.³⁹

Begin november 2020 trokken honderden gedemobiliseerde FARC-EP-strijders naar de hoofdstad Bogotá om aandacht te vragen voor hun veiligheid en te protesteren tegen de aanhoudende moorden op ex-strijders.⁴⁰

2.3.2. Demonstraties april-juni 2021

Op 28 april 2021 ontstonden in Colombia grootschalige demonstraties die zich snel uitbreiden over het hele land. Ze waren in de eerste plaats gericht tegen een door de president voorgestelde fiscale hervorming en werden bekend onder de naam *Paro Nacional* (nationale staking). Volgens het ministerie van Defensie vonden op 3 mei 2021 protesten plaats in 27 van de 32 departementen van het land.⁴¹ Hoewel veel van deze protesten het economisch beleid van de regering aanklaagden, reikten hun eisen veel verder. De deelnemers waren een mix van studenten, arbeiders en leden van de inheemse gemeenschap.⁴²

De protesten waren dus in eerste instantie gericht tegen een door president Iván Duque aangekondigde belastinghervorming die de druk op gezinnen uit de middenklasse verder zou doen stijgen. Maar ze zijn, volgens Elizabeth Dickinson, Colombia-analiste voor ICG, eigenlijk een verderzetting van de massaprotesten die ontstonden in november 2019 en doorgingen begin 2020. Deze protestbeweging werd toen abrupt afgebroken omwille van de uitbraak van de COVID-19-pandemie in maart 2020.⁴³

Op 2 mei 2021 beloofde de regering de voorgestelde hervorming van de belastingen in te trekken maar dit zorgde niet voor een kentering. De meerderheid van de protesten verliep vreedzaam. Maar er waren wel meldingen van vandalisme van overheidseigendommen, zoals aanvallen op politiebureaus, het in brand steken van bussen, plunderingen in steden als Cali en het verbranden van autobanden. De autoriteiten beweerden dat deze incidenten het werk waren van gewapende en criminele groeperingen zoals de FARC-dissidenten, het ELN alsook stedelijke bendes. Ze verklaarden eveneens dat politiemensen systematisch een doelwit waren tijdens de demonstraties.⁴⁴ Maar

³⁷ El Tiempo, 08/07/2020, [url](#)

³⁸ The New Humanitarian (Glatsky G.), 25/09/2020, [url](#)

³⁹ OHCHR, 10/02/2021, [url](#)

⁴⁰ Reuters, 02/11/2020, [url](#)

⁴¹ ICG, 06/05/2021, [url](#)

⁴² BBC, 11/05/2021, [url](#)

⁴³ ICG, 06/05/2021, [url](#)

⁴⁴ ICG, 06/05/2021, [url](#)

verzameld bewijsmateriaal toont eveneens aan dat ook de politie dodelijk geweld gebruikte. De roep om hervormingen van de politie klonk steeds luider.⁴⁵

De ombudsman meldde op 11 mei 2021 dat tot die dag ten minste 27 mensen waren omgekomen bij de protesten.⁴⁶ Op 4 mei 2021 werden bijna 90 mensen als vermist opgegeven, hoewel de regering bevestigde dat 47 van hen inmiddels gevonden zijn.⁴⁷ Tussen 28 april en 3 mei 2021 telde Temblores, een ngo die politiegeweld monitort in Colombia, 26 gewelddadige overlijdens ten gevolge van politiegeweld, 761 willekeurige arrestaties, 56 incidenten waarbij politievuurwapens werden gebruikt, 142 slachtoffers van politiegeweld waaronder 17 mensen met oogwonden en 9 slachtoffers van aanranding door veiligheidstroepen.⁴⁸ Op 11 mei 2021 deelde de ombudsman mee dat het officiële dodentol naar aanleiding van de protesten op 42 stond. Op een militair na gaat het allemaal om burgers, aldus de ombudsman.⁴⁹ Op 25 juni 2021 verklaarde het ministerie van Defensie dat het op de hoogte was van 24 doden, gelinkt aan de protesten, en nog eens 11 gevallen die verificatie ondergaan. Twee van de bevestigde doden zijn politieagenten, de rest zijn burgers. Maatschappelijke organisaties schatten het aantal doden hoger.⁵⁰ Op 29 juni 2021 telde de ngo Temblores 44 doden door politiegeweld, sinds de start van de demonstraties op 28 april 2021. Honderden personen zijn nog vermist.⁵¹ De Inter-American Commission on Human Rights (IACHR) zond een onderzoeksmissie naar Colombia om het geweld te onderzoeken.⁵² Internationale mensenrechtenorganisaties uiten sterke kritiek op het gewelddadige optreden door de politiediensten en roepen de president op om de politie dringend te hervormen.⁵³

Het epicentrum van de onrust lag in Cali, hoofdstad van de regio Valle del Cauca aan de zuidelijke Pacifische kust en de derde grootste stad in Colombia. Op 28 april 2021 vulden hier grote aantallen demonstranten de straten en al snel volgden botsingen met de autoriteiten. Op 30 april 2021 stelden mensenrechtenorganisaties een reeks vermeende moorden in Cali door de politie aan de kaak. De confrontaties bleven toenemen. Op 3 mei doken er beelden op van de politie die op demonstranten schiet.⁵⁴ De kracht van de protestbeweging in Cali is gedeeltelijk toe te schrijven aan het feit dat hier de afgelopen jaren steeds meer ontheemden (*internally displaced persons*, IDP's) arriveerden uit naburige gemeenschappen in Cauca, Valle de Cauca, Nariño en Chocó. Hier werden het afgelopen jaar meer dan voordien bloedbaden, gerichte moorden op gemeenschapsleiders, incidenten van gedwongen ontheemding en confrontaties tussen het leger en gewapende groeperingen gerapporteerd. Veel van de ontheemden zijn naar Cali gevlucht waar ze zich vestigden in de armste buurten.⁵⁵

Ook inheemse gemeenschappen uit Cauca kwamen naar Cali om zich bij de demonstranten te voegen. Vervolgens braken gevechten uit tussen gewapende groepen, vaak gekleed in wit, en deelnemers van de inheemse Minga (een term gebruikt door de inheemse bevolking dat verwijst naar een gezamenlijke inspanning voor het algemeen welzijn, hier een protestmars). Naar eigen zeggen werden de deelnemers van de Minga aangevallen door gewapende burgers. De burgers langs hun kant verklaarden dat ze hun eigendommen probeerden te beschermen tegen aanvallen van de Minga.

⁴⁵ ICG, 06/05/2021, [url](#)

⁴⁶ BBC, 11/05/2021, [url](#)

⁴⁷ ICG, 06/05/2021, [url](#)

⁴⁸ Temblores ONG (@TembloresOng), 03/05/2021, [url](#)

⁴⁹ France24, 11/05/2021, [url](#)

⁵⁰ ICG, 02/07/2021, [url](#)

⁵¹ Temblores ONG (@TembloresOng), 29/06/2021, [url](#)

⁵² Reuters, 08/06/2021, [url](#)

⁵³ HRW, 09/06/2021, [url](#) ; AI, 07/06/2021, [url](#)

⁵⁴ ICG, 06/05/2021, [url](#)

⁵⁵ ICG, 06/05/2021, [url](#)

President Duque vroeg de Cauca Regional Indigenous Council (CRIC) - de organisatie die 90 % van de inheemse gemeenschappen uit de zuidwestelijke regio grenzend aan Cali groepeerd - om haar demonstranten te bevelen terug te keren naar hun reservaten "om onnodige confrontaties te vermijden".⁵⁶ Daniela Soto, een jonge inheemse vrouw uit het Saint Tama Kiwe-reservaat en een van de leiders van de CRIC raakte op 9 mei 2021 ernstig gewond bij de demonstraties in Cali. Sebastián Jacanamejoy, een jonge inheemse activist kwam op 28 mei 2021 om tijdens een demonstratie in Cali.⁵⁷

Dit was niet de eerste keer dat de inheemse gemeenschappen een Minga organiseerden om de regering haar eisen voor te leggen. In oktober 2020 reisden ongeveer 8.000 leden van de inheemse gemeenschap naar de hoofdstad Bogotá. Ze kregen toen de steun van de burgemeester van Bogotá, Claudia López. De inheemse bevolking vroeg een ontmoeting met Iván Duque, maar de president weigerde zich te lenen voor "een onderhandeling met een ultimatum" en bekritiseerde de marsen in tijden van pandemie.⁵⁸

Hoewel minder zichtbaar, vormden protesten op het platteland ook een belangrijk onderdeel van deze *Paro Nacional*. *Campesinos* (boeren), Afro-Colombianen en inheemse volkeren, en andere plattelandsbewoners namen eveneens deel aan de demonstraties. Net als in steden zijn economische zorgen en geweld door veiligheidstroepen hun voornaamste bezorgdheden. Demonstranten uit de plattelandsgebieden hekelden de trage uitvoering van het vredesakkoord van 2016, met name de hoofdstukken over plattelandshervorming, evenals het falende programma voor vrijwillige vervanging van illegale cocagewassen. Ook de voortdurende moorden op gemeenschapsleiders vormen een andere klacht van de demonstranten.⁵⁹

Vanaf half juni 2021 daalde de intensiteit van de demonstraties, mede doordat de stakingsvakbonden hiertoe opriepen. Het comité van leiders van het maatschappelijk middenveld – voornamelijk vakbondsleiders – die op 28 april 2021 opriepen tot de *Paro Nacional*, verklaarde hun eisen te zullen voorleggen aan het Colombiaanse Congres bij de start van de volgende wetgevende zitting op 20 juli 2021. Arbeidsleider Francisco Maltés zei aan de krant Reuters dat indien de overheid niet aan de eisen tegemoet komt, er opnieuw een nationale staking zal plaatsvinden in het najaar.⁶⁰

⁵⁶ BBC, 10/05/2021, [url](#)

⁵⁷ AI, 07/06/2021, [url](#)

⁵⁸ BBC, 10/05/2021, [url](#)

⁵⁹ ICG, 02/07/2021, [url](#)

⁶⁰ Reuters (Acosta L.), 25/06/2021, [url](#)

3. Veiligheidssituatie sinds augustus 2020

2.1. Vooruitgang van het vredesakkoord

De VN-verificatiemissie in Colombia wijst er in haar rapport van eind maart 2021 op dat er de afgelopen verslagperiode (december 2020-maart 2021) nog steeds vooruitgang werd geboekt op het vlak van de implementatie van het vredesakkoord. Als een van de belangrijkste recente verwezenlijkingen noemt de missie de ontmoeting tussen president Duque en de voorzitter van de partij Comunes (opvolger van de FARC-partij⁶¹), Rodrigo Londoño, op 10 maart 2021. Tijdens deze ontmoetingen bevestigden beide partijen hun toewijding aan de implementatie van het vredesakkoord.⁶²

Op 26 januari 2021 vaardigde de JEP haar eerste aanklacht uit in zaak 01 die handelt over gijzelnemingen. De aanklacht viseerde acht voormalige leden van de FARC-EP, inclusief de voorzitter en twee senatoren van de partij Comunes. Het was de eerste keer dat voormalige FARC-EP-leiders zich voor een gerechtelijke instantie moesten verantwoorden voor oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid, waaronder foltering, seksueel geweld, gedwongen verplaatsing en moord. De JEP identificeerde in totaal 21.396 slachtoffers van ontvoering. In februari 2021 vroegen zes van de aangeklaagde voormalige FARC-EP-leiders in een verklaring om vergeving en erkenden ze hun verantwoordelijkheid voor de misdaden.⁶³

Volgens de analyse van PARES, een Colombiaanse ngo gespecialiseerd in onderzoek naar veiligheid en intern gewapend conflict, verliep de implementatie van het vredesakkoord in 2020 te traag en was er een gebrek aan politieke wil om het akkoord ten gronde uit te voeren. Tegen het huidige tempo zou het 25 jaar duren eer alle bepalingen van het akkoord zijn uitgevoerd, aldus de organisatie.⁶⁴

Op 25 mei 2021 lanceerde het Kroc-instituut haar vijfde opvolgingsrapport over de implementatie van het vredesakkoord tijdens de periode van december 2019 tot november 2020. Het instituut erkent dat de implementatie van het vredesakkoord in 2020 een moeilijk jaar kende in Colombia. De COVID-19-pandemie veroorzaakte een ernstige gezondheids crisis in het hele land en de door de overheid opgelegde beperkingen, bedoeld om de verspreiding van het virus tegen te gaan, dwongen het overleg op gemeenschapsniveau online te gaan. De pandemie heeft ook de bestaande ongelijkheden en kwetsbaarheden in bepaalde gebieden vergroot. Bovendien belemmerden de aanhoudende aanvallen en bedreigingen tegen ex-FARC-strijders en de toename van moorden op mensenrechtenverdedigers, milieuactivisten en sociale leiders in bepaalde gebieden, de implementatie van het akkoord, aldus het Kroc-instituut.⁶⁵

Ondanks deze uitdagingen identificeerden de onderzoekers ook verschillende punten waarop vooruitgang werd geboekt. Allereerst steeg het percentage bepalingen dat volledig werd geïmplementeerd tijdens de rapportageperiode. Het aantal bepalingen van het akkoord dat nog niet werd opgestart, daalde verder (zie grafiek vooruitgang van de implementatie).⁶⁶

Ook de hoofdstukken één en vijf van het akkoord, die zich richten op respectievelijk een alomvattende plattelandshervorming en slachtoffers van het gewapende conflict, kenden vooruitgang. Hoofdstuk

⁶¹ Op hun buitengewoon congres van 22-24 januari 2021 beslisten de leden van de FARC-partij de naam van hun partij te veranderen in Comunes. Reuters, 24/01/2021, [url](#)

⁶² UNSC, 26/03/2021, p.1, [url](#)

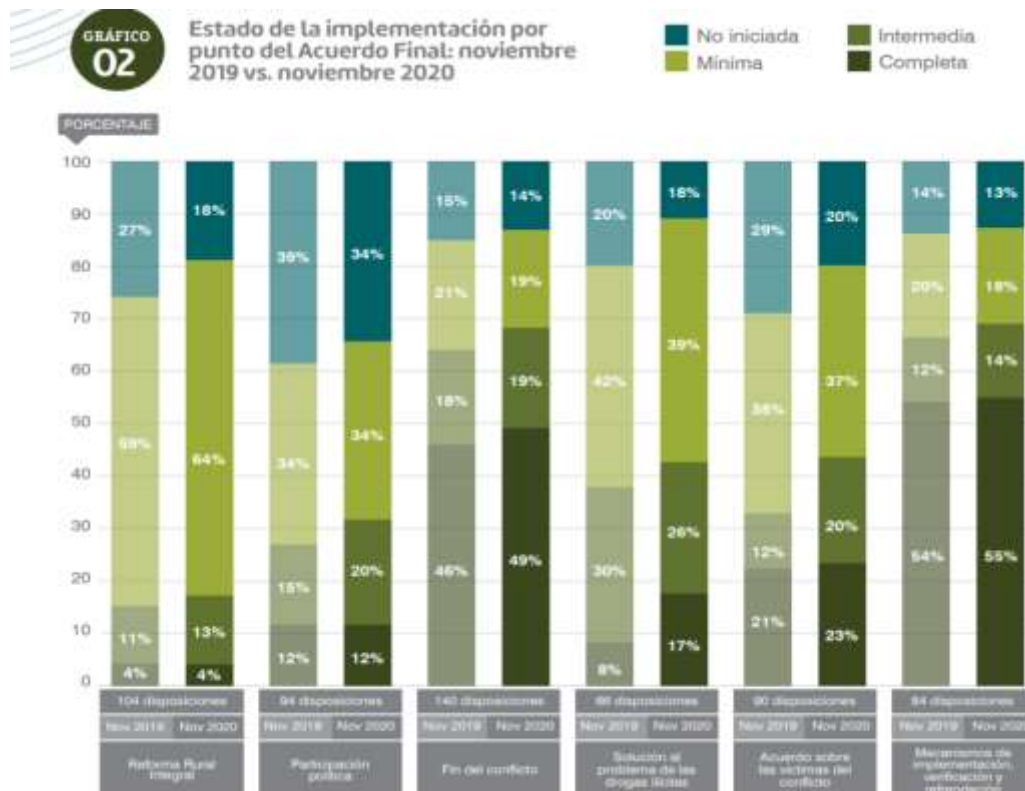
⁶³ UNSC, 26/03/2021, p.2, [url](#)

⁶⁴ PARES, 08/10/2020, [url](#)

⁶⁵ Kroc Institute for International Peace Studies. 25/05/2021, [url](#)

⁶⁶ Kroc Institute for International Peace Studies. 25/05/2021, [url](#)

vier, dat het probleem van illegale drugs behandelt, zag de grootste toename van bepalingen die tijdens de rapportageperiode werden voltooid, namelijk van 8 % naar 17 %.⁶⁷

Vooruitgang van de implementatie van de bepalingen tussen november 2019 en november 2020 voor de zes hoofdstukken (Bron: Kroc-instituut)⁶⁸

Half juni 2021 verontschuldigde Juan Manuel Santos, voormalig president (2010-2018) en minister van Defensie onder president Uribe (2006-2009) zich voor de Waarheidscommissie voor het doden door militairen van talloze onschuldige burgers. De voormalige president erkende zijn verantwoordelijkheid in het schandaal van de *falsos positivos*⁶⁹. Volgens de JEP kostte de tactiek waarbij militairen onschuldige burgers vermoorden het leven aan meer dan 6.400 personen.⁷⁰ Op 6 juli 2021 beschuldigde de JEP tien militairen en een burger voor de gedwongen verdwijning van 24 burgers en de moord op minstens 120 burgers in de regio Catatumbo in 2007-2008. Deze historische beschuldiging stelt het leger voor de eerste maal in beschuldiging voor haar rol in het schandaal van de *falsos positivos*.⁷¹

Eind juni 2021 organiseerde de Waarheidscommissie drie ontmoetingen tussen slachtoffers en verantwoordelijken voor oorlogsmisdaden die berouw toonden. De meest spraakmakende ontmoeting vond plaats op 23 juni 2021 in Bogotá, waar FARC-EP-leiders die de verantwoordelijkheid voor

⁶⁷ Kroc Institute for International Peace Studies. 25/05/2021, [url](#)

⁶⁸ Kroc Institute for International Peace Studies, 25/05/2021, [url](#)

⁶⁹ Waarbij vermoorde burgers valselijk werden voorgesteld als guerrillaleden, gedood door militairen in gevecht.

⁷⁰ Colombia Reports (Alsema A.), 13/06/2021, [url](#)

⁷¹ Reuters (Acosta L.), 06/07/2021, [url](#)

ontvoeringen toegaven, verschillende van hun gijzelaars ontmoetten.⁷² De bekendste aanwezige voormalige gijzelaar was Ingrid Betancourt, de Frans-Colombiaanse politica die tussen 2002 en juli 2008 door de FARC-EP gevangen werd gehouden. FARC-EP-leiders Rodrigo Londoño, Pastor Alape, Julián Gallo en Pedro Trujillo spraken hun berouw uit. In haar opmerkingen merkte Betancourt op dat de deelname van de ex-guerrillastrijders reden tot hoop was. Maar ze zei dat ze meer had gewild. Ze merkte op dat de slachtoffers allemaal huilden terwijl de andere kant geen enkele traan liet. Van sommige FARC-leiders zei ze dat ze een "politieke toespraak" van berouw hoorde, maar niet genoeg woorden uit het hart.⁷³

Hoofdstuk vier van het vredesakkoord bevat een nationaal programma voor de vervanging van illegale cocagewassen en hulp bij de overgang naar legale teelten.⁷⁴ Begin jaren negentig ging de regering van Colombia akkoord met een Amerikaans voorstel om het herbicide glyfosaat te sproeien uit vliegtuigen over gebieden waar boeren coca verbouwden. Het "besproeiingsprogramma" begon in 1994. Deze praktijken liepen door tot in 2016. Het vredesakkoord verbood het besproeien van de gewassen met chemische middelen niet, maar vermeldde het wel duidelijk als laatste redmiddel omwille van de grote schade voor mens en milieu. Tussen 2016 en juni 2020 vonden geen besproeiingen van de cocaplantages plaats maar werkten de autoriteiten enkel via manuele uitroeing van de plantages en via de cocavervangingsprogramma's.⁷⁵

Volgens een rapport dat het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) eind december 2020 publiceerde, namen 99.000 families eind 2020 deel aan het cocavervangingsprogramma.⁷⁶

De gebieden gebruikt voor het telen van coca verminderden in 2020 met zo'n 7 %, aldus UNODC. Maar de productie van cocaïne steeg wel opnieuw tegenover 2019 en Colombia behoort hiermee tot de top van de cocaïne-producerende landen.⁷⁷ President Iván Duque stelt dat de hele toeleveringsketen van de cocateelt tot de wereldwijde cocaïnehandel de oorzaak is achter de toenemende bloedbaden, gedwongen ontheemding en moorden op gemeenschapsleiders in Colombia.⁷⁸ Nu de teelt de afgelopen jaren nieuwe hoogtepunten heeft bereikt, zetten de autoriteiten nog meer in op politie en leger om de oogst uit te roeien. De autoriteiten dreigen er eveneens mee om de besproeiingen vanuit de lucht opnieuw op te starten.⁷⁹

ICG is echter van mening dat gedwongen uitroeing van de coca het geweld in de landelijke gebieden enkel nog verder zal doen toenemen. De organisatie schrijft in haar rapport van eind februari 2021 dat uitroeing van de coca-plant de boeren dwingt zich aan te sluiten bij gewapende groeperingen, aangezien de staat hiermee hun levensonderhoud ontnemt. Kwetsbaar voor dwang van de gewapende groeperingen, maar ook gestigmatiseerd door het leger als criminelen, ervaren boeren geweld langs beide zijden. De oplossing ligt volgens ICG in toenemende inspanningen van de autoriteiten om de boeren van een waardig alternatief te voorzien.⁸⁰

In tegenstelling tot het UNODC-rapport maakt het White House Office of National Drug Policy (ONDCP) wel melding van een toename in de coca-teelt voor 2020. Het rapport geeft een stijging aan van 16 % in het aantal hectares waarop coca wordt geteelt ten opzichte van het jaar voordien.⁸¹

⁷² Comisión de la verdad, 17/06/2021, [url](#)

⁷³ El Espectador, 23/06/2021, [url](#)

⁷⁴ UNSC, 26/03/2020, [url](#)

⁷⁵ Colombia Peace – WOLA, 28/03/2020, [url](#)

⁷⁶ OHCHR, p.3, 10/02/2021, [url](#)

⁷⁷ Reuters, 09/06/2021, [url](#)

⁷⁸ ICG, 26/02/2021, [url](#)

⁷⁹ ICG, 26/02/2021, [url](#)

⁸⁰ ICG, 26/02/2021, [url](#)

⁸¹ The White House, 25/06/2021, [url](#)

2.2. De veiligheidssituatie

Volgens het ICRC wordt de veiligheidssituatie in Colombia in maart 2021 gekenmerkt door de aanwezigheid van ten minste vijf interne gewapende conflicten die het dagelijks leven van de Colombiaanse burgers beïnvloeden. Deze conflicten spelen zich af tussen de Colombiaanse staat, het ELN, het Ejército Popular de Liberación (EPL), de Autodefensas Gaitanistas de Colombia (AGC) en de dissidenten van de FARC-EP.⁸² Volgens het ICRC leidden deze conflicten tot ontheemdingen op grote schaal en maken explosieven burgerslachtoffers.

Deze conflicten vinden, volgens het ICRC, plaats in de plattelandsgemeenschappen, ver van de grote steden. Enkele van de schendingen van het humanitair recht waaraan, volgens het ICRC, alle gewapende actoren zich schuldig maken, zijn onder meer bedreigingen, moord, wrede en onmenselijke behandeling, seksueel geweld, aanvallen op gezondheidsdiensten, de vernietiging of beschadiging van burgereigendommen, de rekrutering en inzet van kinderen, verdwijningen en het falen om burgers te beschermen.⁸³

Volgens ICG kende Colombia in 2020 en begin 2021 een stijging van het geweld op het platteland, na een eerdere afname de voorgaande jaren. In 2020, toen burgers in lockdown zaten en overheidsfunctionarissen van thuis uit werkten, profiteerde een mix van oude en nieuwe gewapende groeperingen hiervan om hun territoriale controle op verschillende landelijke plaatsen te consolideren en uit te breiden. De pandemie versnelde de herconfiguratie van het conflict, aldus ICG.⁸⁴

Volgens een rapport van UNOCHA van mei 2021 is de veiligheidssituatie begin 2021 verslechterd ten opzichte van dezelfde periode in 2020. Tussen januari en eind april 2021 hebben zich 33 incidenten voorgedaan die leidden tot massale ontheemdingen. Dit is een stijging van 13 % tegenover dezelfde periode het jaar voordien. Over het algemeen is het aantal aanvallen van gewapende groeperingen tegen burgers gestegen met 56 % tegenover dezelfde periode in 2020, aldus UNOCHA.⁸⁵

Grafiek links: Vergelijking incidenten die leiden tot ontheemding / Grafiek rechts: aanvallen tegen de burgerbevolking (Bron: UNOCHA)⁸⁶

⁸² ICRC, 13/03/2021, [url](#)

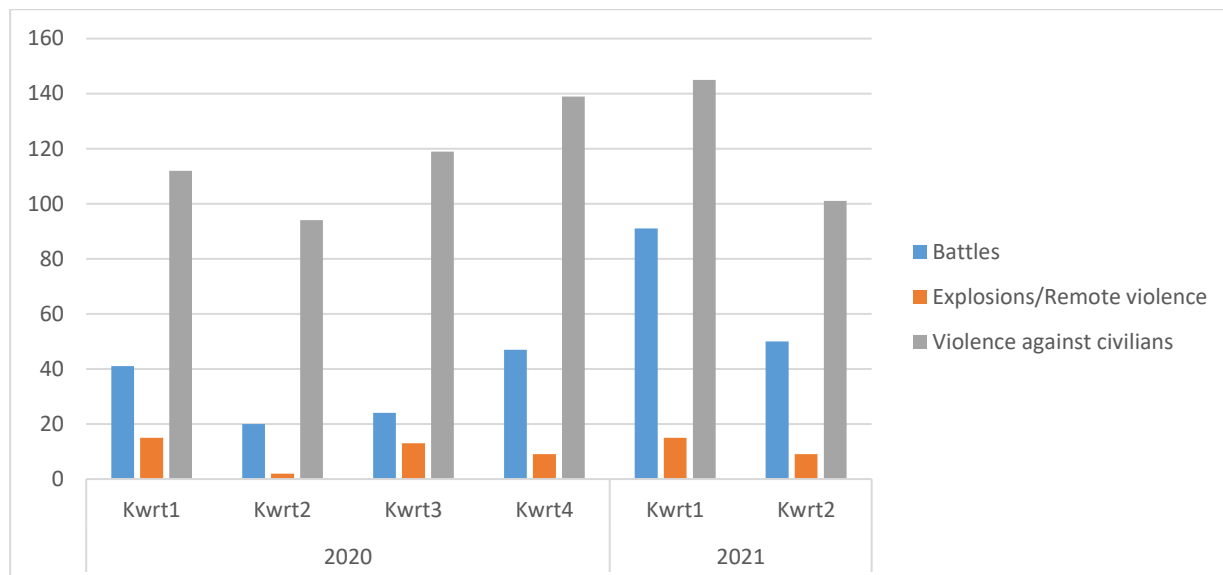
⁸³ ICRC, 13/03/2021, [url](#)

⁸⁴ ICG, 06/05/2021, [url](#)

⁸⁵ UNOCHA, 18/05/2021, [url](#)

⁸⁶ UNOCHA, 18/05/2021, [url](#)

ACLED registreert voor de periode tussen januari 2020 en 22 mei 2021 een stijging van incidenten binnen de categorieën *battles*, *remote violence* en *violence against civilians*. Merk op dat de gegevens voor het tweede kwartaal van 2021 nog niet volledig zijn aangezien de data lopen tot 22 mei 2021.⁸⁷

Evolutie van de incidenten tussen januari 2020 en 22 mei 2021.
Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data.⁸⁸

PARES geeft aan in haar analyse van het jaar 2020 dat het aantal moorden is gedaald ten opzichte van 2019, wat mede te verklaren is door de beperkende maatregelen in het kader van de pandemie, maar dat een aantal andere veiligheidsindicatoren wel zijn verslechterd. De organisatie verwijst hiermee naar de toegenomen gewapende acties in bepaalde rurale gebieden. De gewapende groeperingen, waaronder de dissidenten van de FARC, het ELN en de grotere misdaadgroeperingen, hebben hun aanwezigheid op het territorium verdubbeld sinds 2018. Op een totaal van 1.123 Colombiaanse gemeenten in 2021⁸⁹, verzekerden de FARC dissidenten hun aanwezigheid in 113 gemeenten in 2020 tegenover 56 gemeenten in 2018. Het ELN was in 2020 aanwezig in 160 gemeenten tegenover 99 in 2018. De misdaadgroeperingen opereren momenteel in meer dan 200 gemeenten, aldus PARES.⁹⁰

Ook het jaarrapport van de VN-mensenrechtencommissaris over Colombia in 2020 wijst op een daling van het moordcijfer in 2020 van 25 naar 23,7 moorden per 100.000 personen. Maar de VN-mensenrechtencommissaris wijst er eveneens op dat in verschillende delen van Colombia er een toename van geweld plaatsvindt, alsook een toename van zowel de territoriale als sociale controle van de niet-statelijke gewapende groeperingen over bepaalde gebieden.⁹¹

De moordcijfers zijn volgens de VN-mensenrechtencommissaris vooral alarmerend in de departementen Cauca (53,71), Chocó (54,31), Putumayo (42,8) en Valle de Cauca (45,17). De oorzaak van deze hoge moordcijfers ligt volgens de mensenrechtencommissaris in het ontbreken van

⁸⁷ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

⁸⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

⁸⁹ UNDP, 12/05/2021, [url](#)

⁹⁰ PARES, 08/10/2020, [url](#)

⁹¹ OHCHR, 10/02/2021, [url](#)

een sterke aanwezigheid van de staat in deze delen van het land waardoor deze niet adequaat kan reageren op de dreigingen, alsook de aanwezigheid van hoge niveaus van multidimensionale armoede, waardoor illegale economieën floreren.⁹²

Volgens de analyse van de VN-verificatiemissie in Colombia voor de periode januari-maart 2021 is de concentratie van geweld in sommige regio's het gevolg van een beperkte staatsaanwezigheid, grote armoede en de proliferatie van illegale gewapende groeperingen die er vechten om illegale economieën. Sinds de ondertekening van het vredesakkoord is het geweld tegen voormalige strijders, sociale leiders, mensenrechtenverdedigers en inwoners van lokale gemeenschappen voornamelijk geconcentreerd in 25 gemeenten in de departementen Antioquia, Cauca, Caquetá, Guaviare, Meta, Nariño, Norte de Santander, Putumayo en Valle del Cauca. In een aantal van deze gebieden, waar de afgelopen jaren de veiligheidsomstandigheden verbeterden, zoals de grens tussen Caquetá, Guaviare en Meta en het zuiden van het departement Bolivar, is de situatie de afgelopen periode opnieuw verslechterd, aldus de VN-verificatiemissie.⁹³ Driekwart van de moorden op voormalige strijders vonden plaats op het platteland en meer dan de helft vond plaats in deze 25 gemeenten.⁹⁴

Ook het Assessment Capacities Project (ACAPS) wijst op de sinds 2020 toegenomen versnippering van gewapende groeperingen en georganiseerde misdaadgroepen die meer territoriale controle over strategische gebieden zoeken. Dit fenomeen vindt vooral plaats in afgelegen plattelandsgebieden en zorgt voor een escalatie van het conflict. Deze escalatie uit zich in het toegenomen aantal moorden op sociale leiders, bloedbaden, opsluitingen (*confinement*) en gedwongen verplaatsingen. De meest getroffen departementen zoals La Guajira, Cauca, Norte de Santander, Arauca, Córdoba, Chocó, Nariño, Putumayo en Guaviare worden voornamelijk bevolkt door Afro-Colombianen en inheemse gemeenschappen. Deze hebben zo disproportioneel te lijden onder het conflict, aldus ACAPS.⁹⁵

Volgens cijfers die generaal Luis Fernando Navarro, hoofd van de Colombiaanse strijdkrachten, in januari 2021 vrijgaf, verloren de Colombiaanse illegale gewapende groeperingen in 2020 ongeveer 5.120 leden door militaire operaties. Het cijfer omvat sterfgevallen, gevangennemingen en deserties. De FARC-dissidenten hebben zo'n 1.100 mannen verloren en het ELN verloor meer dan 700 mannen, aldus Navarro.⁹⁶

Ook antipersoonsmijnen bleven in 2020 en begin 2021 voor slachtoffers zorgen in Colombia. Tijdens de eerste drie maanden van 2021 vielen hierbij, volgens het ICRC, 104 slachtoffers (zowel gewonden als overledenen). In dezelfde periode in 2020 ging het om 118 slachtoffers. De meeste slachtoffers zijn burgers, boeren die in een zone wonen waar zich een gewapend conflict afspeelt. Bij de leden van de ordediensten of de gewapende groeperingen vielen 43 slachtoffers ten gevolge van antipersoonsmijnen. De meeste slachtoffers vielen in Cauca (35), gevolgd door Norte de Santander (24). In heel 2020 raakten 389 personen gewond, waarvan 61 overleden.⁹⁷

In juni 2021 was het bijzonder onrustig in de grensstad Cúcuta (Norte de Santander). Hier raakten op 14 juni zo'n 36 mensen gewond toen een autobom ontplofte in een militaire basis, waar eveneens een klein aantal Amerikaanse soldaten aanwezig waren. De president kondigde na de aanslag aan te zullen onderzoeken of het ELN dan wel een dissidente groepering van de FARC-EP verantwoordelijk was.⁹⁸ Tien dagen later, op 25 juni 2021, werden eveneens in Cúcuta geweerschoten gelost op een helicopter met daarin president Duque, minister van Defensie, Diego Molano, en de minister van Binnenlandse

⁹² OHCHR, 10/02/2021, [url](#)

⁹³ UNSC, 26/03/2021, p.5, [url](#)

⁹⁴ UNSC, 26/03/2021, p.5, [url](#)

⁹⁵ ACAPS, 26/05/2021, [url](#)

⁹⁶ Reuters (Acosta L.), 05/01/2021, [url](#)

⁹⁷ CICR Colombia (@CICR_co), 04/04/2021, [url](#)

⁹⁸ Colombia Reports, 16/06/2021, [url](#)

Zaken aan boord. Niemand van de inzittenden raakte gewond. Een eerste onderzoek toonde aan dat wapens met Venezolaanse signatuur werden gevonden maar de aanslag werd niet opgeëist. De autoriteiten verdenken het ELN en dissidenten van de FARC-EP.⁹⁹

4. Strijdende partijen

4.1. Dissidenten van de gedemobiliseerde FARC-EP

Terwijl ongeveer 13.000 FARC-leden formeel demobiliseerden na het vredesakkoord, verwierpen 800 strijders het akkoord volledig en weigerden ze deel te nemen aan het demobilisatieproces.¹⁰⁰ Van degenen die het demobilisatieproces wel hebben doorgemaakt, schat PARES dat eind 2019 ongeveer 830 strijders de wapens weer hadden opgenomen.¹⁰¹ Volgens schattingen van de autoriteiten in 2020 tellen de verschillende dissidente groeperingen van de FARC-EP in totaal 2.500 à 2.600 strijders, met nog eens 1.800 à 2.000 deeltijdse leden die in stedelijke gebieden wonen en ondersteuning bieden. Er zouden zo'n 25 groeperingen actief zijn. Deze verschillen echter sterk in grootte. Sommige groeperingen, zoals het zogenaamde 28e en 18e Front, hebben waarschijnlijk minder dan 100 leden, terwijl anderen er meer dan 300 tellen.¹⁰²

Deze groeperingen variëren in grootte van enkele tientallen tot een paar honderd leden. FIP benadrukt dat de dissidente groeperingen niet alleen uit voormalige guerrillastrijders van de FARC bestaan. De samenstelling is afhankelijk van het gebied. Ze nemen kleine criminele groepen op die al lokaal actief waren. De groeperingen hebben wel niet de militaire capaciteit, macht en territoriale controle die de FARC-EP vroeger had. Ze hebben geen eengemaakt commando en maken ook geen deel uit van dezelfde overkoepelende structuur.¹⁰³

PARES verklaarde in februari 2020 dat van de verschillende dissidente groeperingen er zich elf hadden gehergroepeerd rond het Frente Primero (Eerste Front) geassocieerd met Gentil Duarte, vier rond het Front Secunda Marquetalia, geassocieerd met Iván Márquez, terwijl de rest onafhankelijk opereerde, zich wijdde aan de handel in verdovende middelen en in een proces van ontbinding verkeerden.¹⁰⁴ Bijlage 2 bevat een overzicht van deze hergroepering. Het Frente Primero onder Duarte controleert het grootste gebied. Het ziet zichzelf als de voortzetter van de oorspronkelijke FARC-EP met communicaties die in de lijn liggen van de vroegere FARC-EP-propaganda. De tweede groep rond Iván Márquez is het meest bekende Front aangezien hun leider een van de hoofdonderhandelaars was voor de FARC-EP tijdens de vredesonderhandelingen. De aankondiging van Iván Márquez om het vredesproces te verlaten en terug te keren naar de gewapende strijd eind augustus 2019 zond een schokgolf door Colombia.¹⁰⁵ Het is verre van duidelijk in welke mate dissidente groepen werkelijk onder het bevel van deze structuren staan, aldus het WOLA.¹⁰⁶

Eind oktober 2020 brengt HRW een rapport uit over de dissidente groeperingen van de FARC en de vraag of de vijandelijkheden tussen deze groeperingen en de Colombiaanse autoriteiten voldoen aan de definitie van een intern gewapend conflict. HRW wijst erop dat in tegenstelling tot het conflict

⁹⁹ Al Jazeera, 27/06/2021, [url](#)

¹⁰⁰ Colombia Peace - WOLA, 24/04/2020, [url](#)

¹⁰¹ PARES, 27/01/2020, [url](#)

¹⁰² HRW, 22/10/2020, [url](#)

¹⁰³ FIP, s.d., [url](#)

¹⁰⁴ PARES, 02/2020, [url](#)

¹⁰⁵ Colombia Peace - WOLA, 24/04/2020, [url](#)

¹⁰⁶ Colombia Peace - WOLA, 24/04/2020, [url](#)

tussen het ELN en de Colombiaanse autoriteiten dat door diverse bronnen, waaronder het ICRC, wordt gezien als een intern gewapend conflict, dit voor het conflict met de FARC-dissidenten minder eenduidig is. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat niet elk dissident Front even georganiseerd is en sommige onder hen minder dan 100 leden tellen.¹⁰⁷

Volgens een analyse van het WOLA maken alle dissidente groeperingen zich schuldig aan mensenrechtenschendingen. Ze schenden routinematig de persoonlijke integriteit van burgers, onder meer door moord.¹⁰⁸ Ze zijn eveneens verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de rekrutering van kinderen, ongeveer een kwart van de gevallen volgens een beperkt recent onderzoek uitgevoerd door het Observatorio para la Protección de los Derechos y Bienestar de los Niños, Niñas y Adolescentes (OPROB).¹⁰⁹ Tijdens de eerste maanden van de coronacrisis verdubbelde het aantal rekruteringen van minderjarigen, onder andere door de dissidente groepen.¹¹⁰ Begin maart 2021 bombardeerden de autoriteiten een schuilplaats van de groepering van Gentil Duarte in Calamar (Guaviare). Acht strijders kwamen hierbij om het leven, waaronder een zestienjarig meisje.¹¹¹ Volgens een onderzoek van InSight Crime van april 2021 naar de rekrutering van minderjarigen waren de dissidente groeperingen in 2020 verantwoordelijk voor 64 rekruteringen van minderjarigen.¹¹² Dissidente groeperingen zijn bovendien ook vaak verantwoordelijk voor de moorden op gedemobiliseerde FARC-EP-leden.¹¹³

Voorafgaand aan hun demobilisatie had de FARC-EP uitgebreide afpersingsnetwerken in de gebieden onder hun controle. Deze betalingen, bekend als *vacunas* (letterlijk vaccins) of *impuestos de guerra* (oorlogstaxen) zorgden voor een gestage stroom van inkomsten voor de guerrillastrijders. De dissidente FARC-groeperingen zetten dit systeem van afpersingen voort en gaan vaak nog verder dan hun voorgangers, volgens een onderzoek van InSight Crime.¹¹⁴

Dissidente groeperingen worden ook beschuldigd van misdaden tegen het milieu. De groep onder leiding van Gentil Duarte wordt er onder meer van beschuldigd bewakers uit nationale parken in het zuiden van Colombia te hebben gedwongen ontbossing, veeteelt en cocateelt in parkgebieden te tolereren.¹¹⁵

De dissidente FARC-groeperingen hebben ook een steeds grotere aanwezigheid in Venezuela, waar er eveneens confrontaties plaatsvinden tussen de dissidente groeperingen onderling, met andere criminele groeperingen of met de Venezolaanse autoriteiten. In maart 2021 ontstonden gevechten tussen de groep Segunda Marquetalia en het 10^e FARC-Front in de Venezolaanse staat Apure. Duizenden inwoners vluchtten de grens over naar Colombia. Half mei 2021 kondigde Segunda Marquetalia aan dat een van hun leiders, Seuxis Pausias Hernández Solarte, alias Jesús Santrich, was omgekomen bij de gevechten. Het 10^e Front ontvoerde daarnaast nog acht Venezolaanse soldaten.¹¹⁶ Dezen werden begin juni 2021 weer vrijgelaten.¹¹⁷

¹⁰⁷ HRW, 22/10/2020, [url](#)

¹⁰⁸ Colombia Peace - WOLA, 24/04/2020, [url](#)

¹⁰⁹ Reuters (Acosta L.), 30/01/2020, [url](#)

¹¹⁰ InSight Crime (Loaiza L.), 22/06/2020, [url](#)

¹¹¹ El Espectador, 15/03/2021, [url](#)

¹¹² InSight Crime, 01/04/2021, [url](#)

¹¹³ Semana, 26/01/2020, [url](#)

¹¹⁴ InSight Crime, 04/2020, [url](#)

¹¹⁵ El Tiempo (Hernandez T.), 24/02/2020, [url](#)

¹¹⁶ InSight Crime, 18/05/2021, [url](#)

¹¹⁷ Venezuela Analysis, 02/06/2021, [url](#)

4.2. Ejército de Liberación Nacional (ELN)

Vandaag telt het ELN naar schatting zo'n 2.500 à 3.000 gewapende strijders. De groepering werkt ook met deeltijdse strijders en burgers die hun netwerken steunen. Op deze manier komt men al snel uit bij 5.000 leden. Het ELN is hiermee vandaag Colombia's grootste rebellengroepering. Aan het hoofd van de groepering staat een vijfhoekig centraal commando, waarvan twee leden, Gabino en Pablo Beltrán, verblijven in Cuba na de afgesprongen vredesonderhandelingen begin 2019. President Juan Manuel Santos voerde in de periode van de vredesonderhandelingen met de FARC-EP eveneens gesprekken met het ELN. Deze gesprekken werden onder het presidentschap van Iván Duque beëindigd na de aanslag op de politieschool op 17 januari 2019, waarbij 99 slachtoffers vielen en 22 cadetten werden gedood.¹¹⁸ Eind juni 2021 kondigde Gabino vanuit Cuba aan dat hij om gezondheidsredenen ontslag neemt als leider van het ELN en dat Antonio Garcia hem vervangt.¹¹⁹

De onderzoeksorganisatie CINEP schrijft in haar onderzoek getiteld *Waarom het zo moeilijk onderhandelen is met het ELN?* [vertaling] dat de groepering een zeer heterogene organisatie is. Er is wel een centraal gezag maar dat is er nooit in geslaagd alle lokale structuren volledig te integreren. De lokale eenheden opereren met een brede autonomie en weinig coördinatie.¹²⁰ Het ELN onderhoudt een hecht contact met de bevolking en is sterk afhankelijk van deeltijdse leden en milities. Dit alles maakt het moeilijker om met het ELN te onderhandelen en om de groepering militair te bestrijden.

Het ELN werkt niet enkel volgens een militaire structuur, zoals vooral het geval was bij de vroegere FARC-EP. De organisatie bestaat daarnaast ook uit verschillende netwerken die zich bezighouden met kleine operaties en het vergaren van inlichtingen. De FIP benadrukt in haar onderzoek naar de organisatie van januari 2020 dat de groepering een politieke en sociale dimensie bezit die zich niet reflecteert in de cijfers. Hun invloed is dan ook veel groter, breder en complexer dan op het eerste gezicht lijkt, aldus de FIP. Het ELN zit diepgeworteld in een aantal regio's waar ze zijn verweven met de lokale overheid en maatschappelijke organisaties. Het gaat meestal om gebieden waar de mensen afwijzend staan ten opzichte van de autoriteiten. De FIP stelt voor deze regio's dat:¹²¹

"[...] het ELN werkt met structureren die weinig zichtbaar zijn, maar een hoge destabiliserende capaciteit hebben. Deze facties zijn relevant voor het uitvoeren van inlichtingenwerk en politiek werk, ze zijn ingebed in de gemeenschappen en specialiseren zich in verschillende rollen. Door hun flexibiliteit en aanpassingsvermogen kunnen zij reageren op offensieven van de regering en van andere illegale gewapende groepen." [vertaling]

Ook PARES verklaart in haar onderzoek van augustus 2019 waarom de Colombiaanse autoriteiten zo weinig resultaten boeken tegen de groepering. Deze onderzoeksorganisatie wijt het aan operationele veranderingen binnen het ELN. Zo is het gebruik van kampementen nu niet meer zo courant, dragen de leden geen uniformen en bewegen ze zich in kleine groepen zonder grote wapens. ELN-strijders brengen het idee van een strijder-militant in praktijk: militant overdag en strijder 's nachts. Dit brengt de burgerbevolking in gevaar, omdat het ELN zich in feite probeert te camoufleren tussen de boeren (*campesinos*), aldus PARES. Hun leden mengen zich onder de boerenbevolking waardoor ze moeilijker te identificeren zijn. Dit is ook de reden waarom de guerrillaleden steeds gemaskerd en onherkenbaar op foto's staan. De guerrilla's proberen open confrontaties te vermijden. In plaats daarvan opereren

¹¹⁸ FIP, 28/01/2020, [url](#)

¹¹⁹ Reuters, 24/06/2021, [url](#)

¹²⁰ CINEP, 12/2019, [url](#)

¹²¹ FIP, 28/01/2020, p.19, [url](#)

ze via korte maar krachtige acties (sluipschutters, explosieven met gemiddelde en hoge capaciteit, hinderlagen).¹²²

Voor haar inkomsten is het ELN niet langer uitsluitend afhankelijk van ontvoering en afpersing maar haalt ze nu ook meer geld uit drugshandel, illegale mijnbouw en mensensmokkel, dit laatste vooral aan de grens met Venezuela.¹²³

De organisatie is ook verantwoordelijk voor een groot deel van de rekruteringen van minderjarigen.¹²⁴

4.3. Ejército Popular de Liberación (EPL)

De EPL ontstaat in 1967. Na een demobilisatieproces in 1991 blijft slechts een kleine dissidente groep actief. Deze groeit uit tot een drugsorganisatie, vandaag vooral actief in de grensstreek met Venezuela. Vanaf 2016 wordt de groep door de ordetroepen *Los Pelusos* genoemd.¹²⁵ Na de demobilisatie van de FARC-EP als onderdeel van het vredesakkoord van november 2016, tracht de EPL FARC-strijders te rekruteren en haar grondgebied uit te breiden van de regio Catatumbo naar het departement Cesar, voorheen onder controle van de FARC-EP. Dit heeft geleid tot spanningen met het ELN. De twee groepen zijn in een territoriumstrijd verwikkeld in de regio sinds april 2018.¹²⁶

Volgens verschillende bronnen is de EPL vandaag enkel actief in de drugshandel. Hun kern van activiteiten ligt in de regio Catatumbo in het departement Norte de Santander, waar de EPL ongeveer 400 manschappen telt.¹²⁷ InSight Crime bericht in mei 2020 dat de groep sterk verzwakt is door interne rivaliteiten. In mei 2020 werd nog een EPL-topcommandant vermoord op bevel van het EPL-leiderschap wegens zogenaamd verraad.¹²⁸ In april 2021 verklaarde het hoofd van de nationale politie dat de EPL niet langer als een grote bedreiging voor de nationale veiligheid wordt beschouwd.¹²⁹

4.4. De *bandas criminales* (BACRIM) en de Autodefensas Gaitanistas de Colombia (AGC)

Tussen 2003 en 2006 ondergingen de leden van de paramilitaire organisatie AUC een gebrekkig demobilisatieproces waarbij een aantal leden actief bleven en zich reorganiseerden in nieuwe groepen.¹³⁰ Deze gewelddadige groepen staan bekend als *new illegal armed groups* (NIAG), *post-demobilisation armed groups* (PDAG)¹³¹ of *organised armed groups* (OAG). De regering ontkent het bestaan van paramilitarisme en heeft het over criminele bendes (*bandas criminales* of BACRIM).¹³² Een rapport van de Comisión Colombiana de Juristas (CCJ) van februari 2019¹³³ en het Centro Nacional de Memoria Histórica (CNMH) wijzen echter op het voortbestaan van paramilitaire structuren in Colombia na de demobilisatie van de AUC.¹³⁴

¹²² PARES, 08/2019, [url](#)

¹²³ FIP, 28/01/2020, [url](#)

¹²⁴ Reuters (Acosta L.), 30/01/2020, [url](#) ; InSight Crime (Loaiza L.), 22/06/2020, [url](#)

¹²⁵ Colombia Reports, 26/03/2017, [url](#)

¹²⁶ Colombia Reports, 26/03/2017, [url](#)

¹²⁷ Colombia Reports, 26/03/2017, [url](#); Infobae, 04/05/2019, [url](#)

¹²⁸ InSight Crime (Villalba J.), 22/05/2020, [url](#)

¹²⁹ InSight Crime, 19/04/2021, [url](#)

¹³⁰ HRW, 12/01/2017, [url](#); AI, 03/2017, [url](#); Notimérica, 19/07/2016, [url](#); HRW, 29/01/2015, [url](#)

¹³¹ UNOCHA, 08/05/2017, [url](#); USIP, 01/02/2017, [url](#); USDOS, 20/04/2018, [url](#)

¹³² CNN, 14/02/2017, [url](#); NOREF, 08/2016, [url](#); El Colombiano, 18/01/2014, [url](#); ICG, 19/10/2017, [url](#); El Espectador, 08/02/2019, [url](#)

¹³³ CCJ, 02/2019, [url](#); El Espectador, 08/02/2019, [url](#)

¹³⁴ CNMH, 11/2015, [url](#)

De Autodefensas Gaitanistas de Colombia (AGC) (ook wel de Úsuga-clan, de Urabeños of Golf Clan genoemd) vormen volgens Colombia Reports de machtigste paramilitaire groep in Colombia anno 2019. Ze zijn aanwezig in twee derde van de departementen en ze controleren het grootste deel van de drugshandel in het land.¹³⁵ De leider van de AGC is Darío Antonio Úsuga, ook gekend als Otoniel.¹³⁶ De AGC staan vooral sterk in de regio Bajo Cauca in Antioquia en in Chocó en Córdoba. Volgens PARES tellen de AGC medio 2019 ongeveer 2.500 leden en hierbij moeten nog een onbekend aantal leden uit de ondersteunende netwerken worden geteld. De AGC zouden medio 2019 actief zijn in 276 gemeentes.¹³⁷

Andere kleinere BACRIM-groeperingen zijn onder andere Los Caparrapos, ook bekend als het Virgilio Peralta Arenas Front, dat sterk staat in Antioquia en Córdoba. Het is een groep die zich heeft afgesplitst van de AGC.¹³⁸ Op 1 juni 2021 meldde de Colombiaanse minister van Defensie, Diego Molano, in videoverklaring dat Los Caparros waren uitgeschakeld. Deze verklaring kwam er nadat de leider van Los Caparros, Robinson Gil Tapias, alias Flechas, enkele dagen eerder werd gedood in het noordwesten van Antioquia. Volgens een analyse van InSight Crime hebben herhaaldelijke operaties van de veiligheidsdiensten de groepering inderdaad sterk verzwakt, maar is het te vroeg om het einde van de groepering uit te roepen.¹³⁹

Daarnaast is er ook de groepering Los Rastrojos die ontstond in 2002 en tegen 2010 een van de machtigste criminele groeperingen in Colombia was. De groep viel uiteen in 2012 en opereert sindsdien via minder machtige kleinere cellen.¹⁴⁰ Ze is momenteel vooral actief aan de grens met Venezuela waar ze vecht tegen het ELN en de Venezolaanse veiligheidsdiensten.¹⁴¹

5. Typologie van het geweld

Voor de periode tussen januari 2020 en 22 mei 2021 registreert ACLED 1046 incidenten, waarvan 273 *battles*, 63 *explosions*, en 710 incidenten onder *violence against civilians*.¹⁴² ACLED neemt ook andere incidenten op, meer bepaald onder de categorieën *riots*, *protests* en *strategic developments*. Deze worden niet in dit hoofdstuk opgenomen. Een volledig overzicht van de verschillende categorieën en subcategorieën van incidenten is terug te vinden in een nota van Cedoca over de methodologie ACLED.¹⁴³

Onderverdeeld naar regio telt ACLED de meeste incidenten in het departement Cauca, gevolgd door Norte de Santander, Antioquia, Nariño en Valle de Cauca. In al deze departementen vallen de meeste incidenten binnen de categorie *violence against civilians*.

¹³⁵ Colombia Reports, 22/08/2019, [url](#); Insight Crime, s.d., [url](#)

¹³⁶ El Tiempo, 21/12/2018, [url](#)

¹³⁷ PARES, 08/2019, [url](#)

¹³⁸ InSight Crime, 17/04/2020, [url](#)

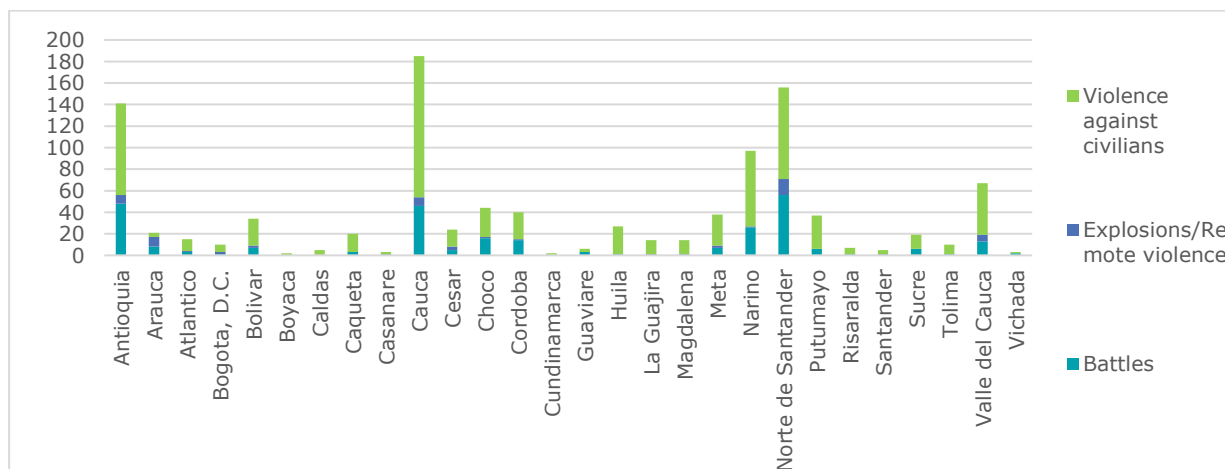
¹³⁹ InSight Crime, 07/06/2021, [url](#)

¹⁴⁰ InSight Crime, 16/02/2017, [url](#)

¹⁴¹ InSight Crime, 30/03/2020, [url](#)

¹⁴² ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

¹⁴³ CGVS / CGRA - Cedoca, 21/05/2019, [url](#)

Aantal geweldsincidenten voor de verschillende departementen in Colombia tussen 1 januari 2020 en 22 mei 2021. Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data.

Bijna alle incidenten in de categorie *violence against civilians*¹⁴⁴ voor de periode januari 2020 tot 22 mei 2021 brengt ACLED onder in de subcategorie *attacks* (660). De overgrote meerderheid van deze *attacks* categoriseert ACLED als aanvallen door niet-geïdentificeerde gewapende groeperingen (525).¹⁴⁵

De 3 incidenten onder de categorie *explosions/remote violence* zijn hoofdzakelijk granaataanvallen, ontploffingen door landmijnen en geïmproviseerde explosieven. De meeste van deze hinderlagen of aanslagen waren gericht tegen politiekantoren of militaire konvoien.¹⁴⁶

De geweldsincidenten in de categorie *battles* vallen uitsluitend binnen de subcategorie *armed clashes*. Het gaat hier bijna alleen om gerichte aanvallen van de gewapende groeperingen onderling of tegen de ordediensten of militairen.

6. Doelwitten van het geweld

Internationale organisaties, zoals de VN en het ICRC, alsook de verschillende Colombiaanse ngo's en denktanks¹⁴⁷, zoals INDEPAZ, PARES en FIP, schrijven in hun rapporten over de impact van het geweld op het leven van de burgers die wonen in deze gebieden waar de gewapende confrontaties plaatsvinden. Deze impact wordt in de rapporten weergegeven volgens een aantal indicatoren, zoals het aantal moorden (*homicidios*), het aantal bloedbaden (*masacres*), het aantal gerichte moorden en aanvallen op sociale leiders en voormalige strijders van de FARC-EP en ook het aantal gedwongen rekruteringen van minderjarigen. Hieronder licht Cedoca de recente gegevens voor elk van deze

¹⁴⁴ Volgens ACLED zijn dit gewelddaden waarbij een georganiseerde, gewapende groepering opzettelijk geweld gebruikt tegen ongewapende niet-strijders.

¹⁴⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

¹⁴⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

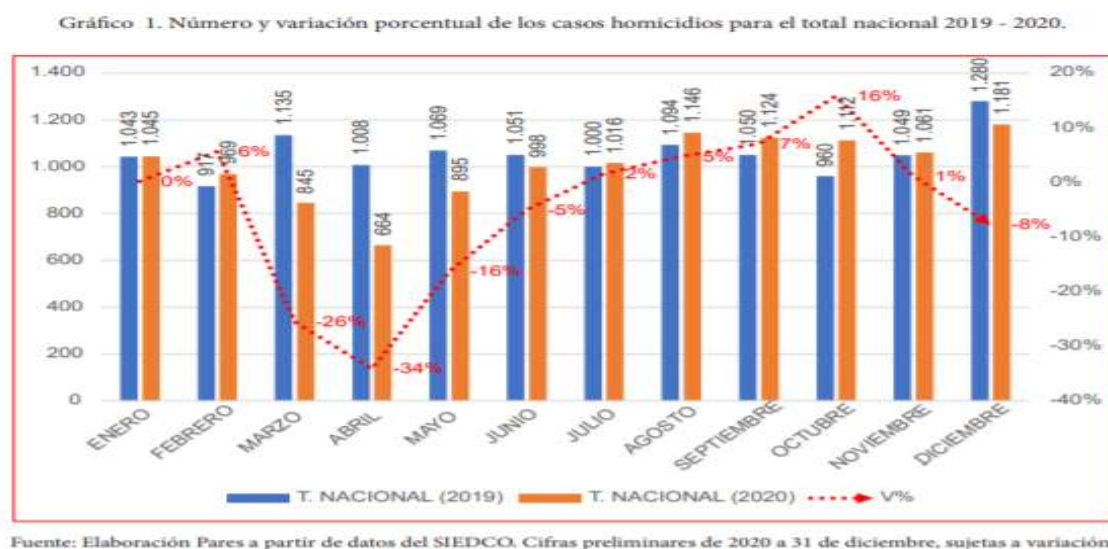
¹⁴⁷ Cedoca consulteert op zeer regelmatige basis de nieuwe rapporten die regelmatig berichten over de impact van het geweld op burgers en die uitgegeven worden door: CINEP [website], s.d., [url](#); CERAC [website], s.d., [url](#); CCJ [website], s.d., [url](#); CODHES [website], s.d., [url](#); PARES [website], s.d., [url](#); INDEPAZ [website], s.d., [url](#) en FIP [website], s.d., [url](#)

indicatoren toe. Ook *confinement* (opsluiting) en gedwongen verplaatsingen behoren tot deze indicatoren, maar deze komen verder aan bod in hoofdstuk 8.

6.2.1. Moorden (*homicidios*)

In de afgelopen referentieperiode van juli 2020 tot juni 2021 is het aantal moorden in Colombia gedaald. Maar de vergelijking van de gegevens van deze periode met dezelfde periode vorig jaar vergt de nodige omzichtigheid en moet steeds in de context van de corona-pandemie worden geplaatst.¹⁴⁸

De database Sistema de Información Estadístico, Delincuencial, Contravencional y Operativo (SIEDCO), opgesteld door de nationale politie, registreerde voor 2019 een nationaal totaal van 12.656 moorden. Voor 2020 waren dit er 12.056 wat een vermindering van 5 % impliceert.¹⁴⁹ Colombia kent hiermee haar laagste moordcijfer van de afgelopen 47 jaar, sinds 1974.¹⁵⁰

Evolutie aantal moorden in 2019 en 2020 (Bron: PARES)¹⁵¹

Wanneer we dit moordcijfer afzetten tegen het totale bevolkingsaantal (49.395.678 inwoners in 2019 en 50.372.424 inwoners in 2020) komt dit neer op een daling van het nationale moordcijfer van 25/100.000 in 2019 naar 23/100.000 in 2020.

Maar deze daling was echter niet van toepassing op het aantal bloedbaden (*masacres*) noch op het aantal moorden op sociale leiders, die beiden een stijging kenden. Volgens een analyse van de FIP raakte de georganiseerde misdaad steeds meer gefragmenteerd, niet alleen in termen van het aantal illegale organisaties, maar ook op geografisch vlak.¹⁵²

Wanneer we kijken naar het aantal moorden (*homicidios*), dan toont de kaart van Colombia opvallende verschillen. Zo zijn er, volgens onderzoek van de FIP, meer dan 170 gemeenten waar het moordcijfer

¹⁴⁸ PARES, 21/02/2021, [url](#)

¹⁴⁹ PARES, 21/02/2021, [url](#)

¹⁵⁰ Colombia Reports (Alsema A.), 21/12/2020, [url](#)

¹⁵¹ PARES, 21/02/2021, [url](#)

¹⁵² FIP, 02/02/2021, [url](#)

50 per 100.000 inwoners overstijgt, terwijl dit in de rest van het land gemiddeld 18 moorden per 100.000 inwoners bedraagt.¹⁵³

6.2.2. Sociale leiders en mensenrechtenactivisten

Colombia-onderzoeker voor ICG, Elizabeth Dickinson, definieert een sociale leider als iemand die opkomt voor zaken in zijn gemeenschap. Dit kan gaan over proper drinkwater, het oproepen tot het steunen van het vredesakkoord tot het verzet tegen rekrutering van kinderen door de gewapende groeperingen.¹⁵⁴ Het gaat hier ook vaak om gemeenschapsleiders of vertegenwoordigers van de inheemse en Afro-gemeenschappen. Deze personen komen omwille van hun mening snel in conflict met de gewapende groeperingen en/of met de grootgrondbezitters. Zowel de gewapende groeperingen als soms de grootgrondbezitters gebruiken vervolgens huurmoordenaars (*sicarios*) om de sociale leider te vermoorden. Hierdoor is het moeilijk te achterhalen wie achter de moord zit. De dader wordt soms wel geïdentificeerd maar daarmee is het nog niet duidelijk wie de eigenlijke opdrachtgever is. Het feit dat dergelijke moorden zelden worden opgelost, leidt tot een zeer hoge mate van straffeloosheid. Als oplossing ziet Dickinson vooral een sterkere en uitgebreidere rol van de rechterlijke macht. Meer militaire aanwezigheid zien de dorpelingen immers meestal als een bijkomend risico, omdat de gewapende groeperingen hen dan kunnen beschouwen als medestanders van de militairen, aldus de onderzoeker.¹⁵⁵ Ook het Colombiaanse onderzoekscentrum CINEP voegt hier aan toe dat familieleden regelmatig bedreigingen ontvangen indien ze proberen achterhalen wie achter deze moord zat.¹⁵⁶

Cijfers over de moorden op sociale leiders verschillen al naargelang de bron. Zelfs de cijfers van verschillende Colombiaanse overheidsinstellingen variëren. Zo bestaat tussen het Bureau van de ombudsman, het Bureau van de procureur-generaal, het openbaar ministerie en het ministerie van Binnenlandse Zaken geen overeenstemming over de omvang van het fenomeen.¹⁵⁷ Ook tussen de cijfers van de verschillende Colombiaanse ngo's die deze problematieken opvolgen kunnen wat verschillen zitten. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat er geen eenduidigheid bestaat over het begrip sociale leider.

Na een kleine daling voor het jaar 2019 steeg het aantal moorden op sociale leiders, volgens data van de FIP, in 2020 opnieuw. Voor 2020 registreert de organisatie 140 moorden op sociale leiders tegenover 104 moorden in 2019. De talrijke beschermingsmaatregelen slagen er onvoldoende in het geweld op lokaal niveau te voorkomen, aldus de FIP. De organisatie is wel verheugd dat de Colombiaanse president de bescherming van de sociale leiders een van de hoofddoelen van 2021 noemde.¹⁵⁸

Somos Defensores, een niet-gouvernementele organisatie die werkt voor de bescherming van mensenrechtenverdedigers in Colombia, merkt in haar jaarrapport over 2020 op dat er sinds 2017 een toenemende trend is vast te stellen wat betreft de agressie tegen sociale leiders. De organisatie wijst er eveneens op dat deze trend in strijd is met de dalende trend van het aantal moorden in het algemeen. Volgens de organisatie steeg het aantal moorden op sociale leiders met 60 % ten opzichte van 2019.¹⁵⁹ De organisatie stelt vast dat het merendeel van de moorden gebeurde na de opgelegde mobiliteitsbeperkingen ter bestrijding van de COVID-19-pandemie en concludeert dan ook dat de

¹⁵³ FIP, 02/02/2021, [url](#)

¹⁵⁴ Colombia Calling with Richard McColl [podcast], 03/2020, [url](#)

¹⁵⁵ Colombia Calling with Richard McColl [podcast], 03/2020, [url](#)

¹⁵⁶ CINEP, 07/05/2020, [url](#)

¹⁵⁷ El Espectador (Osorio M.), 14/06/2020, [url](#)

¹⁵⁸ FIP, 02/02/2021, [url](#)

¹⁵⁹ Somos Defensores, 20/05/2021, p. 5, [url](#)

daders in de mobiliteitsbeperkende maatregelen van de overheid "hun sterkste medestander" [vertaling] vonden.¹⁶⁰

Voor het jaar 2020 documenteerde Somos Defensores 199 moorden op sociale leiders. De organisatie beschrijft 2020 als het meest gewelddadige jaar van de afgelopen elf jaar voor mensenrechtenactivisten en sociale leiders. De organisatie documenteerde eveneens 969 individuele bedreigingen, wat 15 % meer is dan in 2019.¹⁶¹ Het gaat dan voornamelijk over bedreigingen via pamfletten, die veruit het meest voorkomen, en via sms. Daarnaast gaat het om het lastig vallen en schaduwen van personen, het gebruik van explosieven en inzetten van landmijnen en tot slot het vermoorden van familieleden wat in 2020 eenmaal voorkwam.¹⁶² Van deze bedreigingen waren er 238 gericht tegen leden van de inheemse gemeenschap, 156 tegen gemeenschapsleiders, 152 tegen mensenrechtenverdedigers, 114 tegen gemeenteliders, 84 tegen boeren, 43 tegen vakbondsafgevaardigden, 35 tegen personen van Afro-origine, 31 tegen milieuactivisten, 18 tegen personen uit de LGBTI-gemeenschap, 16 tegen personen uit de academische wereld, 13 tegen personen uit de jeugdsector en 1 tegen een lid van een vrouwenrechtenorganisatie. Ook waren er 41 andere slachtoffers.¹⁶³ Het is het eerste jaar dat personen uit de jeugdsector dergelijke bedreigingen ondervinden, wat volgens Somos Defensores toe te schrijven is aan het toenemende engagement van de jongeren die zich in allerlei organisaties inzetten. Wat betreft de LGBTI-gemeenschap vermeldt de organisatie dat deze 18 aanvallen een stijging van 260 % vertegenwoordigen ten opzichte van 2019.¹⁶⁴

De maanden met de meeste aanvallen waren oktober, juli en december 2020. Van het totale aantal geregistreerde aanvallen in 2020 waren 62 % bedreigingen, 20 % moorden, 8 % fysieke aanvallen, 3 % willekeurige arrestaties, 3 % juridische vervolgingen en 2,6 % verdwijningen.¹⁶⁵ Het hoogste aantal agressies bleef voorkomen in gebieden onder controle van de voormalige FARC-EP. Het gaat om gebieden met een precarie aanwezigheid van de staat en waar de uitvoering van de bepalingen van het vredesakkoord vertraging heeft opgelopen, aldus de ngo.¹⁶⁶

De meeste bedreigingen en aanvallen ten aanzien van sociale leiders gebeurden volgens Somos Defensores in de departementen Cauca, het hoofdstedelijk district Bogotá, Antioquia en Nariño. Het hoofdstedelijk district Bogotá kende 22 incidenten met bedreigingen in 2019 en 119 in 2020, waarmee het op de tweede plaats komt. Van deze 119 zaken ging het in 114 van de gevallen om bedreigingen, voornamelijk via pamfletten. In twee gevallen ging het om een moord. Cauca en Antioquia kenden de laatste jaren een hoog aantal aanvallen op sociale leiders en staan steeds in de top drie. Het departement Nariño kende in 2020 een opvallende stijging, van 21 zaken in 2019 naar 77 zaken in 2020.¹⁶⁷

¹⁶⁰ Somos Defensores, 20/05/2021, p. 89, [url](#)

¹⁶¹ Somos Defensores, 20/05/2021, p. 77, [url](#)

¹⁶² Somos Defensores, 20/05/2021, p. 101, [url](#)

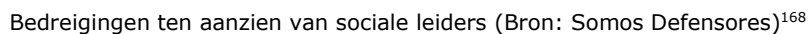
¹⁶³ Somos Defensores, 20/05/2021, p. 83-84, [url](#)

¹⁶⁴ Somos Defensores, 20/05/2021, p. 85, [url](#)

¹⁶⁵ Somos Defensores, 20/05/2021, p. 77, [url](#)

¹⁶⁶ Somos Defensores, 20/05/2021, p. 79, [url](#)

¹⁶⁷ Somos Defensores, 20/05/2021, p. 82, [url](#)

Naast aanvallen die leiden tot de dood van sociale leiders of mensenrechtenvertegenwoordigers, documenteerde het OHCHR ook 795 bedreigingen en aanvallen tegen hen. Onder aanvallen verstaat de organisatie fysieke aanvallen, verdwijningen, ontvoeringen en het schaduwen van de persoon in kwestie. Zo'n 67 % van de slachtoffers waren mannen, 26 % vrouwen en 2 % waren personen

¹⁷² OHCHR, 10/02/2021, p. 5, [url](#)

behorende tot de LGBTI-gemeenschap. Zo'n 44 % van de gevallen deed zich voor in de landelijke gebieden, 14 % in Bogotá en 42 % in andere stedelijke gebieden, aldus het OHCHR.¹⁷³

De Nationale Beschermingseenheid (Unidad Nacional de Protección, UNP) kreeg verschillende aanvragen tot de bescherming van mensenrechtenverdedigers en sociale leiders en kende in totaal aan 3.749 onder hen beschermende maatregelen toe. Er kwam veel kritiek over vertragingen bij het toekennen van de maatregelen en het feit dat de uitvoering ervan onvoldoende op maat van het slachtoffer is. In totaal stierven in 2020 vier mensenrechtenverdedigers hoewel zij beschermende maatregelen hadden gekregen van de UNP.¹⁷⁴

Het Bureau van de ombudsman meldt dat tijdens de eerste drie maanden van 2021, in totaal 34 sociale leiders werden vermoord. Voor de eerste drie maanden van 2020 waren dit er 54. Meer dan de helft van de moorden, tijdens de eerste drie maanden van 2021, vonden plaats in vier departementen: Antioquia, Valle del Cauca, Nariño en Chocó. Voor dezelfde periode werd aangifte gedaan van 123 bedreigingen ten aanzien van sociale leiders.¹⁷⁵

6.2.3. Ex-strijders van de FARC-EP

De VN-verificatiemissie erkent in haar rapport van maart 2021 dat de Colombiaanse autoriteiten inspanningen leveren om moorden op voormalige FARC-EP-strijders te voorkomen. De internationale organisatie wijst erop dat de moorden evenwel nog steeds plaatsvonden tijdens de afgelopen verslagperiode. Sinds de ondertekening van het vredesakkoord tot eind maart 2021 zijn 262 voormalige strijders (waaronder zeven vrouwen) gedood. Voormalige strijders moeten nog steeds verhuizen om hun veiligheid te waarborgen. Ook familieleden van voormalige strijders worden bedreigd.¹⁷⁶ Het OHCHR vermeldt in haar rapport van februari 2021 de moord op 73 voormalige strijders van de FARC-EP in 2020.¹⁷⁷

In februari 2021 verklaarde de JEP dat de beschermingsmaatregelen van de autoriteiten ten aanzien van de ex-strijders onvoldoende zijn en een gebrek aan coördinatie vertonen.¹⁷⁸ Eind april 2021 verklaarde de JEP dat er 1.600 ex-strijders van de FARC-EP zullen zijn vermoord tegen 2024 indien men aan het huidige tempo doorgaat. Tussen 14 en 21 april 2021 werden zeven ex-FARC-strijders vermoord, wat het totaal eind april op 271 vermoorde strijders brengt sinds de ondertekening van het vredesakkoord. Voormalige strijders die de rol van gemeenschapsleider op zich hebben genomen verkeren in een nog kwetsbaardere positie. Van de vermoorde ex-strijders had 20 % een bijkomende rol in een economisch project, een coöperatieve of was hij actief in een programma voor coca-substitutie, aldus de JEP.¹⁷⁹

¹⁷³ OHCHR, 10/02/2021, p. 5, [url](#)

¹⁷⁴ OHCHR, 10/02/2021, p. 5, [url](#)

¹⁷⁵ El Espectador, 27/05/2021, [url](#)

¹⁷⁶ UNSC, 26/03/2021, p. 3, [url](#)

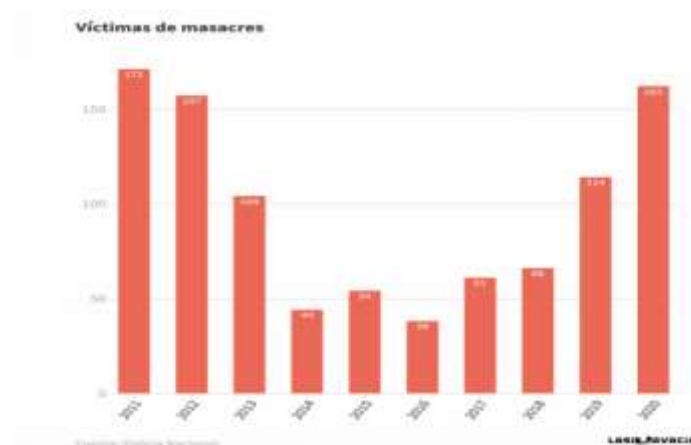
¹⁷⁷ OHCHR, 10/02/2021, p. 3, [url](#)

¹⁷⁸ UNSC, 26/03/2021, p. 3, [url](#)

¹⁷⁹ Reuters, 28/04/2021, [url](#)

6.2.4. Bloedbaden (*masacres*)

Het jaar 2020 kent een duidelijke toename van het aantal bloedbaden (*masacres*).¹⁸⁰ Volgens informatie van de nationale politie, bekomen door de FIP, steeg het aantal bloedbaden in 2020 met 42 % ten opzichte van het jaar voordien en kwam hiermee op het hoogste aantal sinds 2012.¹⁸¹

Evolutie van het aantal bloedbaden (*masacres*) 2011-2020 (Bron: FIP)¹⁸²

Ook PARES vermeldt een gelijkaardige conclusie in haar rapport over 2020. De organisatie wijst op het feit dat verschillende organisaties verschillende criteria hanteren om een moord als een bloedbad te classificeren, maar dat bij alle partnerorganisaties, ongeacht de kwalificering, dit soort moorden stijgt. PARES verwijst naar de cijfers van UNOCHA, dat een bloedbad omschrijft als de moord op drie of meer personen die zich niet kunnen verdedigen. Tussen januari en augustus 2020 telt UNOCHA 47 bloedbaden en 192 slachtoffers.¹⁸³ PARES wijt deze stijging aan het feit dat geen van de gewapende groeperingen een territoriaal overwicht kan bekomen en ze zich daardoor richten op de lokale burgerbevolking.¹⁸⁴

Voor 2020 documenteerde het OHCHR 76 bloedbaden, waarbij 292 doden vielen, waaronder 23 vrouwen, 6 meisjes, 18 jongens, 7 personen van inheemse origine en 10 Afro-Colombianen. Vijf extra gevallen worden nog onderzocht. In 66 % van de gevallen waren de daders lid van een criminele groepering. Het aantal bloedbaden nam sinds 2018 constant toe met in 2020 het hoogste aantal sinds 2014, aldus het OHCHR. In de vier meest getroffen departementen, Antioquia, Cauca, Nariño en Norte de Santander, vonden 62 % van de bloedbaden plaats.¹⁸⁵

Vooral sinds augustus 2020 kende Colombia een opmerkelijke toename van het aantal bloedbaden. Op 2 augustus 2020 werden in het landelijke gebied van La Gabarra, Norte de Santander, zes boeren vermoord.¹⁸⁶ Op 12 augustus 2020 werden in Llano Verde, Cali, vijf kinderen vermoord.¹⁸⁷ Op 13

¹⁸⁰ De VN en Colombiaanse ngo's definiëren bloedbaden (*masacres*) als het vermoorden van drie of meer personen op hetzelfde ogenblik. Al Jazeera, 02/10/2020, [url](#); The Conversation, 15/02/2021, [url](#)

¹⁸¹ FIP, 02/02/2021, [url](#)

¹⁸² FIP, 02/02/2021, [url](#)

¹⁸³ PARES, 08/10/2020, [url](#)

¹⁸⁴ PARES, 08/10/2020, [url](#)

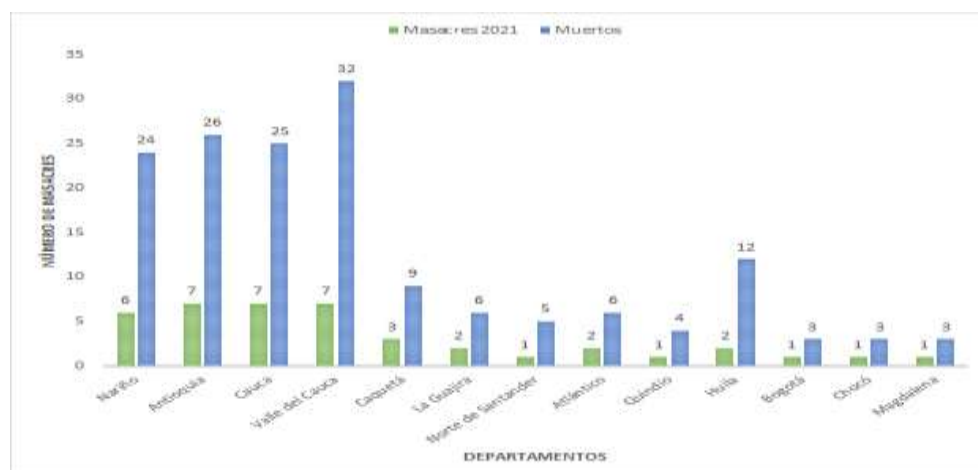
¹⁸⁵ OHCHR, 10/02/2021, [url](#)

¹⁸⁶ Open Democracy, 04/09/2020, [url](#)

¹⁸⁷ Colombia Reports (Alsema A.), 23/08/2020, [url](#)

augustus 2020 lieten twee inheemse personen het leven bij een bloedbad in Corinto, Cauca.¹⁸⁸ Op 15 augustus kwamen tijdens een bloedbad in Samaniego, Nariño, acht studenten om het leven.¹⁸⁹ Op 18 augustus 2020 werden in het inheemse reservaat Píalapí, in Pueblo Viejo, drie leden van de inheemse gemeenschap vermoord. Op 21 augustus 2020 werden in Tambo, Cauca, zes boeren vermoord. Op 21 augustus 2020 vermoordden gewapende personen in Arauca vijf boeren.¹⁹⁰ Op 22 augustus 2020 kwamen in het landelijke gebied van La Guacamaya in Llorente, Tumaco, zes boeren om in een bloedbad. Op 26 augustus 2020 maakte een bloedbad op de weg die de gemeenten Ocaña en Ábrego in Norte de Santander met elkaar verbindt, drie jonge slachtoffers. Op 28 augustus werden in de Andes, Antioquia, drie jonge mannen gedood. Het totaal voor augustus 2020 kwam hiermee op 47 slachtoffers.¹⁹¹ De autoriteiten, waaronder de president en de minister van Defensie, veroorzaakten veel publieke verontwaardiging door de moorden steeds in de context van de drugshandel te plaatsen en de moorden steeds “collectieve moorden” in plaats van *masacres* te noemen.¹⁹²

INDEPAZ schrijft in haar overzicht voor 2020-2021 dat er voor het jaar 2020 in totaal 91 *masacres* plaatsvonden, met in totaal 381 slachtoffers. De maand augustus kende de meeste bloedbaden, namelijk 16. Ook december eindigde hoog, met 12 bloedbaden. De meeste bloedbaden vonden plaats in het departement Valle de Cauca, met in totaal 82 dodelijke slachtoffers. Maar Bogotá kende volgens INDEPAZ ook 3 bloedbaden met in totaal 37 slachtoffers.¹⁹³ De organisatie telt hierbij de 23 gevangenen die werden gedood door de politie tijdens een opstand in de gevangenis La Modelo (Bogotá) op 21 maart 2020.¹⁹⁴ Ook voor de eerste maanden van 2021 vonden de meeste bloedbaden plaats in Valle de Cauca.

Bloedbaden (*masacres*) januari – mei 2021 (Bron: INDEPAZ)¹⁹⁵

Op 31 mei 2021 vond in Palmira, departement Huila, het 41ste bloedbad van 2021 plaats, op een *finca* (boerderij) waar men koffie teelt. De eigenaar van de boerderij was een voormalige strijder van de FARC-EP en ondertekende mee het vredesakkoord. Hij werkte tevens als bodyguard voor de Nationale Beschermingseenheid UNP. Bij de aanval kwamen acht mannen en een vrouw om het leven. De

¹⁸⁸ Open Democracy, 04/09/2020, [url](#)

¹⁸⁹ Colombia Reports (Alsema A.), 23/08/2020, [url](#)

¹⁹⁰ Colombia Reports (Alsema A.), 23/08/2020, [url](#)

¹⁹¹ Open Democracy, 04/09/2020, [url](#)

¹⁹² Open Democracy, 04/09/2020, [url](#)

¹⁹³ INDEPAZ, 04/06/2021, [url](#)

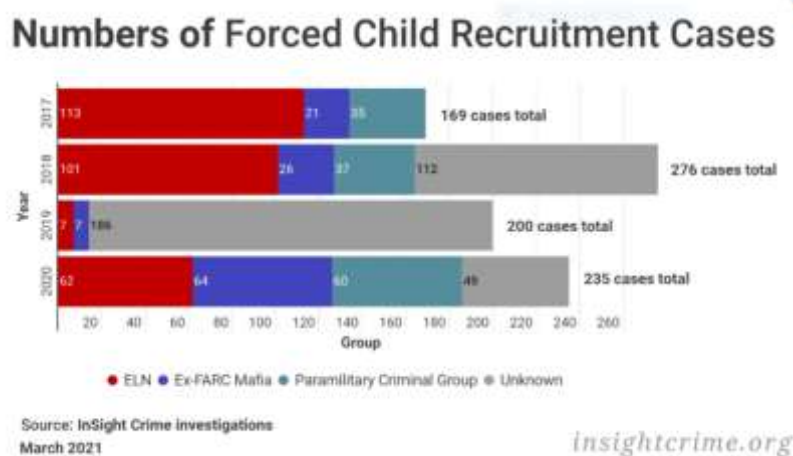
¹⁹⁴ AI, 23/03/2020, [url](#)

¹⁹⁵ INDEPAZ (@indepaz), 31/05/2021, [url](#)

overleden personen waren aan het werk op de boerderij. Het is onbekend wie de daders waren.¹⁹⁶ INDEPAZ spreekt eveneens van negen slachtoffers, waaronder de eigenaar van de *finca*. De organisatie wijst er op dat op dezelfde *finca* in juli en september 2020 reeds twee bloedbaden plaatsvonden met in totaal zeven dodelijke slachtoffers, waaronder minderjarigen.¹⁹⁷

6.2.5. Rekrutering minderjarigen

Een andere indicator van het geweld in Colombia, aangehaald door verschillende organisaties, is de rekrutering van minderjaren in de rangen van de gewapende groeperingen. Uit het onderzoek van InSight Crime van maart 2021 blijkt dat deze cijfers opnieuw toenamen en dat alle gewapende groeperingen zich hier schuldig aan maken.¹⁹⁸

Gedwongen rekrutering van minderjarigen (Bron: InSight Crime)¹⁹⁹

Uit het onderzoek van InSight Crime blijkt dat de rekruteringen voor het overgrote deel plaatsvinden in de landelijke afgelegen gebieden. Familieleden moet dan ook vaak een lange weg afleggen, indien ze klacht zouden willen indienen. De ngo Coalición contra la Vinculación de Niñas, Niños y Jóvenes al Conflicto Armado (COALICO) stelt onder andere hierdoor dat er zeker sprake is van onderrapportering.²⁰⁰ De rekrutering gebeurt vaak via geweld, bijvoorbeeld het dwingen van families om de oudste kinderen af te geven, maar evengoed verleiden groeperingen de jongeren via allerlei loze beloftes of onder invloed van drugs om zich bij hen aan te sluiten.²⁰¹ De kinderen moeten vervolgens afpersingsgeld innen, in cocaïnelabs werken of sekswerk doen. Ze moeten ook drugs verkopen en smokkelen, worden ingezet als moordenaars en worden naar de frontlinies gestuurd.²⁰²

In haar rapport over de situatie in 2020 telt COALICO 298 gebeurtenissen gelinkt aan het gewapend conflict in Colombia doorheen het jaar 2020. Het gaat hier om gewapende confrontaties, bedreigingen en intimidaties. Hiervan hadden 197 feiten een onmiddellijke impact op het leven van kinderen, een

¹⁹⁶ TeleSur, 31/05/2021, [url](#)

¹⁹⁷ INDEPAZ (@indepaz), 31/05/2021, [url](#)

¹⁹⁸ InSight Crime, 01/04/2021, [url](#)

¹⁹⁹ InSight Crime, 01/04/2021, [url](#)

²⁰⁰ InSight Crime, 01/04/2021, [url](#)

²⁰¹ InSight Crime, 01/04/2021, [url](#)

²⁰² InSight Crime, 08/04/2021, [url](#)

daling met 25 feiten in vergelijking met 2019. In 2020 waren er in totaal 12.481 kinderen die directe gevolgen droegen van de gewapende incidenten.²⁰³ Eveneens stelde de organisatie een verhoging vast van de gedwongen rekrutering van minderjarigen door de gewapende groeperingen. Een evolutie die ze grotendeels toeschrijven aan de schoolsluitingen en de lockdowns ten gevolge van de pandemie.²⁰⁴

7. Geografische verdeling

7.1. De conflictgerelateerde gebieden: algemeen

Een analyse van de door Cedoca geraadpleegde informatie toont dat het geweld en het conflict zich concentreren in een aantal geografische gebieden. De grafiek in hoofdstuk 5, op basis van ACLED-data, toont aan de meeste incidenten tijdens de referentieperiode van dit rapport plaatsvonden in het departement Cauca, gevolgd door Norte de Santander, Antioquia, Nariño en Valle de Cauca.

Volgens het rapport van ACAPS van eind november 2020 is het geweld in Colombia voornamelijk geconcentreerd in afgelegen, landelijke gebieden waar gewapende groeperingen strijden om de controle over illegale economieën en de aanwezigheid van de staat zwak is. Vooral de departementen Cauca, Meta, Putumayo, Chocó, Nariño en Antioquia worden getroffen. Inheemse en Afro-Colombiaanse gemeenschappen, die vaak in deze door conflicten getroffen gebieden wonen, zijn bijzonder kwetsbaar voor dit geweld en zijn vaak het doelwit van deze gewapende groeperingen.²⁰⁵

Het VN-rapport van eind maart 2021 stelt dat het geweld zich concentreert in de gebieden die een beperkte aanwezigheid van de staat kennen, hoge niveaus van armoede en een proliferatie van illegale gewapende groeperingen en criminele organisaties die vechten om illegale economieën. Dit komt voornamelijk overeen met de gebieden op het platteland, waar de armoede 2,8 maal groter is dan in de stedelijke gebieden.²⁰⁶ Sinds de ondertekening van het vredesakkoord is het geweld tegen voormalige strijders, sociale leiders, mensenrechtenverdedigers en lokale gemeenschappen vooral geconcentreerd in 25 gemeenten van de departementen Antioquia, Cauca, Caquetá, Guaviare, Meta, Nariño, Norte de Santander, Putumayo en Valle del Cauca. Driekwart van de moorden op voormalige strijders vonden plaats in plattelandsgebieden, aldus het rapport.²⁰⁷

Ook ICG stelt dat de verschillende conflicten tussen de gewapende groeperingen zich voornamelijk afspelen op het platteland, waar de staat en de ordediensten slechts beperkt aanwezig zijn en verschillende gewapende groepen elkaar bestrijden. Bescherming van de bevolking vraagt immers een permanente politieaanwezigheid, betoogt ICG.²⁰⁸ OHCHR stelt dat de politie onvoldoende aanwezig is in de meeste rurale gebieden.²⁰⁹ Volgens het International Institute for Strategic Studies (IISS) vinden de meest extreme situaties van zogenoemde hybride lokale macht, waarbij regio's gecontroleerd worden door zowel lokale administraties als criminele organisaties, plaats in kleinere gemeenten en minder ontwikkelde regio's op het platteland.²¹⁰

²⁰³ COALICO, 12/02/2021, p. 7, [url](#)

²⁰⁴ COALICO, 12/02/2021, p. 9, [url](#)

²⁰⁵ ACAPS, 27/11/2020, p. 1, [url](#)

²⁰⁶ OHCHR, 10/02/2021, p. 11, [url](#)

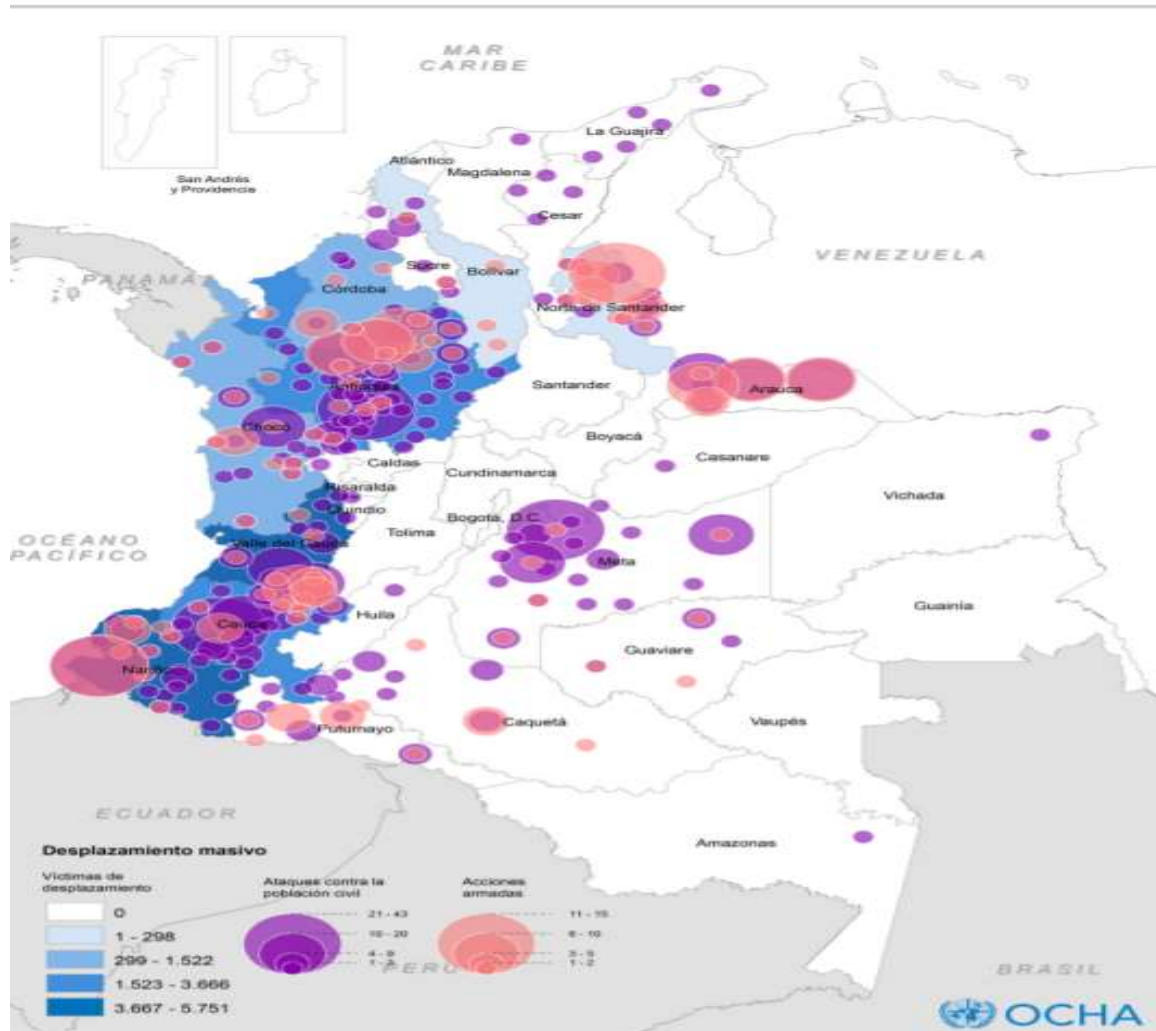
²⁰⁷ UNSC, 26/03/2021, p. 5, [url](#)

²⁰⁸ ICG, 04/08/2019, [url](#)

²⁰⁹ OHCHR, 04/02/2019, p. 13, [url](#)

²¹⁰ IISS, 30/07/2018, p. 10-11, [url](#)

Onderstaande kaart toont de geografische verdeling van het geweld tussen januari 2021 en april 2021. De kaart, opgemaakt door UNOCHA, vermeldt de slachtoffers van ontheemding, de aanvallen tegen de burgerbevolking en de gewapende acties.²¹¹

Geografische verdeling van het geweld: januari 2021 - april 2021 (Bron: UNOCHA)²¹²

7.2. Data op gemeentelijk niveau

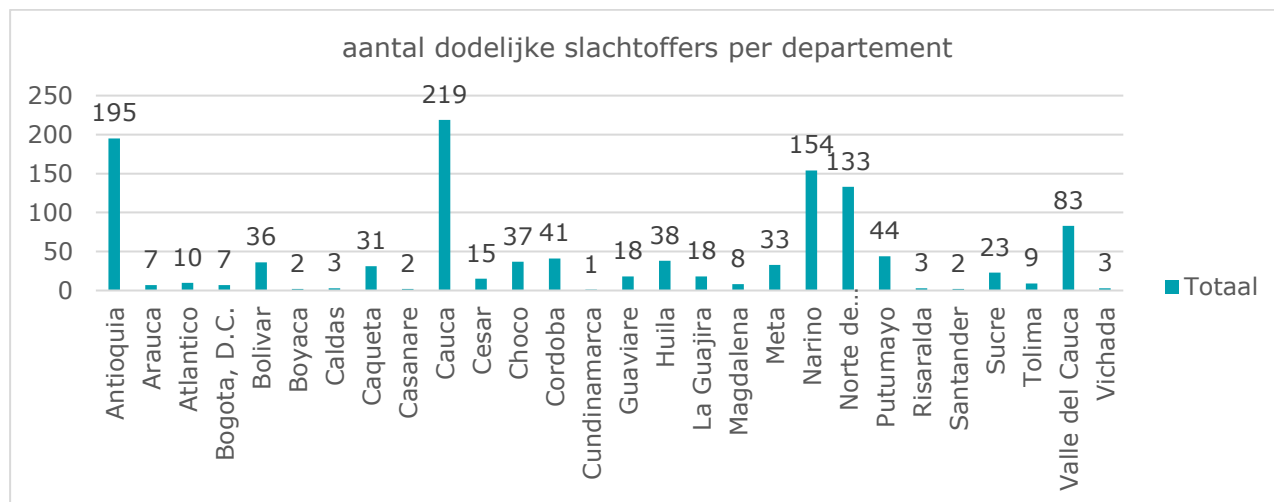
Onderstaande grafieken geven voor de vijf departementen met de hoogste geweldcijfers het aantal dodelijke slachtoffers per gemeente weer. Cedoca maakte deze grafieken op basis van ACLED-cijfers voor de periode 1 januari 2020 tot 22 mei 2021 voor de drie categorieën *battles*, *remote violence* en *violence against civilians*. Bij de interpretatie van deze grafieken dient men rekening te houden met de eerder gemaakte opmerkingen omtrent de methodologie en de berekening van de dodelijke slachtoffers door ACLED. Cedoca geeft de cijfers dan ook niet weer om de absolute aantallen met

²¹¹ UNOCHA, 18/05/2021, [url](#)

²¹² UNOCHA, 18/05/2021, [url](#)

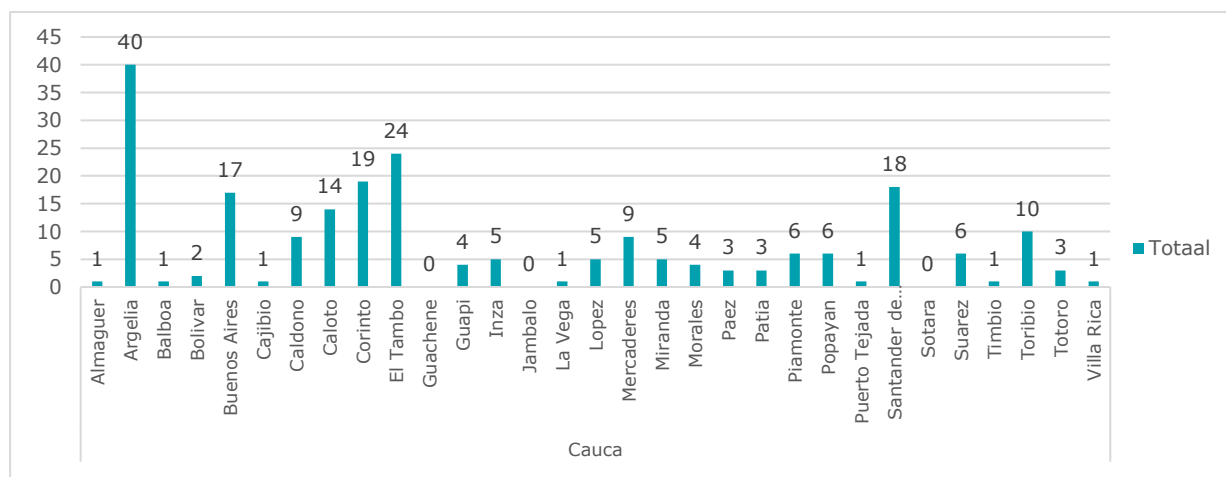
elkaar te vergelijken maar bekijkt de cijfers als indicators van de algemene mate van (dodelijk) geweld in de departementen.

De eerste grafiek toont het aantal dodelijke slachtoffers per departement. De departementen Cauca, Antioquia, Nariño, Norte de Santander en Valle de Cauca kennen het meeste dodelijke geweld:

Aantal dodelijke slachtoffers per departement voor de drie categorieën, tussen 1 januari 2020 en 21 mei 2021.
Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data.²¹³

In het departement Cauca ziet de verdeling van het aantal dodelijke slachtoffers per gemeente er als volgt uit:

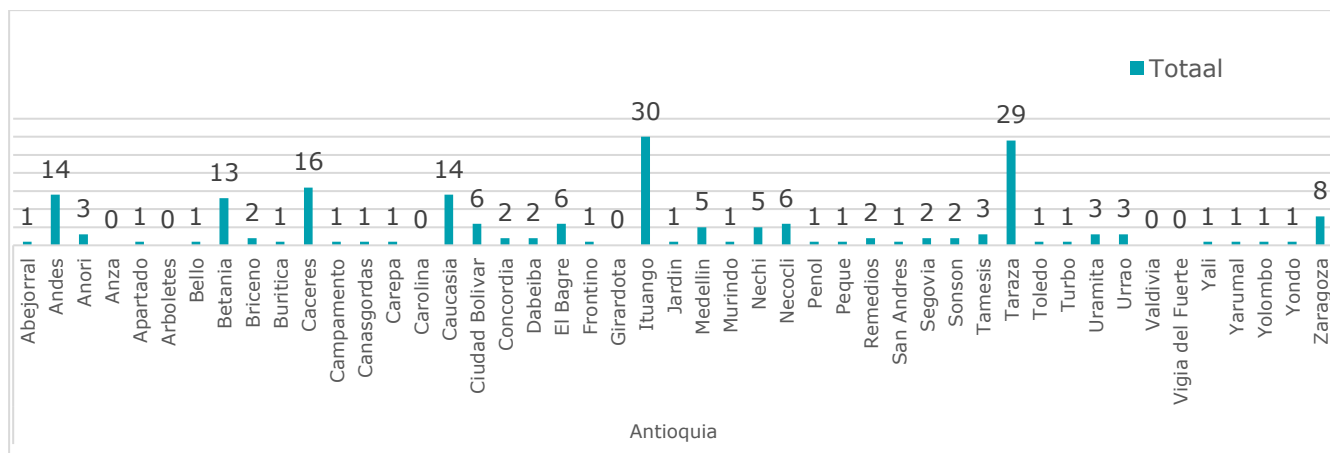

Aantal dodelijke slachtoffers in Cauca voor de drie categorieën, tussen 1 januari 2020 en 21 mei 2021.
Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data.²¹⁴

²¹³ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

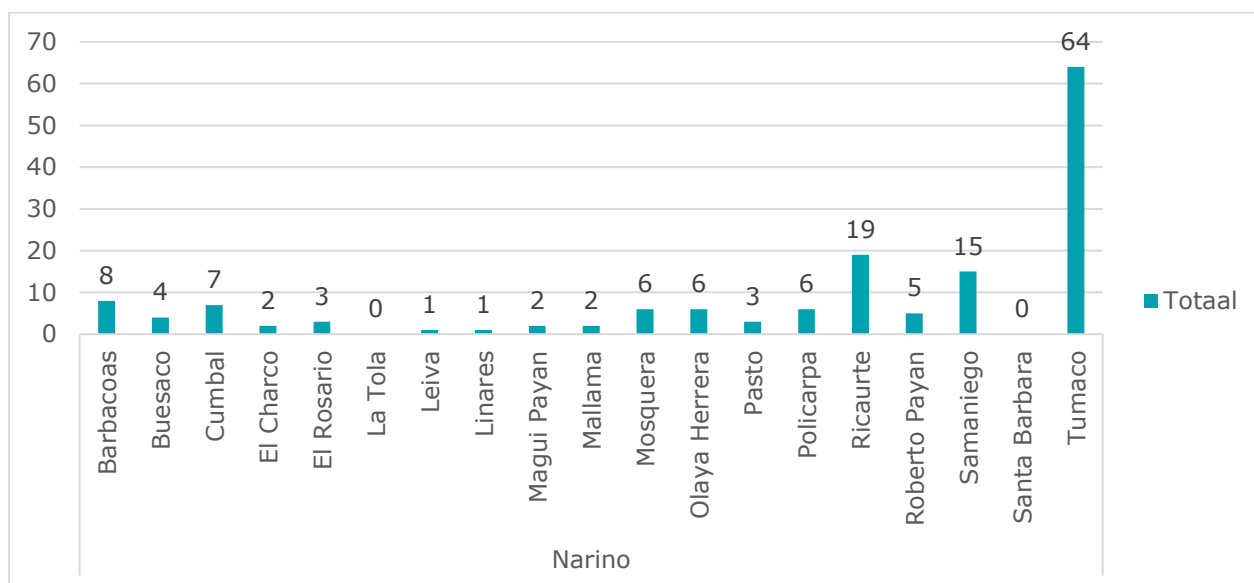
²¹⁴ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

In het departement Antioquia komen Tarazá en Ituango naar voren als de gewelddadigste gemeenten:

Aantal dodelijke slachtoffers in Antioquia voor de drie categorieën, tussen 1 januari 2020 en 21 mei 2021.
Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data.²¹⁵

In het departement Nariño vielen de meeste dodelijke slachtoffers in de gemeente Tumaco:

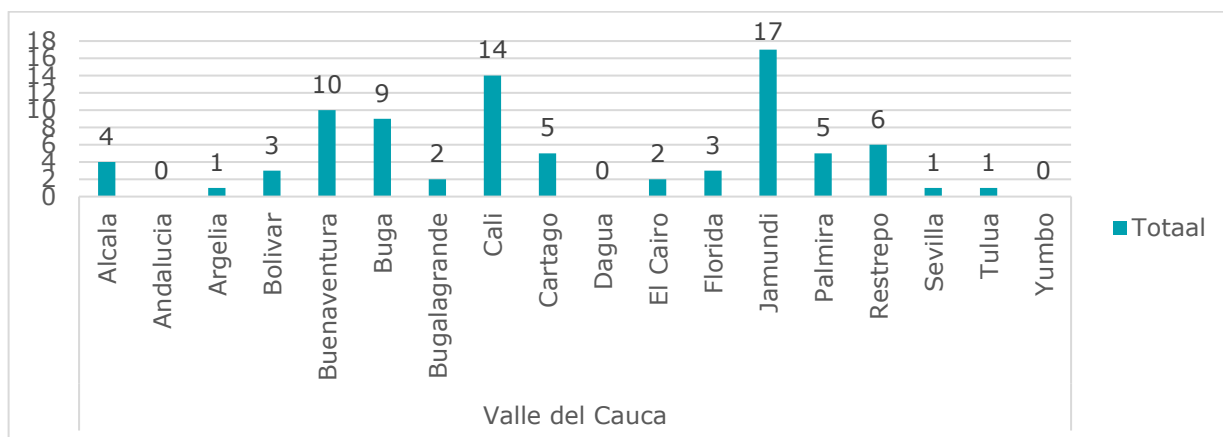

Aantal dodelijke slachtoffers in Nariño voor de drie categorieën, tussen 1 januari 2020 en 21 mei 2021.
Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data.²¹⁶

²¹⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

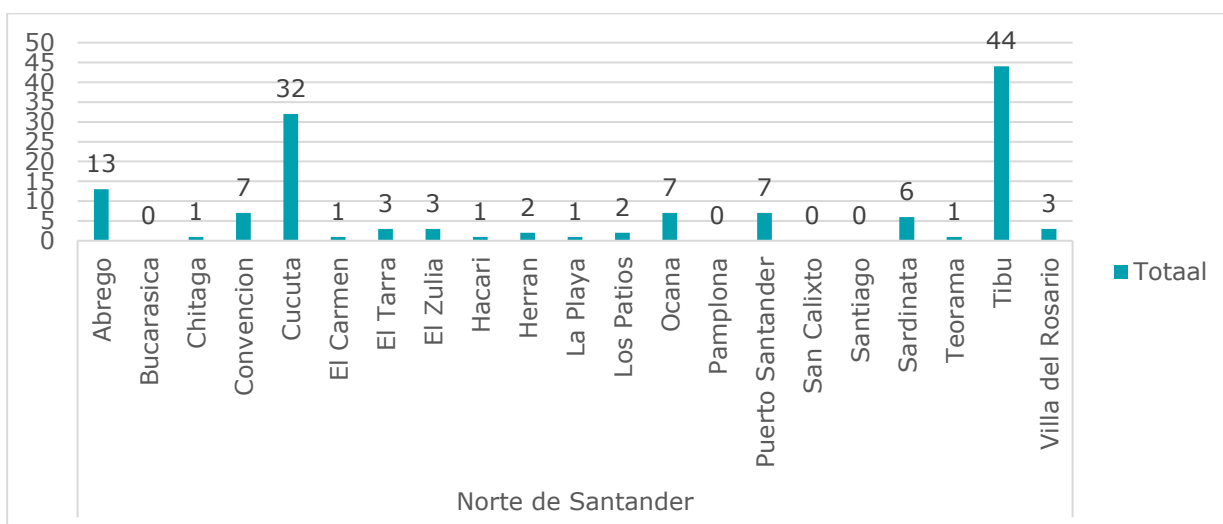
²¹⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

In het departement Valle del Cauca waren Jamundi en Cali het meest gewelddadig. Ook Buenaventura kende de afgelopen periode veel gewelddadige incidenten:

Aantal dodelijke slachtoffers in Valle de Cauca voor de drie categorieën, tussen 1 januari 2020 en 21 mei 2021. Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data.²¹⁷

In het departement Norte de Santander springen vooral de gemeenten Tibú en Cúcuta eruit:²¹⁸

Aantal dodelijke slachtoffers in Norte de Santander voor de drie categorieën, tussen 1 januari 2020 en 21 mei 2021. Grafiek opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data.²¹⁹

²¹⁷ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 11/06/2020, [url](#)

²¹⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 26/05/2021, [url](#)

²¹⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 11/06/2020, [url](#)

7.3. Situatie in de grote steden

ICRC haalt aan dat Colombia naast binnenlandse gewapende conflicten ook te maken heeft met andere vormen van geweld die niet onder de noemer 'gewapend conflict' vallen zoals het geweld in de steden Medellín, Buenaventura, Cali en Tumaco.²²⁰ Het jaarrapport van PARES over de veiligheid in de grote steden stelt dat alle vijftien grootste steden van Colombia een daling in hun aantal moordzaken registreerden in 2020. Alleen Santa Marta registreerde hetzelfde totaal. Wat betreft de procentuele verschillen kende Puerto Carreño de grootste daling met 53 % en Bogotá de kleinste met 2 %.²²¹

Volgens het IISS zijn steden evenwel geen geïsoleerde eilanden en worden ze getroffen en beïnvloed door conflictdynamieken via transnationale illegale handel en niet-statelijke gewapende groepen. Hoewel het gewapend conflict zich vooral op het platteland concentreert, vormen steden knooppunten waar illegale economische en politieke netwerken samenkomen in de vorm van cocaïne-transporten, witwassen van geld en de activiteiten van talloze gewapende groeperingen die zich verrijken door transnationale drugshandel en criminaliteit.²²² Ook ontheemding zorgt voor een link met het gewapend conflict.²²³ Hieronder wordt de situatie in enkele van Colombia's grote steden²²⁴ van naderbij bekeken.

7.3.1. Bogotá

Volgens de Colombiaanse autoriteiten volgt Bogotá de algemene neerwaartse trend wat betreft het aantal moorden (*homicidios*). Bovendien bevat de hoofdstad steeds lagere moordcijfers dan het nationale gemiddelde, met 13 moorden op 100.000 inwoners tegenover het nationale gemiddelde van 23 per 100.000 inwoners. Bogotá tekent hiermee haar laagste moordcijfer op sinds 1962.²²⁵ Gegevens van SIEDCO tonen aan dat het aantal moorden in 2020 daalde met 22 ten opzichte van 2019. Doorheen 2020 registreerde men een daling van alle zware geweldsdelicten ten opzichte van het jaar voordien. Enkel het aantal diefstallen van fietsen steeg.²²⁶

²²⁰ ICRC, 06/12/2018, [url](#); ACAPS, 01/03/2019, p. 6, [url](#)

²²¹ PARES, 21/02/2021, [url](#)

²²² IISS, 30/07/2018, [url](#)

²²³ PRIF, 27/06/2019, [url](#)

²²⁴ World Atlas, 04/12/2018, [url](#)

²²⁵ Bogotá.gov, 09/01/2021, [url](#)

²²⁶ Alcaldía de Bogotá, 23/06/2021, [url](#)

BALANCE GENERAL DE DELITOS DE ALTO IMPACTO
Enero a diciembre 2019 - 2020

MEBOG	DELITOS DE IMPACTO				
	2019	2020	DIF	VAR	
DELITOS SEXUALES	6.309	4.744	-1.565	-24,8	✓
HOMICIDIOS	1.052	1.030	-22	-2,1	✓
HURTO COMERCIO	18.687	11.138	-7.549	-40,4	✓
HURTO A PERSONAS	127.828	81.586	-46.242	-36,2	✓
HURTO RESIDENCIAS	9.905	8.299	-1.606	-16,2	✓
HURTO AUTOMOTORES	3.637	3.392	-245	-6,7	✓
HURTO DE BICICLETAS	8.129	10.694	2.565	31,6	✗
HURTO DE CELULARES	61.307	48.431	-12.876	-21,0	✓
HURTO MOTOCICLETAS	4.159	3.501	-658	-15,8	✓
LESIONES PERSONALES	22.804	17.200	-5.604	-24,6	✓
VIOLENCIA INTRAFAMILIAR	36.173	35.896	-277	-0,8	✓

Elaborado por la Oficina de Análisis de Información y Estudios Estratégicos. Secretaría Distrital de Seguridad, Convivencia y Justicia. Cálculos propios con información del Sistema de Información Estadístico, Delincuencial, Contravencional y Operativo de la Policía Nacional (SIEDCO). Información extraída el día 02/03/21. Información sujeta a cambios

Gewelddcijfers 2019-2020 (Bron: Alcaldía de Bogotá)²²⁷

Eind mei 2021 lanceerde het bureau van de ombudsman een nieuwe waarschuwing voor het district Bogotá omtrent de aanwezigheid van illegale gewapende groeperingen in tien territoria van het district en twaalf aangrenzende gemeenten. In het district zijn de gebieden waarnaar de ombudsman verwijst Ciudad Bolívar, Usme, Bosa, Kennedy, San Cristóbal, Rafael Uribe Uribe, Fontibón, Engativá, Suba en Usaquén. In het departement Cundinamarca gaat het om Soacha, Sibaté, Mosquera, Funza, Cota, Chía, Sopó, La Calera, Guasca, Choachí, Ubaque en Chipaque. De hier actieve groeperingen zijn de AGC, het ELN, dissidente FARC-groeperingen, Águilas Negras, Los Paisas en Los Boyacos. Volgens de ombudsman vormen de bedreigde gebieden vier knooppunten die twee doorgangsroutes voor drugshandel bevatten. De risico's op confrontaties hangen samen met de geschillen tussen de gewapende groeperingen over de toegang tot deze corridors.²²⁸

7.3.2. Cali

Cali, de hoofdstad van het departement Valle de Cauca en de derde grootste stad van het land, geldt in 2018 als de meest gewelddadige stad in Colombia met een moordcijfer van 47 op 100.000 inwoners. Cali wordt gevolgd door Cúcuta (30 op 100.000), aan de grens met Venezuela, Baranquilla en Medellín.²²⁹ Voor 2020 kent de hoofdstad van Valle del Cauca het op twee na hoogste moordcijfer in Colombia. In 2020 registreerde SIEDCO in Cali en de 4 territoriale entiteiten die haar omringen (Yumbo, Jamundí, Palmira en Candelaria) 1.437 moorden, wat een lichte daling is van 4 % vergeleken met 1.496 gerapporteerde moorden in 2019. Yumbo registreerde de grootste daling met 32 % (van 109 moorden naar 74), gevolgd door Palmira met 12 % minder moorden en Cali, die van 1.114 moorden naar 1.073 ging wat neerkomt op een daling van 4 %. Jamundí kende echter een stijging van 35 % van 74 in 2019 naar 100 moorden in 2020.²³⁰

²²⁷ Alcaldía de Bogotá, 23/06/2021, [url](#)

²²⁸ El Espectador, 31/05/2021, [url](#)

²²⁹ Cali Como Vamos, 2019, [url](#)

²³⁰ PARES, p. 56, 21/02/2021, [url](#)

Wat de stad Cali zelf betreft, bevinden de vier buurten met de meeste moorden zich in het oosten van de stad: Potrero Grande, Los Comuneros, Mojica en Manuela Beltrán.²³¹

Cali bevond zich eveneens in het epicentrum van de recente demonstraties in april-juni 2021, met veel geweld en wegblokkades. Elizabeth Dickinson van ICG verklaart dat het niet onlogisch is dat Cali zoveel aanhoudende protesten kent, aangezien deze stad de hoofdstad is van de regio aan de Pacifische kust. Een regio waar de onveiligheid toenam, aldus Dickinson.²³²

“Cali absorbs the fallout when social leaders are threatened, communities displaced, youth desperate for opportunities. They come here, often to communities like Siloé. Informality & entrepreneurialism reign, but the pandemic crushed both. Extreme poverty rose 280% in 2020.”²³³

Cali kent een zeer grote ongelijkheid, waarbij de inwoners van twee stadsdelen de facto volledig naast elkaar leven. Het wittere, rijkere Cali leeft volledig afgesloten van de rest, waarbij inwoners van het andere deel geen kansen krijgen om op te klimmen op de sociale ladder. De inwoners van de armere wijken begonnen tijdens de demonstraties van april-juni 2021 met het opzetten van wegblokkades om hun eisen kracht bij te zetten. Lokale bendes kwamen eerst tot een soort van staakt-het-vuren om de blokkades te ondersteunen.²³⁴ In de maand mei 2021 maakten de bendes echter vooral gebruik van de chaos om hun rekeningen te vereffenen. Dit leidde tot 172 moorden in Cali, bijna het dubbele van het jaar voordien in dezelfde maand.²³⁵ InSight Crime maakt melding van 177 moorden voor de maand mei 2021 en 114 in de maand juni 2021 (cijfers tot 28 juni).²³⁶

Volgens Cali's Secretary of Security and Justice, Carlos Rojas, kent de stad zo'n 180 criminele structuren.²³⁷

7.3.3. Medellín

In 2018 telde Medellín 626 moorden, een stijging van 7,6 % ten opzichte van het voorgaande jaar. Gevechten tussen criminele groepen veroorzaakten meer dan de helft van de moorden. Een groot deel van het bloedvergieten vond plaats in Comuna 13, een district aan de westelijke rand van de stad waar de moorden het meest talrijk waren, van 48 in 2017 tot 91 in 2018. Buurtbendes, bekend als *combo's*, streden tegen elkaar in een poging de lokale afpersingszones en de verkoop van drugs in hun territorium te bewaken. Volgens een analyse van InSight Crime zijn de lokale bendes weliswaar verantwoordelijk voor de stijging van het aantal moorden in 2018, maar is het toch vooral de machtige Oficina de Envigado, een georganiseerde misdaadgroep voorheen gelieerd aan Pablo Escobar, die hen bevoorradt met wapens en drugs. Andere *combo's* zijn dan weer gelieerd aan de Golf Clan.²³⁸

Ook Colombia Reports schrijft dat er in de stad Medellín ongeveer 240 verschillende *gangs* actief zijn met naar schatting 5.000 leden, de meerderheid loyaal aan de Oficina de Envigado. Ook andere illegale gewapende groepen zoals het AGC (Golf Clan), het ELN en Mexicaanse drugskartels opereren in de stad.²³⁹

²³¹ PARES, p. 56, 21/02/2021, [url](#)

²³² Elizabeth Dickinson (@dickinsonbeth), 26/05/2021, [url](#)

²³³ Elizabeth Dickinson (@dickinsonbeth), 26/05/2021, [url](#)

²³⁴ Elizabeth Dickinson (@dickinsonbeth), 26/05/2021, [url](#)

²³⁵ The Wall Street Journal (Vyas K.), 11/06/2021, [url](#)

²³⁶ InSight Crime (Gorder G.), 28/06/2021, [url](#)

²³⁷ Noticias Financieras English, 01/07/2020, [url](#)

²³⁸ InSight Crime, 04/02/2019, [url](#)

²³⁹ Colombia Reports, 19/07/2019, [url](#)

Volgens cijfers van de autoriteiten daalde het aantal moorden in Medellín in 2020 tegenover 2019, waarbij vooral een sterke daling plaatsvond in de maanden maart en april 2020.²⁴⁰ Ook het rapport van PARES wijst op een daling van het aantal moorden in Medellín in 2020 met 38 % ten opzichte van het vorige jaar. De organisatie wijst er eveneens op dat deze daling deels te danken is aan uitgestelde vetes tussen de bendes omwille van de opgelegde lockdownmaatregelen.²⁴¹

In april 2021 wijst de lokale ombudsman, William Vivas, op het feit dat 530 inwoners van de stad ontheemd raakten tijdens de eerste twee maanden van 2021. Dit is meer dan het dubbele van het aantal van de eerste twee maanden van 2020. President Duque verbood uithuiszettingen omwille van de pandemie. Huiseigenaars doen echter steeds meer beroep op lokale bendes, vaak gelinkt aan de Oficina de Envigado, om de huurders te bedreigen en hen te dwingen de woonplaats te verlaten. Dit resulteerde in een groot aantal mensen die hun woonplaats ontvluchten begin 2021, aldus de ombudsman.²⁴²

7.3.4. Buenaventura

In Buenaventura, de grootste havenstad van Colombia, is de veiligheidssituatie in 2020 verslechterd. De gewapende confrontaties tussen de gewapende bendes troffen duizenden burgers die het slachtoffer waren van *confinement* en ontheemding.²⁴³

WOLA schrijft in februari 2021 dat Buenaventura in januari 2021 een toename van het aantal moorden met 200 % kende in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. De moorden zijn het resultaat van diepgewortelde problemen zoals de verwaarlozing door de staat, systemisch racisme en een gebrek aan investeringen in de Afro-Colombiaanse gemeenschappen. Gewapende groeperingen terroriseren gemeenschappen, waarvan vele bestaan uit ontheemden uit omliggende plattelandsgebieden, ze rekruteren minderjarigen, ze persen lokale bedrijven en arbeiders af en bedreigen of doden diegenen die zich niet houden aan de strikte avondklok of de informele territoriumgrenzen van de bendes (*líneas invisibles*).²⁴⁴

Het bendegekwel, dat in december 2020 opnieuw oplaaide, bracht 6.000 inwoners ertoe hun woonplaats te ontvluchten. Het geweld werd veroorzaakt door de bende La Local, die in twee rivaliserende groepen splitste.²⁴⁵ Concreet gaat het om twee nieuwe structuren, Los Espartanos en Los Shotas. Eind juni 2021 bezetten verschillende inwoners van de stad het gemeentehuis om te protesteren tegen het gebrek aan overheidsvoorzieningen, zoals gezondheidszorg en onderwijs, en de onveiligheid in de havenstad.²⁴⁶

²⁴⁰ El Tiempo, 27/06/2020, [url](#)

²⁴¹ PARES, 21/02/2021, p. 60, [url](#)

²⁴² Colombia Reports (Alsema A.), 15/04/2021, [url](#)

²⁴³ UNSC, 26/03/2021, [url](#)

²⁴⁴ WOLA, 06/02/2021, [url](#)

²⁴⁵ The New Humanitarian (Glatsky G.), 03/03/2021, [url](#)

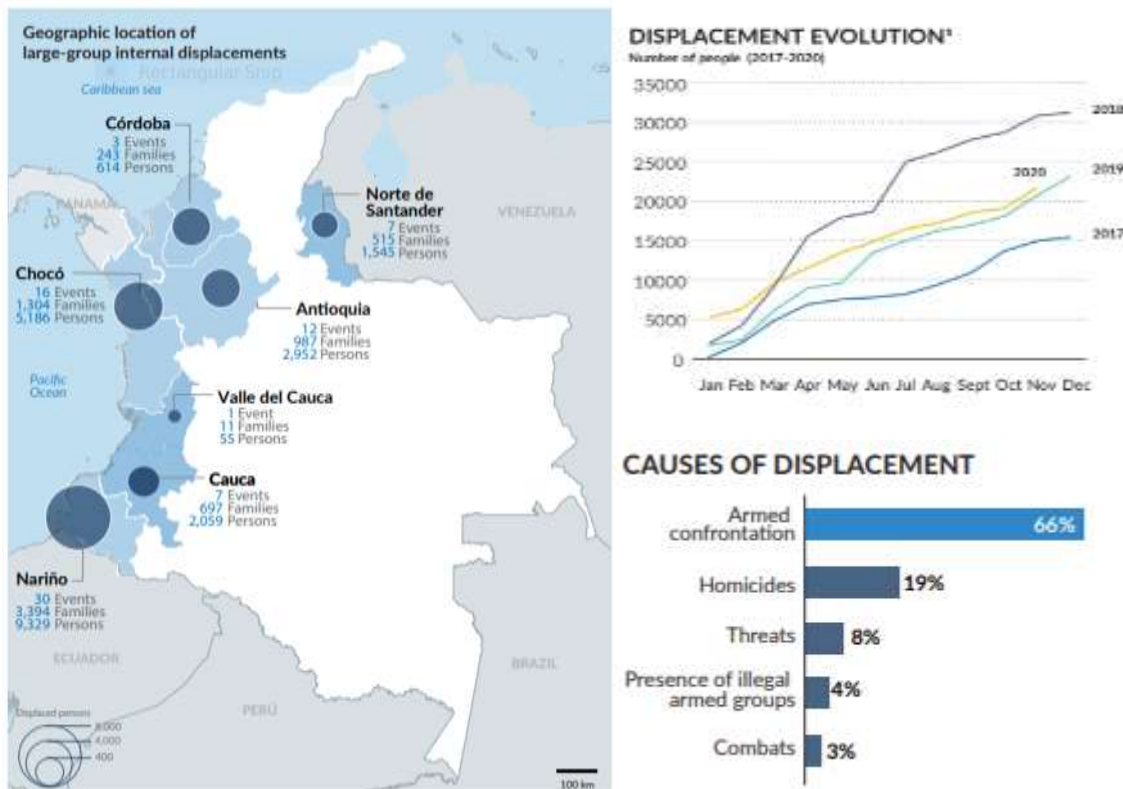
²⁴⁶ El Espectador, 28/06/2021, [url](#)

8. Verplaatsingen en *confinement*

8.1. Huidige evolutie

Volgens cijfers van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR vonden in de periode van januari tot november 2020, 76 gebeurtenissen plaats die leidden tot de ontheemding van grote groepen personen, waaronder meer dan 7.100 gezinnen of 21.000 mensen. Deze cijfers vertegenwoordigen een toename in vergelijking met dezelfde periode in 2019, toen 62 grote groepsverhuizingen plaatsvonden.

De belangrijkste oorzaken blijven bedreigingen tegen gemeenschapsleiders, moorden en confrontaties tussen illegale gewapende actoren. De Afro-Colombiaanse bevolking werd het meest getroffen, goed voor 61 % van het totaal aantal ontheemden in november 2020.²⁴⁷

Ontheemding in 2020 (Bron: UNHCR)²⁴⁸

Volgens het OHCHR was er voor 2020 sprake van 94 gebeurtenissen die leidden tot massa-ontheemding, waarbij 25.366 mensen betrokken waren. Zo'n 76 % van deze gebeurtenissen vonden plaats in de departementen Antioquia, Chocó en Nariño.²⁴⁹

²⁴⁷ UNHCR, 29/12/2020, [url](#)

²⁴⁸ UNHCR, 29/12/2020, [url](#)

²⁴⁹ OHCHR, 10/02/2021, [url](#)

Volgens een rapport van UNOCHA van mei 2021 hebben tussen januari en eind april 2021 33 gebeurtenissen plaatsgevonden die leidden tot massa-ontheemdingen. Dit is een stijging van 13 % tegenover dezelfde periode het jaar voordien. Het aantal ontheemden steeg met 59 % (7.427 meer dan 2020). Slechts 22 % onder hen kon ondertussen terugkeren naar hun woonplaats, terwijl dit voor 78 % omwille van de veiligheidssituatie onmogelijk is. Zo'n 60 % van deze gebeurtenissen vonden plaats in de departementen van de Pacifische regio. Vooral de inheemse en Afro-Colombiaanse inwoners van de gemeenten Cáceres en Murindó, (Antioquia), Argelia en Caloto (Cauca), de regio rond Baudoes (Chocó), Roberto Payán en Leiva (Nariño), werden getroffen. In 56 % van de ontheemdingen lag de oorzaak bij bedreigingen door de illegale gewapende groeperingen. Daarnaast werd 19 % van de ontheemdingen veroorzaakt door gewapende confrontaties tussen deze groeperingen en 2 % door confrontaties tussen de veiligheidstroepen en de illegale gewapende groeperingen.²⁵⁰

Het Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) stelt dat de activiteiten van de verschillende gewapende groeperingen in 2019 ongeveer 139.000 nieuwe ontheemden veroorzaakten tegenover 145.000 in 2018. Voor 2020 telt de organisatie 106.000 nieuwe ontheemden²⁵¹, wat een daling is tegenover 2019. Het totale aantal van IDP's in Colombia komt hiermee op 4.922.000 personen.²⁵²

Volgens het IDMC is interne ontheemding in Colombia zeer stedelijk. In Bogotá wonen meer dan 386.000 ontheemden, een cijfer dat ongeveer 5 % van de bevolking van de stad vertegenwoordigt. Geweld door criminelen en bendes in Medellín, de tweede stad van Colombia, zou leiden tot tussen de 5.000 en 15.000 ontheemdingen per jaar. De belangrijkste steden van Colombia zijn de belangrijke bestemmingen geweest voor ontheemden uit plattelandsgebieden op zoek naar veiligheid, werkgelegenheid en diensten, aldus de organisatie.²⁵³

ACAPS wijst er in haar overzicht van mei 2021 op dat het aantal gevallen van ontheemding is gestegen in 2021.²⁵⁴ Tussen 1 januari en 31 maart 2021 vonden 65 situaties plaats die leidden tot het vertrek van grote groepen mensen. In totaal raakten hierbij 27.435 ontheemd door geweld. Deze cijfers vertegenwoordigen, volgens de organisatie, een toename van 96 % in massale ontheemdingen en een toename van 177 % van het totale aantal ontheemden in vergelijking met het eerste kwartaal van 2020.²⁵⁵

Naast ontheemding van de bevolking is er ook sprake van *confinement*²⁵⁶, wat letterlijk opsluiting betekent maar eerder doelt op een volledig gebrek aan mobiliteit door bijvoorbeeld gewapende confrontaties of het gevaar van antipersoonsmijnen. Op het platteland beperken de gewapende confrontaties de bewegingsvrijheid van de bevolking en de toegang tot basisgoederen en -diensten, zoals voedsel en medische zorg. Afro-Colombianen, inheemse en landelijke gemeenschappen worden onevenredig getroffen.²⁵⁷ Volgens het OHCHR zaten in 2020 74.312 personen in een situatie van

²⁵⁰ UNOCHA, 18/05/2021, [url](#)

²⁵¹ De cijfers van het IDMC omtrent IDP's in Colombia zijn afkomstig van het Victims' Single Registry (Registro Único de Víctimas, RUV) van de Colombiaanse autoriteiten. Het RUV is de meest omvattende database voor IDP's in de wereld. IDMC, 05/2021, [url](#)

²⁵² IDMC, s.d., [url](#)

²⁵³ IDMC, s.d., [url](#)

²⁵⁴ ACAPS, 26/05/2021, [url](#)

²⁵⁵ ACAPS, 26/05/2021, [url](#)

²⁵⁶ Monitor hanteert voor *confinement* de volgende definitie: "Opsluiting / blokkade van gemeenschappen: het is de afzondering of opsluiting van gemeenschappen, op het grondgebied waar ze verblijven of in kampen, en die de verplaatsing en mobilisatie van mensen, voedsel en transportmiddelen beperkt, wat betekent dat ze incommunicado zijn en geen toegang tot een andere plaats hebben. Het verwijst ook naar de 'belegerde gemeenschappen', waar de blokkade door de gewapende actoren bij de binnenkomst van voedsel, medicijnen, brandstof en allerlei essentiële goederen deze gemeenschappen in een noodsituatie plaatst. (Pan American Health Organization, University of Antioquia, 2003)" [vertaling]: UNOCHA Colombia, s.d., [url](#)

²⁵⁷ ACAPS, 27/05/2019, [url](#)

confinement die niet veroorzaakt werd door de pandemie, maar wel door de beperkingen opgelegd door de niet-statelijke gewapende actoren en criminelen groeperingen.²⁵⁸

Door de acties van het ELN aan de grens tussen Risaralda en Chocó, bijvoorbeeld, zijn een aantal inheemse gemeenschappen reeds sinds maart 2021 het slachtoffer van *confinement*. Het gaat in totaal om zo'n 500 personen.²⁵⁹

8.2. De Victims' Law: humanitaire bijstand, compensatie en landrecuperatie

Colombia heeft wetten die uitgebreide steunmaatregelen voorschrijven voor slachtoffers van het gewapend conflict, intern ontheemden en mensen die het land ontvlucht zijn als gevolg van het conflict, inclusief maatregelen voor humanitaire hulp en bijstand, compensatie en teruggave van eigendom. Deze maatregelen zijn onder andere vastgelegd in wet 1448 uit 2011, de Victims and Land Restitution Law of kortweg Victims' Law. Ook het vredesakkoord van 2016 voorziet in compensatie van slachtoffers.²⁶⁰ De regering heeft tevens een departement bevoegd voor de rechten van slachtoffers van het gewapend conflict, de Victims Unit (Unidad para la Atención y Reparación Integral a las Víctimas, UARIV), en een register van slachtoffers, het Registro Único de Víctimas (RUV), opgericht.²⁶¹ Het RUV houdt het aantal slachtoffers van het conflict bij. Die cijfers omvatten het totale aantal ontheemden sinds 1985.²⁶²

De realiteit is evenwel complex. De bestaande mechanismen zijn overbelast door de grootschalige ontheemding, waardoor zelfs diegenen die op de hoogte zijn van hun rechten vaak geen toegang krijgen tot vergoedingen en compensatie.²⁶³ Iets meer dan negen miljoen mensen hebben zich aangemeld als slachtoffer van het conflict, waarvan 7,35 miljoen aanvaard zijn als slachtoffer en dus opgenomen zijn in het RUV.²⁶⁴ Ongeveer 10 % daarvan heeft tot op heden de compensatie waar ze recht op hebben gekregen.²⁶⁵ Volgens internationale organisaties en ngo's vertraagt het gebrek aan lokale capaciteit om ontheemden te registreren in regio's met veel ontheemding de levering van bijstand aan de slachtoffers. Deze vertragingen zijn verder te wijten aan onder meer personeelstekorten en een gebrek aan fondsen. Verder belemmert de moeilijke veiligheidssituaties in deze gebieden de toegang van nationale en internationale hulporganisaties tot de recent ontheemden.²⁶⁶

UARIV werd gecreëerd onder wet 1448 om de integratie, bijstand en vergoedingen voor slachtoffers van het gewapend conflict te regelen. Slachtoffers van gevechten, aanvallen, bedreigingen, seksueel geweld, gedwongen onteigening en ontheemding, familieleden van verdwenen of gedode personen, slachtoffers van landmijnen, ontvoering en marteling komen allen in aanmerking om geregistreerd te worden in het slachtofferregister.²⁶⁷ Deze aanvragen gelden eveneens voor de huidige slachtoffers van het conflict. Het Grondwettelijk Hof verlengde begin 2020 het bestaan van wet 1448 voor de komende tien jaar.²⁶⁸ Ook het budget voor de uitvoering ervan ging de hoogte in.²⁶⁹

²⁵⁸ OHCHR, 10/02/2021, [url](#)

²⁵⁹ El Espectador, 29/06/2021, [url](#)

²⁶⁰ IDMC, 03/2019, p. 24-26, [url](#)

²⁶¹ GIGA (Deacon H., Görgens M.), 06/2019, [url](#)

²⁶² IDMC, 05/2019, [url](#)

²⁶³ IDMC, 03/2019, p. 24-26, [url](#)

²⁶⁴ UARIV, 28/06/2021, [url](#)

²⁶⁵ IDMC, 03/2019, p. 27, [url](#)

²⁶⁶ USDOS, 13/03/2019, [url](#)

²⁶⁷ UARIV, s.d., [url](#)

²⁶⁸ El Universal, 20/04/2020, [url](#)

²⁶⁹ OHCHR, 10/02/2021, [url](#)

Wanneer een persoon ontheemd is en aanspraak wil maken op bijstand, moet die eerst een verklaring afleggen op het Bureau van de ombudsman (Defensoría del Pueblo), het Bureau van de procureur-generaal (Procuraduría) of de lokale gemeente (Personería). De aanvrager en de aanwezige ambtenaar moeten dit formulier ondertekenen. De informatie in de aanvraag moet zo volledig en nauwkeurig mogelijk zijn, zodat de UARIV een juiste beoordeling kan maken over de inclusie van het slachtoffer in het register. De aanvrager dient geen bewijsstukken voor te leggen. Aanvragen voor inschrijving in het RUV worden beoordeeld op het nationale niveau, maar de gemeenteambtenaren in het lokale UARIV-kantoor zijn bevoegd om onmiddellijke bijstand te voorzien terwijl de registratie lopende is.²⁷⁰ Een beslissing kan tot 60 werkdagen in beslag nemen, aldus de officiële website van UARIV.²⁷¹ Verschillende bronnen geven evenwel aan dat ontheemden vertraging ondervinden bij het ontvangen van een antwoord op hun aanvraag.²⁷² Eens een slachtoffer is opgenomen in het register komt hij of zij in aanmerking om steun te krijgen via de nationale mechanismen. De overheid voorziet een beroepsprocedure in het geval van weigering.²⁷³

Slachtoffers hebben recht op humanitaire bijstand om te voldoen aan hun noden gerelateerd aan de ontheemding. Deze bijstand omvat medische en psychologische hulp, tijdelijke huisvesting, voedselhulp en *non-food items*. Naast humanitaire hulp biedt de overheid economische compensatie voor schade geleden tijdens het conflict.²⁷⁴ Omwille van budgettaire redenen dient UARIV prioriteiten te stellen en neemt het grootste deel van de door de regering gegeven steunmaatregelen de vorm van humanitaire bijstand aan.²⁷⁵

Naast humanitaire hulp en compensatie hebben diegenen die hun eigendom verloren als gevolg van het conflict recht op landrestitutie, ongeacht het feit of ze gedwongen waren het betreffende onroerend goed te verkopen. Om dit proces te starten moet een aanvrager het verloren landgoed registreren bij het register van gestolen en achtergelaten gronden (Registro de Tierras Despojadas y Abandonadas Forzosamente). Een rechter onderzoekt de aanvraag en neemt een beslissing.²⁷⁶ Een onduidelijke status van de eigendom in de herkomstregio bemoeilijkt het proces van restitutie.²⁷⁷ In sommige gevallen zijn gewapende groepen nog aanwezig in de regio van herkomst, of is er een risico op terugkeer van de gewapende groepen. Het land van de slachtoffers is mogelijks bezet of verwoest.²⁷⁸ Slachtoffers die niet in staat zijn hun voormalig huis terug te krijgen, maken ook kans om een stuk land te krijgen elders in Colombia.²⁷⁹

In april 2020 liet de directeur van UARIV weten dat ongeveer één miljoen personen hun compensatie hebben verkregen.²⁸⁰ Dit is evenwel slechts tien procent van de slachtoffers. Een groot aantal slachtoffers wacht nog steeds op compensatie. Het proces om compensatie aan te vragen is prijzig omwille van de vele verplaatsingen die aanvragers moeten doen en intensief omwille van de dagen werk die erin kruipen.²⁸¹

Verschillende bronnen wijzen erop dat slachtoffers zich soms niet durven registreren uit angst voor de gewapende groepen die aan de basis liggen van hun ontheemding. Het ELN en georganiseerde

²⁷⁰ IDMC, 03/2019, p. 24-26, [url](#); UARIV, s.d., [url](#)

²⁷¹ IDMC, 03/2019, [url](#); UARIV, s.d., [url](#)

²⁷² USDOS, 13/03/2019, [url](#)

²⁷³ UARIV, s.d., [url](#)

²⁷⁴ IDMC, 03/2019, p. 24-26, [url](#)

²⁷⁵ UNOCHA, 2017, p. 92-94, [url](#)

²⁷⁶ IDMC, 03/2019, p. 24-26, [url](#)

²⁷⁷ UNOCHA, 2017, p. 92-94, [url](#)

²⁷⁸ GIGA (Deacon H., Görgens M.), 06/2019, p. 8-9, [url](#)

²⁷⁹ IDMC, 03/2019, p. 24-26, [url](#)

²⁸⁰ El Universal, 20/04/2020, [url](#)

²⁸¹ IDMC, 03/2019, p. 24-26, [url](#); GIGA (Deacon H., Görgens M.), 06/2019, p. 9, [url](#)

misdaadbendes gebruiken immers geweld, intimidatie en desinformatie om ontheemden te ontmoedigen om zich bij de overheid te registreren.²⁸²

9. Vluchtelingen uit Venezuela

Sinds 2015 is er een constante migratiestroom van Venezuela naar Colombia. Deze migratie is het gevolg van een verslechterde economische, politieke en veiligheidssituatie in Venezuela. Volgens cijfers van 5 maart 2020, gepubliceerd door het Coordination Platform for Refugees and Migrants from Venezuela, Response for Venezuelans (R4V)²⁸³ hadden 4.933.920 Venezolanen het land verlaten begin maart 2020.²⁸⁴ Volgens dezelfde organisatie hadden 5.636.986 Venezolanen het land verlaten tegen begin juni 2021. De overgrote meerderheid (zo'n 4,6 miljoen) vindt opvang in de regio met Colombia en Peru als koplopers. Samen vangen beide landen ongeveer 2,7 miljoen Venezolanen op, volgens R4V.²⁸⁵

Eind 2015 was Colombia gastheer van minder dan 40.000 Venezolanen. Op 31 december 2019 schatten hulporganisaties het aantal Venezolanen in Colombia op 1.771.237, waarvan er 754.085 een of andere verblijfsvergunning hebben. De rest is er illegaal.²⁸⁶ Begin januari 2021 zijn er 1,74 miljoen Venezolaanse vluchtelingen in Colombia, waarvan 56 % illegaal.²⁸⁷

De meeste Venezolanen die legaal in Colombia verblijven hebben een *Permiso Especial de Permanencia* (PEP) of *Special Stay Permit*. De PEP-status is geldig voor twee jaar en geeft volledige toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en werk. Personen die in 2017 een PEP-status hadden konden deze in 2019 opnieuw voor twee jaar verlengen. Op 29 januari 2020 openden de Colombiaanse autoriteiten een nieuwe ronde voor het aanvragen van een PEP-kaart. Voorwaarden zijn dat de aanvrager vóór 29 november 2019 Colombia legaal is binnen gekomen via een van de erkende grensovergangen, over een paspoort beschikt met een geldige inreisstempel en een blanco strafblad heeft. Daarnaast voerde de Colombiaanse overheid ook een speciale werkvergunning in, de PEP-FF. Met deze kaart kunnen Venezolanen zonder de officiële PEP-kaart toch legaal werken in Colombia.²⁸⁸

Op 15 oktober 2019 opende Colombia een registratiecampagne voor kinderen geboren op Colombiaans grondgebied uit Venezolaanse ouders. De campagne was erop gericht de Colombiaanse nationaliteit te verlenen aan de meer dan 24.000 Venezolaanse kinderen geboren in Colombia sinds 2015, alsook aan de kinderen geboren in Colombia tot augustus 2021.²⁸⁹

In november 2018 heropende de Colombiaanse regering de registratie voor de grens(overschrijdende) mobiliteitskaart (*Tarjeta de Movilidad Fronteriza*, TMF, of *Border Mobility Card*), die het mogelijk maakt voor Venezolanen om maximaal zeven dagen in Colombia te verblijven om basisgoederen en -diensten te verkrijgen. Begin 2020 hebben meer dan 4,2 miljoen Venezolanen een TMF-kaart.²⁹⁰ Tenslotte konden tussen 21 december 2018 en eind september 2019 meer dan 340.000 Venezolanen profiteren

²⁸² IDMC, 03/2019, p. 24-26, [url](#); USDOS, 13/03/2019, [url](#)

²⁸³ "The Regional Inter-Agency Coordination Platform was established pursuant to the request by the UN Secretary-General to UNHCR and IOM on 12 April 2018, to lead and coordinate the response to refugees and migrants from Venezuela"

²⁸⁴ Regional Inter-Agency Coordination Platform, s.d., [url](#)

²⁸⁵ Regional Inter-Agency Coordination Platform, 05/06/2021, [url](#)

²⁸⁶ Regional Inter-Agency Coordination Platform, 31/12/2019, [url](#)

²⁸⁷ Regional Inter-Agency Coordination Platform, 17/06/2021, [url](#)

²⁸⁸ USAID, 11/02/2020, [url](#)

²⁸⁹ USAID, 11/02/2020, [url](#)

²⁹⁰ Regional Inter-Agency Coordination Platform, 01/2020, [url](#)

van een status voor transit (*Permiso de Ingreso y Permanencia Tránsito Temporal*, PIP-TT), die toelaat over een periode van vijftien dagen Colombia te doorkruisen op weg naar een ander land.²⁹¹

Op 16 maart 2020 sloot Colombia zijn grenzen met Venezuela om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Duizenden Venezolanen stonden voor de keuze om in Colombia te blijven of terug te keren naar hun achtergebleven familieleden in Venezuela. Journalist Joshua Collins berichtte half maart 2020 vanop de brug Simón Bolívar, de belangrijkste officiële grensovergang in Cúcuta, dat duizenden Venezolanen wensten terug te keren naar Venezuela. Colombia liet hen met mondjesmaat passeren wat vanaf 15 maart 2020 resulteerde in kilometers lange wachtrijen.²⁹² In de weken nadien besloten steeds meer Venezolanen uit Colombia terug te keren. Het ging om mensen die in Colombia niet meer in hun levensonderhoud konden voorzien omwille van de lockdownmaatregelen. Vele Venezolanen in Bogotá wonen in kleine kamers die ze dagelijks betalen met het inkomen dat ze die dag bijeen hebben geschraapt. Een fenomeen dat bekend staat als *pagadarios*. Veel vluchtelingen in Colombia getuigden in een artikel van ICG-onderzoeker, Bram Ebus, dat ze de dagelijkse som geld door de lockdown niet meer konden betalen en op straat werden gezet door de huiseigenaar. Hierop beslisten ze terug te wandelen naar Venezuela.²⁹³ Op 2 december 2020 waren er volgens officiële data in totaal 143.000 mensen teruggekeerd uit de buurlanden naar Venezuela.²⁹⁴

Op 8 februari 2021 kondigden de Colombiaanse autoriteiten een nieuwe verblijfsvergunning voor Venezolanen aan: *Estatuto Temporal de Protección para Migrantes* (ETPV). De ETPV is een maatregel waarmee de Venezolaanse vluchtelingen- en migrantenbevolking hun status in Colombia kunnen regulariseren en toegang krijgen tot essentiële basisdiensten, zoals gezondheid, onderwijs, formeel werk. De Venezolanen worden hierdoor ingeschreven in het gezondheidssysteem en kunnen zo een vaccinatie tegen COVID-19 ontvangen. Via de ETPV maakt men een tijdelijk beschermingsstatuut aan, de *Permiso por Protección Temporal* (PPT). De Colombiaanse regering heeft zich tot doel gesteld om 800.000 PPT's uit te reiken tegen december 2021.²⁹⁵ Dit tijdelijke beschermingsstatus geldt voor tien jaar en voor alle Venezolanen die vóór 31 januari 2021, zowel illegaal als legaal, Colombia binnenkwamen. Daarnaast kan deze status ook aangevraagd worden door alle Venezolanen die de komende twee jaar, tot 1 juli 2023, het land nog zullen binnenkomen op legale wijze. Deze laatste maatregel is bedoeld om toekomstige migranten aan te moedigen de officiële grensovergangen te gebruiken in plaats van de onofficiële *trochas* (illegale grensovergangen). Volgens voorspellingen van de Centrale Bank van Colombia zal deze maatregel tot een enorme instroom van Venezolanen leiden, met tegen eind 2022 drie à vijf miljoen Venezolanen in Colombia. Colombia hoopt dat de internationale gemeenschap hen zal helpen bij de opvang van de migranten. De Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de VN, Filippo Grandi, feliciteerde Colombia voor zijn buitengewone gastvrijheid.²⁹⁶

Op 5 mei 2021 startte de pre-registratiecampagne voor de nieuwe beschermingsstatus. Tegen eind mei 2021 hadden 888.550 Venezolanen een aanvraag ingediend.²⁹⁷

Volgens cijfers van de International Organization for Migration (IOM) in Colombia wonen de meeste Venezolanen begin 2020 in Bogotá (37,44 %), Cúcuta (9,62 %), Barranquilla (8,36 %), Cali (8,33 %) en Ipiales (5,33 %).²⁹⁸

²⁹¹ Regional Inter-Agency Coordination Platform, 01/2020, [url](#)

²⁹² Collins J., 16/03/2020, [url](#)

²⁹³ The New Humanitarian (Ebus B.), 22/04/2020, [url](#)

²⁹⁴ UNOCHA, 15/12/2020, [url](#)

²⁹⁵ Regional Inter-Agency Coordination Platform, 17/06/2021, [url](#)

²⁹⁶ BBC (Buschschlüter V.), 17/05/2021, [url](#)

²⁹⁷ UNHCR, 15/06/2021, [url](#)

²⁹⁸ IOM Colombia, 04/2020, [url](#)

Op 19 mei 2021 heropende Colombia zijn grenzen met Panama, Ecuador, Peru en Brazilië. Op 2 juni 2021 ging de grens met Venezuela opnieuw open. Het gaat om een gefaseerde heropening met vaste schema's voor binnen- en buitenkomst. Ondanks deze heropening blijven Venezolanen gebruik maken van de illegale *trochas*, aldus het UNHCR.²⁹⁹

²⁹⁹ UNHCR, 15/06/2021, [url](#)

Samenvatting

Deze COI Focus beschrijft de veiligheidssituatie in Colombia voor de periode augustus 2020 tot en met juni 2021.

Colombia kende tijdens de afgelopen referentieperiode verschillende zware uitdagingen. Allereerst raakte het land zwaar getroffen door de coronapandemie en bevindt het zich tijdens de voltooiing van deze COI Focus midden in een derde golf, die veel zwaarder is dan de vorige twee. De pandemie in combinatie met de opgelegde beperkende maatregelen eisten een zware tol van de economie en bemoeilijkten de uitvoering van het vredesakkoord dat de Colombiaanse autoriteiten in 2016 sloten met de FARC-EP. Niettemin werden enkele belangrijke stappen voorwaarts gezet, zoals de eerste officiële beschuldigingen van militairen in het schandaal rond de *falsos positivos* en de erkenning door de FARC-EP van haar aandeel in de ontvoeringen van onschuldige burgers.

Daarnaast beleefde het land in het najaar van 2020 en vooral sinds eind april 2021 grootschalige sociale protesten die een grote impact hadden op de maatschappij. De protesten van eind april 2021 staan gekend onder de naam *Paro Nacional* (Nationale staking) en waren oorspronkelijk gericht tegen een aangekondigde belastingshervorming door de autoriteiten. Maar de eisen breidden zich snel uit en ondanks dat de belastingshervorming opnieuw werd ingetrokken, bleven de protesten verder duren. Hoewel een groot deel vreedzaam verliep, was er eveneens sprake van buitensporig politiegeweld met tientallen burgerdoden tot gevolg. De protesten vonden plaats over heel Colombia, maar de stad Cali werd bijzonder zwaar getroffen.

Ook op de veiligheidssituatie had de coronapandemie een invloed, waardoor sluitende conclusies omtrent de evolutie van de veiligheidssituatie moeilijk te maken zijn. Diverse bronnen wijzen op een gemengd beeld. Enerzijds is het aantal moorden nog verder gedaald en kent Colombia hiermee in 2021 het laagste moordcijfer van de afgelopen 47 jaar. Anderzijds geldt deze daling niet voor alle gemeenten. Ook het geweld ten aanzien van bepaalde profielen zoals sociale leiders, gemeenschapsleiders en mensenrechtenactivisten, daalde niet. Het aantal moorden van ex-FARC-strijders daalde evenmin. Volgens ICG kende Colombia de afgelopen referentieperiode een stijging van het geweld op het platteland. In 2020, toen burgers in lockdown zaten en overheidsfunctionarissen van thuis uit werkten, profiteerde een mix van oude en nieuwe gewapende groeperingen hiervan om hun territoriale controle op verschillende landelijke plaatsen te consolideren en uit te breiden. De pandemie versnelde de herconfiguratie van het conflict, aldus de organisatie. Ook andere bronnen wijzen op deze evolutie, alsook op het feit dat de gewapende groeperingen meer gefragmenteerd raakten. De versnippering van de groeperingen en hun zoektocht naar meer territorium leidde tot een toename van territoriale controle van de groeperingen en een grotere impact op de burgerbevolking, met meer moorden op sociale leiders tot gevolg. Deze evolutie resulteerde eveneens in meer bloedbaden en meer gebeurtenissen die leidden tot massale ontheemding.

Het geweld vindt niet plaats in heel Colombia maar situeert zich in bepaalde landelijke gebieden in een aantal departementen. Cauca, Antioquia, Norte de Santander, Valle de Cauca en Nariño hadden het meest te lijden onder het geweld. De VN-verificatiemissie vermeldt dat het geweld voor een groot deel geconcentreerd is in 25 gemeenten in de departementen Antioquia, Cauca, Caquetá, Guaviare, Meta, Nariño, Norte de Santander, Putumayo en Valle del Cauca. Volgens de analyse van de VN-verificatiemissie is deze concentratie van geweld in sommige regio's het gevolg van een beperkte staatsaanwezigheid, grote armoede en de proliferatie van illegale gewapende groeperingen die er vechten om illegale economieën.

De aanhoudende vluchtelingenstroom uit Venezuela, met 1,7 vluchtelingen in juli 2021, heeft tot slot een grote impact op het dagelijkse leven in bepaalde gebieden. Door de coronacrisis gingen de officiële grenzen toe maar het hele grensgebied is omwille van de vele illegale grensovergangen moeilijk te

controleren. Vele vluchtelingen raakten in moeilijkheden door de quarantainemaatregelen en besloten terug te keren naar Venezuela. Sinds begin juni 2021 is de grens opnieuw open en voerde Colombia een nieuw verblijfsstatuut van tien jaar in dat de Venezolanen toegang geeft tot onder andere het gezondheidssysteem en een vaccinatie tegen COVID-19. De geraadpleegde bronnen verwachten dat door deze nieuwe maatregel opnieuw veel Venezolanen naar Colombia zullen migreren.

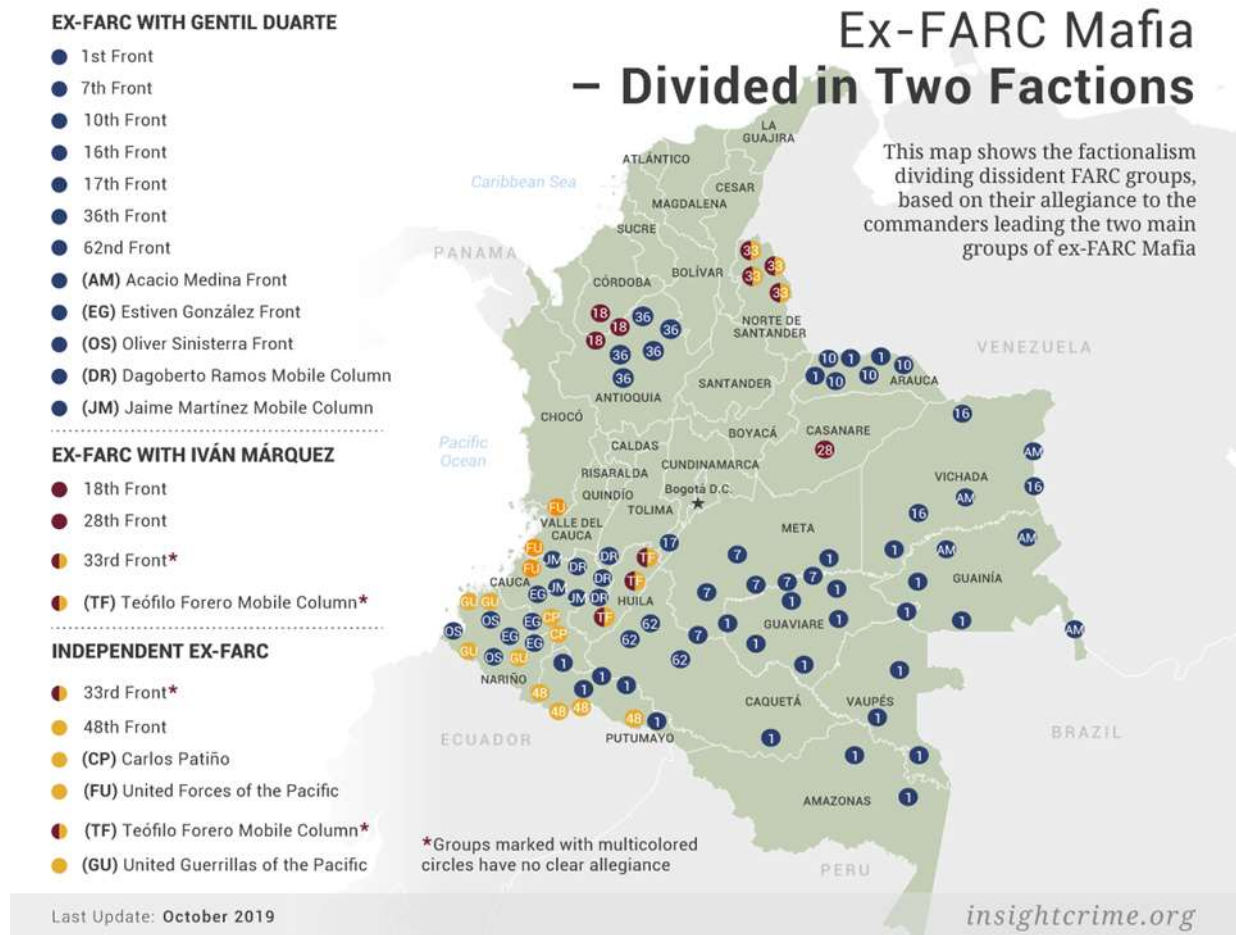
Bijlagen

Bijlage 1: Kaart van Colombia³⁰⁰

³⁰⁰ HRW, 20/09/2019, [url](#)

Bijlage 2: Aanwezigheid ex-FARC-EP-groeperingen

Kaart: de aanwezigheid van de verschillende dissidente FARC-EP-groeperingen, verdeeld over de twee grote blokken³⁰¹

³⁰¹ InSight Crime, 04/2020, [url](#)

Bibliografie

Geschreven en audiovisuele bronnen

- Al Jazeera, *Colombia offers \$800,000 reward for info on helicopter attack*, 27/06/2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/6/27/colombia-offers-800000-reward-in-attack-on-leaders-copter> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- Al Jazeera, *Colombia sees surge in mass killings in 2020: UN*, 02/10/2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/10/2/colombia-sees-surge-in-mass-killings-in-2020-un> [geraadpleegd op 09/06/2021]
- Alcaldía de Bogotá, *Histórica reducción en la tasa de homicidios en los últimos 59 años en Bogotá*, 23/06/2021, <https://bogota.gov.co/mi-ciudad/seguridad/historica-reduccion-en-la-tasa-de-homicidios-en-los-ultimos-59-anos> [geraadpleegd op 23/06/2021]
- Americas Society, Council of the Americas (AS/COA), *Explainer: Colombia's Special Jurisdiction for Peace (JEP)*, 03/08/2018, <https://www.as-coa.org/articles/explainer-colombias-special-jurisdiction-peace-jep> [geraadpleegd op 29/06/2020]
- Assessment Capacities Project (ACAPS), *Colombia overview*, 26/05/2021, <https://www.acaps.org/country/colombia/crisis/complex-crisis> [geraadpleegd op 24/06/2021]
- Assessment Capacities Project (ACAPS), *Colombia, violence against civilians*, p.1, 27/11/2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20201127_acaps_short_note_colombia_violence_against_civilians.pdf [geraadpleegd op 14/06/2021]
- Assessment Capacities Project (ACAPS), *Colombia: Overview*, 27/05/2019, <https://www.acaps.org/country/colombia/crisis/complex-crisis> [geraadpleegd op 09/08/2019]
- Amnesty International (AI), *Colombia: State must take appropriate measures to protect prison population from COVID-19 pandemic*, 23/03/2020, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/03/colombia-debe-proteger-poblacion-carcelaria-ante-epidemia-covid19/> [geraadpleegd op 16/06/2021]
- Amnesty International (AI), *Colombia: The IACHR must listen to the voices of victims of human rights violations*, 07/06/2021, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/06/colombia-cidh-debe-escuchar-victimas-violaciones-derechos-humanos/> [geraadpleegd op 06/07/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2827/> [geraadpleegd op 20/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *CDT spotlight: attacks on civilians in Colombia*, 14/05/2020, <https://acleddata.com/2020/05/14/cdt-spotlight-attacks-on-civilians-in-colombia/> [geraadpleegd op 27/05/2020]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Coding review Process*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/3705/> [geraadpleegd op 21/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *via export tool* geraadpleegde update: 26/05/2021, <https://acleddata.com/data-export-tool/>
- Atlantic Council (Marczak J., Hernandez C.), *Colombia's national strike: Overview of the situation and strategies moving forward*, 06/2021, <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2021/06/Spotlight-Colombias-National-Strike-final.pdf> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- BBC (Buschschlüter V.), *'We gave Venezuelan migrants a licence to dream'*, 17/05/2021, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-57070813> [geraadpleegd op 17/05/2021]
- BBC, *Protests in Colombia: the three scenarios facing the country after the wave of mobilizations and violence*, 11/05/2021, <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-57066928> [geraadpleegd op 11/05/2021]

BBC, *Protests in Colombia: what is the indigenous minga and what role does it play in the demonstrations*, 10/05/2021, <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-54625586> [geraadpleegd op 11/05/2021]

BBC, *Colombian army rescues abducted Swiss and Brazilian tourists*, 19/06/2020, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-53102819#:~:text=The%20Swiss%20and%20Brazilian%20tourists,Farc%20movement%2C%20the%20army%20said.> [geraadpleegd op 25/06/2020]

BBC, *Colombia's ELN rebels free six more hostages amid peace talks plea*, 15/06/2020, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-53049890> [geraadpleegd op 24/06/2020]

Bogota.gov, *Histórica reducción en la tasa de homicidios en los últimos 59 años en Bogotá*, 09/01/2021, <https://bogota.gov.co/mi-ciudad/seguridad/historica-reduccion-en-la-tasa-de-homicidios-en-los-ultimos-59-anos> [geraadpleegd op 06/07/2021]

Central Intelligence Agency (CIA), *the world factbook; Colombia*, 04/08/2020, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html> [geraadpleegd op 18/08/2020]

Centro de Investigación y Educación Popular (CINEP), *Dilucidar territorialmente al ELN*, 12/2019, https://www.cinep.org.co/publicaciones/PDFS/20191249_Dilucidar_territorialmente_ELN_infografia.pdf [geraadpleegd op 28/05/2020]

Centro de Investigación y Educación Popular (CINEP), *Líderes sociales, blanco de violencia en cuarentena*, 07/05/2020, <https://www.cinep.org.co/Home2/component/k2/789-lideres-sociales-blanco-de-violencia-en-cuarentena.html> [geraadpleegd op 18/06/2020]

Centro de Recursos para el Análisis de Conflictos (CERAC), *Monitor del cese el fuego unilateral del ELN*, 01/05/2020, <https://www.blog.cerac.org.co/monitor-del-cese-el-fuego-unilateral-del-eln-5> [geraadpleegd op 27/05/2020]

Centro de Recursos para el Análisis de Conflictos (CERAC), *Monitor de Violencia Política en Colombia*, 05/06/2020, <https://www.blog.cerac.org.co/monitor-de-violencia-politica-en-colombia-12> [geraadpleegd op 17/06/2020]

Centro de Recursos para el Análisis del Conflicto (CERAC), *Monitor de Violencia Política en Colombia*, 08/07/2020, <https://www.blog.cerac.org.co/monitor-de-violencia-politica-en-colombia-13> [geraadpleegd op 13/07/2020]

Centro de Recursos para el Análisis del Conflicto (CERAC), *Reporte del conflicto con el ELN, Reporte mensual número 8*, 29/01/2021, <https://www.blog.cerac.org.co/reporte-del-conflicto-con-el-eln-8> [geraadpleegd op 01/06/2021]

CICR Colombia (@CICR_co), *En Colombia, la presencia de los artefactos explosivos y las minas antipersonal no son una cosa del conflicto de "antes", sino que es algo que afecta a miles de colombianos.* [...] [Twitter thread], 04/04/2021, https://twitter.com/CICR_co/status/1378812075510730763 [geraadpleegd op 28/06/2021]

Coalición contra la Vinculación de Niñas, Niños y Jóvenes al Conflicto Armado (COALICO), *Boletín de monitoreo No. 22. Niñez y conflicto armado en Colombia. Enero - diciembre 2019*, 04/2020, <http://coalico.org/wp-content/uploads/2020/04/Bolet%C3%ADn-ONCA-No.-22.pdf> [geraadpleegd op 25/06/2020]

Coalición contra la Vinculación de Niñas, Niños y Jóvenes al Conflicto Armado (COALICO), *Boletín de monitoreo No. 24. Niñez y conflicto armado en Colombia. Enero - diciembre de 2020*, 12/02/2021, <http://coalico.org/publicaciones/boletin-onca/boletin-de-monitoreo-n-24-ninez-y-conflicto-armado-en-colombia/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

Colombia Calling with Richard McColl, *316: The problem with Cauca, Colombia* [podcast], 03/2020, <https://soundcloud.com/colombiacalling/316-the-problem-with-cauca> [geraadpleegd op 18/06/2020]

Colombia Peace - Washington Office on Latin America (WOLA), *Coca Cultivation and Eradication*, 28/03/2020, <https://colombiapace.org/coca-cultivation-and-eradication/> [geraadpleegd op 07/07/2020]

Colombia Peace - Washington Office on Latin America (WOLA), *Disarmament, Demobilization, and Reintegration*, 14/05/2020 [last update], <https://colombiapace.org/disarmament-demobilization-and-reintegration/> [geraadpleegd op 22/06/2020]

Colombia Peace - Washington Office on Latin America (WOLA), *FARC Dissident Groups*, 24/04/2020 [last update], <https://colombiapace.org/farc-dissident-groups/> [geraadpleegd op 23/06/2020]

Colombia Reports (Alsema A.), *Colombia's ELN rebels and government take three steps towards peace at once*, 30/03/2020, <https://colombiareports.com/colombias-eln-rebels-and-government-take-three-steps-towards-peace-at-once/> [geraadpleegd op 27/05/2020]

Colombia Reports (Alsema A.), *Sandra Ramirez: from FARC guerrilla to senate executive in two years*, 22/07/2020, <https://colombiareports.com/sandra-ramirez-from-querrilla-to-farcs-first-senate-executive-in-two-years/> [geraadpleegd op 27/07/2020]

Colombia Reports (Alsema A.), *Who is behind Colombia's latest wave of massacres?*, 23/08/2020, <https://colombiareports.com/who-is-behind-colombias-latest-wave-of-massacres/> [geraadpleegd op 09/06/2021]

Colombia Reports (Alsema A.), *Homicides in Colombia reach historic low amid pandemic*, 21/12/2020, <https://colombiareports.com/homicides-in-colombia-reach-historic-low-amid-pandemic/> [geraadpleegd op 05/07/2021]

Colombia Reports (Alsema A.), *Medellin landlords and gangs skyrocket forced displacement*, 15/04/2021, <https://colombiareports.com/medellin-landlords-and-gangs-skyrocket-forced-displacement/> [geraadpleegd op 23/06/2021]

Colombia Reports (Alsema A.), *Colombia's former president asks forgiveness for mass killing of civilians*, 13/06/2021, <https://colombiareports.com/colombias-former-president-asks-forgiveness-for-executing-civilians/> [geraadpleegd op 17/06/2021]

Colombia Reports (Alsema A.), *Guerrilla attack' on military base in northeast Colombia injures 36*, 16/06/2021, <https://colombiareports.com/querrilla-attack-on-military-base-in-northeast-colombia-injures-36/> [geraadpleegd op 17/06/2021]

Comisión de la verdad, *La semana de los Encuentros por la Verdad*, 17/06/2021, <https://comisiondelaverdad.co/actualidad/noticias/semana-de-los-encuentros-por-la-verdad-comision-de-la-verdad> [geraadpleegd op 05/07/2021]

Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS / CGRA) - Cedoca, *Nota. ACLED: methodologie*, 21/05/2019, https://www.cgra.be/sites/default/files/content/download/files/nota_acled-methodologie_20190521.pdf [geraadpleegd op 21/05/2019]

Council on Foreign Relations (CFR), *Colombia's Civil Conflict*, 11/01/2017, <https://www.cfr.org/background/colombias-civil-conflict> [geraadpleegd op 29/06/2020]

EFE, *Indígenas colombianos denuncian confinamiento por disputas de grupos armados*, 06/04/2020, <https://www.efe.com/efe/america/sociedad/indigenas-colombianos-denuncian-confinamiento-por-disputas-de-grupos-armados/20000013-4214195> [geraadpleegd op 17/06/2020]

El Espectador (Arévalo N.), *Sustitución debe prevalecer sobre la erradicación forzada: Defensoría del Pueblo*, 02/06/2020, <https://www.elespectador.com/colombia2020/pais/sustitucion-debe-prevalecer-sobre-la-erradicacion-forzada-defensoria-del-pueblo-articulo-922266> [geraadpleegd op 04/06/2020]

El Espectador (Avila C.), *Falta de clases aumentó el reclutamiento forzado en Colombia*, 17/05/2020, <https://www.elespectador.com/colombia2020/pais/falta-de-clases-aumento-el-reclutamiento-forzado-en-colombia-articulo-919732/> [geraadpleegd op 25/06/2020]

El Espectador, *Identifican a ocho personas del bombardeo en Guaviare, "Gentil Duarte" no está*, 15/03/2021, <https://www.elespectador.com/judicial/identifican-a-ocho-personas-del-bombardeo-en-guaviare-gentil-duarte-no-esta-articulo/> [geraadpleegd op 03/06/2021]

El Espectador, *34 líderes sociales fueron asesinados en los primeros tres meses del año: Defensoría*, 27/05/2021, <https://www.elespectador.com/judicial/34-lideres-sociales-fueron-asesinados-en-los-primeros-tres-meses-del-ano-defensoria/> [geraadpleegd op 31/05/2021]

El Espectador, *Defensoría del Pueblo alerta sobre presencia de grupos armados ilegales en Bogotá*, 31/05/2021, https://www.elespectador.com/bogota/defensoria-del-pueblo-alerta-sobre-presencia-de-grupos-armados-ilegales-en-bogota/?cx_testId=14&cx_testVariant=cx_1&cx_artPos=0#cxrecs_s [geraadpleegd op 01/06/2021]

El Espectador (Osorio M.), *Estos son los líderes asesinados desde la firma del Acuerdo de Paz*, 14/06/2020, <https://www.elespectador.com/colombia2020/pais/estos-son-los-lideres-asesinados-desde-la-firma-del-acuerdo-de-paz/> [geraadpleegd op 15/06/2020]

El Espectador, *Ciudadanos de Buenaventura adelantan plantón en la Alcaldía de la ciudad*, 28/06/2021, <https://www.elespectador.com/colombia/mas-regiones/ciudadanos-de-buenaventura-adelantan-planton-en-la-alcaldia-de-la-ciudad/> [geraadpleegd op 29/06/2021]

El Espectador, *La intervención completa de Ingrid Betancourt en su cara a cara con exFarc*, 23/06/2021, <https://www.elespectador.com/politica/la-intervencion-completa-de-ingrid-betancourt-en-su-cara-a-cara-con-exfarc/> [geraadpleegd op 05/07/2021]

El Espectador, *Más de 500 indígenas están confinados en Risaralda por acciones de grupos armados*, 29/06/2021, <https://www.elespectador.com/colombia/mas-regiones/mas-de-500-indigenas-estan-confinados-en-risaralda-por-acciones-de-grupos-armados/> [geraadpleegd op 29/06/2021]

El Nuevo Siglo, *Covid: Bajan contagios en Atlántico pero suben los fallecidos*, 07/07/2020, <https://elnuevosiglo.com.co/articulos/04-2020-covid-19-en-el-pais-contagios-suman-1780-y-decesos-50> [geraadpleegd op 08/07/2020]

El Nuevo Siglo, *ELN propone pactar un cese el fuego bilateral por 90 días*, 07/07/2020, <https://elnuevosiglo.com.co/articulos/07-2020-eln-propone-pactar-un-cese-el-fuego-bilateral-por-90-dias> [geraadpleegd op 08/07/2020]

El Nuevo Siglo, *Violencia en regiones sería intensa tras cuarentena: Restrepo*, 29/06/2020, <https://elnuevosiglo.com.co/articulos/06-2020-violencia-en-regiones-seria-intensa-tras-cuarentena-restrepo> [geraadpleegd op 08/07/2020]

El Tiempo, *A partir de ahora Colombia tiene un nuevo municipio*, 01/12/2019, <https://www.eltiempo.com/politica/gobierno/cuantos-municipios-tiene-colombia-barrancominas-es-el-1-204-439260> [geraadpleegd op 27/07/2020]

El Tiempo, *Así llega Bogotá a las semanas más duras de la pandemia*, 13/07/2020, https://www.eltiempo.com/salud/coronavirus-en-bogota-estado-de-los-casos-las-uci-y-la-mortalidad-antes-del-pico-de-la-pandemia-517010?utm_medium=Social&utm_source=Twitter#Echobox=1594619017 [geraadpleegd op 13/07/2020]

El Tiempo, *Desnutrición crónica, una plaga que compromete el desarrollo del país*, 08/07/2020, <https://www.eltiempo.com/vida/educacion/indice-de-desnutricion-cronica-2020-resultados-del-informe-de-la-fundacion-exito-515490> [geraadpleegd op 13/07/2020]

El Tiempo, *Las ciudades más peligrosas del mundo en la actualidad*, 04/07/2020, <https://www.eltiempo.com/mundo/mas-regiones/las-ciudades-mas-peligrosas-del-mundo-en-2020-511212> [geraadpleegd op 06/07/2020]

El Tiempo, *Policía se concentrará en perseguir bandas en siete localidades*, 26/06/2020, <https://www.eltiempo.com/bogota/seguridad-en-bogota-policia-se-concentrara-en-perseguir-bandas-en-siete-localidades-511382> [geraadpleegd op 06/07/2020]

El Universal, *Ley de víctimas está desfinanciada”: director de la Unidad de Víctimas*, 20/04/2020, <https://www.eluniversal.com.co/colombia/ley-de-victimas-esta-desfinanciada-director-de-la-unidad-de-victimas-XE2699505> [geraadpleegd op 08/07/2020]

El Universo, *Grupos armados se expanden durante la emergencia por coronavirus en Colombia*, 18/05/2020, <https://www.eluniverso.com/noticias/2020/05/18/nota/7844970/grupos-armados-se-expanden-durante-emergencia-coronavirus-colombia> [geraadpleegd op 24/06/2020]

Elizabeth Dickinson (@dickinsonbeth), *Let's talk about #Cali [...]*, [Twitter thread], 26/05/2021, <https://twitter.com/dickinsonbeth/status/1397664114210754564> [geraadpleegd op 27/05/2021]

France24, *Death toll from Colombia protests climbs to 42: ombudsman*, 11/05/2021, <https://www.france24.com/en/live-news/20210511-death-toll-from-colombia-protests-climbs-to-42-ombudsman> [geraadpleegd op 12/05/2021]

Fundación Ideas para la Paz (FIP), *¿Qué hacer con el ELN? Opciones para no cerrar la puerta a una salida negociada*, 28/01/2020, <http://www.ideaspaz.org/publications/posts/1808> [geraadpleegd op 24/06/2020]

Fundación Ideas para la Paz (FIP), *¿Qué hacer con el ELN? Opciones ante una derrota militar lejana y un diálogo improbable*, 28/01/2020, p.19, http://ideaspaz.org/media/website/FIP_NE_QuehacerELN_Final.pdf

Fundación Ideas para la Paz (FIP), *La reincorporación de las FARC tres años después Desafíos y propuestas*, 12/2019, http://ideaspaz.org/media/website/FIP_ReincorporacionFARC_web_FINAL.pdf [geraadpleegd op 23/06/2020]

Fundación Ideas para la Paz (FIP), *La reincorporación de los excombatientes de las FARC*, s.d., <http://www.ideaspaz.org/especiales/infografias/excombatientes.html> [geraadpleegd op 23/06/2020]

Fundación Ideas para la Paz (FIP), *10 dinámicas que marcarán la violencia organizada en 2021*, 02/02/2021, <http://www.ideaspaz.org/publications/posts/1945> [geraadpleegd op 18/05/2021]

Fundación Paz y Reconciliación (PARES), *Más Sombras Que Luces : La seguridad en Colombia a un año del gobierno de Iván Duque*, 28/08/2019, <https://pares.com.co/wp-content/uploads/2019/08/Que%CC%81-paso%CC%81-con-la-seguridad-a-un-an%CC%83o-de-Duque-final-compressed-Final.pdf> [geraadpleegd op 23/06/2020]

Fundación Paz y Reconciliación (PARES), *Fumigaciones y militarización, estrategias inservibles*, 27/01/2020, <https://pares.com.co/2020/01/27/fumigaciones-con-glifosato-una-estrategia-inservible/> [geraadpleegd op 23/06/2020]

Fundación Paz y Reconciliación (PARES), *Sin dios ni ley*, 02/2020, <https://pares.com.co/wp-content/uploads/2020/02/INFORME-DE-SEGURIDAD-EN-LA-FRONTERA-1.pdf> [geraadpleegd op 23/06/2020]

Fundación Paz y Reconciliación (PARES), *Alerta por reclutamiento de jóvenes en soacha*, 15/03/2020, <https://pares.com.co/2020/03/15/alerta-por-reclutamiento-de-jovenes-en-soacha/> [geraadpleegd op 06/07/2020]

Fundación Paz y Reconciliación (PARES), *Security in times of pandemic*, 08/10/2020, <https://pares.com.co/2020/10/08/security-in-times-of-pandemic/> [geraadpleegd op 19/05/2021]

Fundación Paz y Reconciliación (PARES), *Un balance de la seguridad ciudadana en Colombia*, 21/02/2021, <https://pares.com.co/2021/02/21/un-balance-de-la-seguridad-ciudadana-en-colombia/> [geraadpleegd op 19/05/2021]

GIGA Institute of Latin American Studies (ILAS) (Deacon H., Görgens M.), *Forced to Leave: Determinants of Slow-Onset Displacement in Colombia*, 06/2019, <https://www.giga-hamburg.de/en/publications/11571126-forced-leave-determinants-slow-onset-displacement-colombia/> [geraadpleegd op 16/06/2020]

Heidelberg Institute for International Conflict Research (HIIC), *Conflict Barometer 2018*, 02/2019, <https://hiik.de/conflict-barometer/current-version/?lang=en> [geraadpleegd op 09/08/2019]

Human Rights Watch (HRW), *"The Guerrillas Are the Police", Social Control and Abuses by Armed Groups in Colombia's Arauca Province and Venezuela's Apure State*, 22/01/2020, <https://www.hrw.org/report/2020/01/22/guerrillas-are-police/social-control-and-abuses-armed-groups-colombias-arauca> [geraadpleegd op 01/07/2020]

Human Rights Watch (HRW), *Colombia: Abuses Amid Massive Demonstrations*, 10/03/2020, <https://www.hrw.org/news/2020/03/10/colombia-abuses-amid-massive-demonstrations> [geraadpleegd op 25/06/2020]

Human Rights Watch (HRW), *Colombia: Armed Groups' Brutal Covid-19 Measures*, 15/07/2020, <https://www.hrw.org/news/2020/07/14/colombia-armed-groups-brutal-covid-19-measures> [geraadpleegd op 16/07/2020]

Human Rights watch (HRW), *Colombia: Indigenous Kids at Risk of Malnutrition, Death*, 13/08/2020, <https://www.hrw.org/news/2020/08/13/colombia-indigenous-kids-risk-malnutrition-death> [geraadpleegd op 28/06/2021]

Human Rights Watch (HRW), *Does the FARC still exist? Challenges in Assessing Colombia's 'Post Conflict' under International Humanitarian Law*, 22/10/2020, <https://www.hrw.org/news/2020/10/22/does-farc-still-exist-challenges-assessing-colombias-post-conflict-under> [geraadpleegd op 21/06/2021]

Human Rights Watch (HRW), *Colombia: Egregious Police Abuses Against Protesters*, 09/06/2021, <https://www.hrw.org/news/2021/06/09/colombia-egregious-police-abuses-against-protesters> [geraadpleegd op 05/07/2021]

Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), *Conflict Dynamics in the Post-FARC-EP Period and State Protection*, 03/2020, <https://irb-cisr.gc.ca/en/country-information/research/Pages/colombia-2020.aspx#h11> [geraadpleegd op 29/06/2020]

INDEPAZ (@indepaz), *massacre #41 en el 2021* [...] [Twitter thread], 31/05/2021, <https://twitter.com/Indepaz/status/1399415627354415104> [geraadpleegd op 02/06/2021]

Instituto de Estudios para el Desarrollo y la Paz (INDEPAZ), *Informe de Masacres en Colombia durante el 2020 y 2021*, 04/06/2021, <http://www.indepaz.org.co/informe-de-masacres-en-colombia-durante-el-2020-2021/> [geraadpleegd op 16/06/2021]

InSight Crime, *Rastrojos*, 16/02/2017, <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/rastrojos-profile/> [geraadpleegd op 24/06/2020]

InSight Crime, *Medellín Sees Murders Rise After Years of Declining Violence*, 04/02/2019, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/organized-crime-medellin-murders/> [geraadpleegd op 06/07/2020]

InSight Crime, *InSight Crime's 2019 Homicide Round-Up*, 28/01/2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/insight-crime-2019-homicide-round-up/> [geraadpleegd op 17/06/2020]

InSight Crime, *Overview of Violence Against Social Leaders in Colombia*, 18/02/2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/overview-violence-social-leaders-colombia/> [geraadpleegd op 29/06/2020]

InSight Crime, *Rastrojos Under Siege at Colombia-Venezuela Border*, 30/03/2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/rastrojos-siege-colombia-venezuela-border/> [geraadpleegd op 24/06/2020]

InSight Crime, *Los Caparrapos*, 17/04/2020, <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/los-caparrapos/> [geraadpleegd op 24/06/2020]

InSight Crime, *Chronicle of a Threat Foretold: the ex-FARC mafia*, 04/2020, <https://www.insightcrime.org/wp-content/uploads/2020/04/Chronicle-of-a-Threat-Foretold-the-ex-FARC-Mafia-2019-pdf-full-report.pdf> [geraadpleegd op 23/06/2020]

InSight Crime (Cardenas J.), *Colombia's Coca Eradicators Spared From Coronavirus Lockdown*, 20/05/2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/colombias-coca-eradicators-coronavirus/> [geraadpleegd op 07/07/2020]

InSight Crime (Iloaiza L.), *Armed Groups in Colombia Target Children Amid Pandemic*, 22/06/2020, <https://www.insightcrime.org/news/brief/coronavirus-recruitment-minors-colombia/> [geraadpleegd op 23/06/2020]

InSight Crime (Navarrete M.), *Warnings of Child Recruitment Taking Place Close to Bogotá, Colombia*, 01/04/2020, <https://www.insightcrime.org/news/brief/child-recruitment-bogota-colombia/> [geraadpleegd op 06/07/2020]

InSight Crime (Posada J.), *The ELN's Repeated Demands for a Ceasefire in Colombia*, 15/07/2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/eln-demands-ceasefire-colombia/> [geraadpleegd op 22/07/2020]

InSight Crime (Villalba J.), *Colombia's EPL Bitterly Divided Between Political, Drug Trafficking Factions*, 22/05/2020, <https://www.insightcrime.org/news/brief/epl-colombia-divided-factions/> [geraadpleegd op 24/06/2020]

- InSight Crime, *Bajo Cauca and Vaupés – Colombia’s Child Recruitment Hotspots*, 01/04/2021, <https://insightcrime.org/investigations/bajo-cauca-and-vaupes-colombias-child-recruitment-hotspots/> [geraadpleegd op 03/06/2021]
- InSight Crime, *In Colombia, Child Soldiers Play Many Roles*, 08/04/2021, <https://insightcrime.org/investigations/in-colombia-child-soldiers-play-many-roles/> [geraadpleegd op 03/06/2021]
- InSight Crime, *Colombia Decides EPL is No Longer Major Threat*, 19/04/2021, <https://insightcrime.org/news/colombia-decides-epl-no-longer-major-threat/> [geraadpleegd op 07/06/2021]
- InSight Crime, *Colombia Should Hold Off on Wake for Caparros*, 07/06/2021, <https://insightcrime.org/news/colombia-should-hold-off-wake-los-caparros/> [geraadpleegd op 07/06/2021]
- InSight Crime, *Death of Jesús Santrich Throws Wrench Into Conflict in Venezuela*, 18/05/2021, <https://insightcrime.org/news/death-of-jesus-santrich-throws-wrench-into-conflict-in-venezuela/> [geraadpleegd op 03/06/2021]
- InSight Crime (Gorder G.), *Killings in Cali: What is to Blame for the Spike?*, 28/06/2021, <https://insightcrime.org/news/killings-in-cali-what-is-to-blame-for-the-spike/> [geraadpleegd op 05/07/2021]
- Instituto de Estudios para el Desarrollo y la Paz (INDEPAZ), *Líderes sociales y defensores de derechos humanos asesinados en 2020*, 10/06/2020, <http://www.INDEPAZ.org.co/paz-al-liderazgo-social/> [geraadpleegd op 18/06/2020]
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *“Stuck in the middle”: Seeking durable solutions in post-peace agreement Colombia*, 03/2019, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/201903-colombia-cross-border-report.pdf> [geraadpleegd op 19/09/2019]
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *COLOMBIA. Displacement associated with Conflict and Violence, Figure Analysis – GRID 2020*, 04/2020, <https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/2020-04/GRID%202020%20%E2%80%93%20Conflict%20Figure%20Analysis%20%E2%80%93%20COLOMBIA.pdf> [geraadpleegd op 01/07/2020]
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *Colombia Country Information*, s.d., <https://www.internal-displacement.org/countries/colombia> [geraadpleegd op 24/06/2021]
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *Colombia. Displacement associated with Conflict and Violence. Figure Analysis 2020*, 05/2021, https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/2021-05/figure-analysis-col_0.pdf [geraadpleegd op 24/06/2021]
- International Committee of The red Cross (ICRC), *Colombia, plunged into isolation by pandemic and conflict*, 13/03/2021, <https://www.icrc.org/en/document/colombia-plunged-isolation-pandemic-and-conflict> [geraadpleegd op 07/06/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Broken Ties, Frozen Borders: Colombia and Venezuela Face COVID-19*, 15/04/2020, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/b24-broken-ties-frozen-borders-colombia-and-venezuela-face-covid-19> [geraadpleegd op 22/07/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Deeply Rooted: Coca Eradication and Violence in Colombia*, 26/02/2021, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/87-deeply-rooted-coca-eradication-and-violence-colombia> [geraadpleegd op 28/06/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Pandemic Gloom and Police Violence Leave Colombia in Turmoil*, 06/05/2021, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/pandemic-gloom-and-police-violence-leave-colombia-turmoil> [geraadpleegd op 11/05/2021]
- International Crisis Group (ICG), *The Pandemic Strikes: Responding to Colombia’s Mass Protests*, 02/07/2021, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/90-pandemic-strikes-responding-colombias-mass-protests> [geraadpleegd op 05/07/2021]
- International Institute for Strategic Studies (IISS), *Peace and security in Bogota*, 30/07/2018, <https://www.iiss.org/blogs/analysis/2018/07/peace-and-security-in-bogota> [geraadpleegd op 19/09/2019]

International Organization for Migration (IOM) Colombia, *General executive report. Displacement tracking matrix survey. DTM for refugees and migrants living in Colombia survey*, 04/2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/77446_0.pdf [geraadpleegd op 08/07/2020]

Iván Duque (@IvanDuque), *Nos duelen los muertos que deja la violencia producto de narcotráfico y terrorismo. Entre 2010 y 2018, nuestro país vivió 189 homicidios colectivos, y entre 2019 y 2020, 34 hechos de esa naturaleza. Seguiremos combatiendo a disidencias FARC, ELN, Clan del Golfo, carteles y otros. [...]* [Twitter thread], 22/08/2020
https://twitter.com/IvanDuque/status/1297151862295199745?ref_src=twsrc%5Etfw&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.opendemocracy.net%2Fen%2Fdemocraciaabierta%2Fcolombia-massacres-august%2F&tfw_creator=openDemocracy&tfw_site=openDemocracy [geraadpleegd op 09/06/2021]

Joshua Collins (@InvisiblesMuros), *THREAD:1) If the goal of "closing" the Venezuelan border in Colombia was to prevent people from crossing, it has failed. [...]* [Twitter thread], 14/03/2020, <https://twitter.com/InvisiblesMuros/status/1238935790484422657> [geraadpleegd op 16/03/2020]

Justice for Colombia, *200th FARC member murdered since signing of 2016 peace agreement*, 17/06/2020, <https://justiceforcolombia.org/news/200th-farc-member-murdered-since-signing-of-2016-peace-agreement/> [geraadpleegd op 27/07/2020]

Kroc Institute for International Peace Studies, *State of Implementation of the Colombian Final Accord. December 2016 – April 2019. Executive Summary*, 04/2019, https://kroc.nd.edu/assets/333274/executive_summary_colombia_print_single_2_.pdf [geraadpleegd op 27/05/2020]

Kroc Institute for International Peace Studies, *State of Implementation of the Colombian Final Accord. December 2018 to November 2019. Executive Summary*, 16/06/2020, http://peaceaccords.nd.edu/wp-content/uploads/2020/06/Executive-Summary_English.pdf [geraadpleegd op 22/06/2020]

Kroc Institute for International Peace Studies. *Executive Summary, The Colombian Final Agreement in the Era of COVID-19: Institutional and Citizen Ownership is Key to Implementation*, 25/05/2021, <https://peaceaccords.nd.edu/barometer/colombia-reports> [geraadpleegd op 26/05/2021]

La Consejería Presidencial para los Derechos Humanos y Asuntos Internacionales, *Informe de homicidios contra líderes sociales y defensores/as de derechos humanos en Colombia (01 enero al 31 de marzo del 2020)*, 05/2020, <http://www.derechoshumanos.gov.co/Prensa/2020/Documents/Informe-Homicidios-lideres-marzo2020.pdf> [geraadpleegd op 28/05/2020]

La Silla Vacía (Soto L.), *Iván Márquez y Gentil Duarte combaten un enemigo común en Tumaco*, 23/06/2020, <https://lasillavacia.com/silla-pacifico/ivan-marquez-y-gentil-duarte-combaten-enemigo-comun-tumaco-75423> [geraadpleegd op 23/06/2020]

Latin American Working Group (LAWG), Washington Office on Latin America (WOLA) et al., *A Wake-Up Call: Colombia's Peace at Risk. What U.S. Policymakers Can Do to Help Preserve Colombia's Peace*, 04/2019, <https://www.wola.org/wp-content/uploads/2019/04/Wake-Up-Call-Colombia-April-2019.pdf> [geraadpleegd op 09/08/2019]

Noticias Financieras English via Factiva, *Colombia's Unemployment at Historic High During Coronavirus Pandemic*, 08/07/2020, <https://snapshot.factiva.com/Search/SSResults> [geraadpleegd op 09/07/2020]

Noticias Financieras English via Factiva, *Due to pandemic, poverty rates grew in Medellín*, 10/06/2021, <https://snapshot.factiva.com/Search/SSResults> [geraadpleegd op 28/06/2021]

Noticias Financieras English via Factiva, *Homicides in Cali were reduced by 13.3% in the first half of 2020*, 01/07/2020, <https://snapshot.factiva.com/Search/SSResults> [geraadpleegd op 06/07/2020]

Noticias Financieras English via Factiva, *Six soldiers killed in operation against FARC dissidents in Colombia*, 17/06/2020, <https://snapshot.factiva.com/Search/SSResults> [geraadpleegd op 25/06/2020]

Noticias Financieras English via Factiva, *The reasons behind the lowest homicide rate of the last 46 years*, 03/07/2020, <https://snapshot.factiva.com/Search/SSResults> [geraadpleegd op 06/07/2020]

Noticias Financieras English via Factiva, *Rebel leader accused of killing indigenous people in Colombia is captured*, 23/06/2020, <https://snapshot.factiva.com/Search/SSResults> [geraadpleegd op 24/06/2020]

Open Democracy, *Colombia does not have massacres, only 185 deaths so far this year*, 04/09/2020, <https://www.opendemocracy.net/en/democraciaabierta/colombia-massacres-august/> [geraadpleegd op 09/06/2021]

Organization of American States (OAS), *MAPP/OAS Warns of Continued Violence by Illegal Armed Groups against Civilians in Colombia*, 19/06/2020, https://www.oas.org/en/media_center/press_release.asp?sCodigo=E-065/20 [geraadpleegd op 24/06/2020]

Our World in Data, *Colombia : Coronavirus Pandemic Country Profile*, 29/06/2021 [last update], <https://ourworldindata.org/coronavirus/country/colombia> [geraadpleegd op 29/06/2021]

Procuraduría General de la Nación, *Procurador denunció ante la Fiscalía reclutamiento ilícito y uso de menores en la comisión de delitos durante la pandemia del covid-19*, 09/06/2020, <https://www.procuraduria.gov.co/portal/Procurador-denuncio-ante-la-Fiscalia-reclutamiento-ilicito-y-uso-de-menores-en-la-comision-de-delitos-durante-la-pandemia-del-covid-19.news> [geraadpleegd op 25/06/2020]

Refugees International, *Searching for home: how COVID-19 threatens progress for Venezuelan integration in Colombia*, 08/07/2020, <https://www.refugeesinternational.org/reports/2020/5/21/searching-for-home-how-covid-19-threatens-progress-for-venezuelan-integration-in-colombia> [geraadpleegd op 08/07/2020]

Regional Inter-Agency Coordination Platform, *refugees and migranst from Venezuela*, <https://r4v.info/en/situations/platform> [geraadpleegd op 08/07/2020]

Regional Inter-Agency Coordination Platform, *Refugiados y migrantes de Venezuela*, 05/06/2021 [last update], <https://www.r4v.info/es/refugiadosymigrantes> [geraadpleegd op 01/07/2021]

Regional Inter-Agency Coordination Platform, *Plan de apoyo 2021 Colombia-ETPV*, 17/06/2021, <https://www.r4v.info/es/document/gifmm-colombia-plan-de-apoyo-del-gifmm-la-implementacion-del-estatuto-temporal-de> [geraadpleegd op 01/07/2021]

Regional Inter-Agency Coordination Platform, *Refugees and migrants from Venezuela*, <https://r4v.info/en/situations/platform> [geraadpleegd op 08/07/2020]

Regional Inter-Agency Coordination Platform, *Reporte situacional local Arauca*, 05/2020, <https://r4v.info/es/documents/download/77494> [geraadpleegd op 08/07/2020]

Reuters (Acosta L.), *Armed groups in Colombia are still recruiting children, NGOs say*, 30/01/2020, <https://www.reuters.com/article/us-colombia-conflict/armed-groups-in-colombia-are-still-recruiting-children-ngos-say-idUSKBN1ZT2T7> [geraadpleegd op 23/06/2020]

Reuters (Acosta L.), *Colombia peace court accuses 10 soldiers of murdering 120 civilians*, 06/07/2021, <https://www.reuters.com/article/us-colombia-peace/colombia-peace-court-accuses-10-soldiers-of-murdering-120-civilians-idUSKCN2EC250> [geraadpleegd op 06/07/2021]

Reuters (Acosta L.), *Colombia union leader vows bigger antigovernment protests if demands not met*, 25/06/2021, <https://www.reuters.com/world/americas/colombia-union-leader-vows-bigger-antigovernment-protests-if-demands-not-met-2021-06-24/> [geraadpleegd op 05/07/2021]

Reuters (Acosta L.), *Colombia's illegal armed groups lost more than 5,000 members in 2020 - military commander*, 05/01/2021, <https://www.reuters.com/article/colombia-security/colombias-illegal-armed-groups-lost-more-than-5000-members-in-2020-military-commander-idINKBN29A1H0?edition-redirect=uk> [geraadpleegd op 07/06/2021]

Reuters, *Colombia cut coca crop area in 2020 but cocaine output rose-UNODC*, 09/06/2021, <https://www.reuters.com/world/americas/colombia-cut-coca-crop-area-2020-cocaine-output-rose-unodc-2021-06-09/> [geraadpleegd op 28/06/2021]

Reuters, *Colombia reopens border with Venezuela after 14 months*, 02/06/2021, <https://www.reuters.com/world/americas/colombia-reopens-border-with-venezuela-after-14-months-2021-06-02/> [geraadpleegd op 29/06/2021]

Reuters, *Colombia's FARC party changes name to Comunes*, 24/01/2021, <https://www.reuters.com/article/us-colombia-farc-idUSKBN29T0SF> [geraadpleegd op 05/07/2021]

Reuters, *Commander of Colombia's ELN armed group stands down due to health*, 24/06/2021, <https://www.reuters.com/world/americas/commander-colombias-eln-armed-group-stands-down-due-health-2021-06-24/> [geraadpleegd op 01/07/2021]

Reuters, *Former FARC guerrillas march in Colombia to demand end to killings*, 02/11/2020, <https://www.reuters.com/article/us-colombia-peace/former-farc-guerrillas-march-in-colombia-to-demand-end-to-killings-idUSKBN27H1W0?edition-redirect=in> [geraadpleegd op 26/05/2021]

Reuters, *Killings of Colombia ex-rebels could reach 1,600 by end of 2024 –court*, 28/04/2021, <https://www.reuters.com/world/americas/killings-colombia-ex-rebels-could-reach-1600-by-end-2024-court-2021-04-28/> [geraadpleegd op 26/05/2021]

Reuters, *Rights panel begins Colombia visit into possible abuses during protests*, 08/06/2021, <https://www.reuters.com/world/americas/rights-panel-begins-colombia-visit-over-possible-abuses-during-protests-2021-06-07/> [geraadpleegd op 06/07/2021]

Semana (Avila A.), *La guerra entre las disidencias*, 08/01/2020, <https://www.semana.com/opinion/articulo/la-guerra-entre-las-disidencias/647454> [geraadpleegd op 23/06/2020]

Semana, *La Farc se fragmenta*, 26/01/2020, <https://www.semana.com/nacion/articulo/division-interna-en-el-partido-farc-por-que-es-grave-para-colombia/649474> [geraadpleegd op 23/06/2020]

Somos Defensores, *La ceguera. Informe anual 2019. Sistema de Información sobre agresiones contra personas defensoras de DD.HH en Colombia SIADDHH*, 05/2020, <https://somosdefensores.org/> [geraadpleegd op 28/05/2020]

Somos Defensores, *In evil hour. Annual report 2020. Information System about Aggression against Human Rights Defenders in Colombia - ISAAHRD*, 20/05/2021, https://drive.google.com/file/d/1QaCwSTrkScbsWA2H4gajBrTgvi_ya94j/view [geraadpleegd op 15/06/2021]

TeleSur, *Colombia's 41st Massacre Leaves Nine People Dead In Huila*, 31/05/2021, <https://www.telesurenglish.net/news/Colombia-41st-Massacre-Leaves-Nine-People-Dead-In-Huila-20210531-0013.html> [geraadpleegd op 01/06/2021]

Temblores ONG (@TembloresOng), *#Atencion Entre el 28 de abril y el 26 de junio de 2021 han ocurrido 4.687 hechos de violencia policial*. [...] [Twitter post], 29/06/2021, <https://twitter.com/TembloresOng/status/1409671708043210762> [geraadpleegd op 05/07/2021]

Temblores ONG (@TembloresOng), *Atención: Comunicado a la opinión pública y a la comunidad internacional* [...] [Twitter post], 03/05/2021, <https://twitter.com/TembloresOng/status/1389271439442853894> [geraadpleegd op 11/05/2021]

The City Paper Bogotá, *Bogotá leaves Red Alert for gradual and safe reopening*, 03/02/2021, <http://thecitypaperbogota.com/bogota/bogota-leaves-red-alert-for-gradual-and-safe-reopening/26645> [geraadpleegd op 29/06/2021]

The Conversation (Gomez C.), *Coronavirus: narco gangs could see big popularity boost from helping residents in Latin America*, 22/06/2020, <https://theconversation.com/coronavirus-narco-gangs-could-see-big-popularity-boost-from-helping-residents-in-latin-america-139613> [geraadpleegd op 25/06/2020]

The Conversation, *Colombia's fragile peace deal threatened by the return of mass killings*, 15/02/2021, <https://theconversation.com/colombias-fragile-peace-deal-threatened-by-the-return-of-mass-killings-154315> [geraadpleegd op 09/06/2021]

The Guardian, *'Everything is collapsing': Colombia battles third Covid wave amid unrest*, 22/06/2021, <https://www.theguardian.com/global-development/2021/jun/22/colombia-covid-coronavirus-third-wave-unrest> [geraadpleegd op 29/06/2021]

The New Humanitarian (Collins J.), *Is a new Plan Colombia putting a fragile peace at risk?*, 15/07/2020, <https://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2020/07/15/Colombia-future-zones-coca-FARC-fragile-peace> [geraadpleegd op 22/07/2020]

The New Humanitarian (Ebus B.), *Thousands of Venezuelan migrants return home as Colombia lockdown brings tough choices*, 22/04/2020, <https://www.thenewhumanitarian.org/feature/2020/04/22/Venezuela-Colombia-migrants-coronavirus> [geraadpleegd op 14/05/2020]

The New Humanitarian (Glatsky G.), *What's really behind Colombia's protests*, 25/09/2020, <https://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2020/09/25/Colombia-protests-police-violence-inequality-corruption> [geraadpleegd op 26/05/2021]

The New Humanitarian (Glatsky G.), *In a lawless Colombian city, gang violence and 'structural racism' collide*, 03/03/2021, <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2021/3/3/lawless-colombian-city-gang-violence-and-structural-racism> [geraadpleegd op 23/06/2021]

The New York Times (NYT), *In Latin America, the Pandemic Threatens equality like never before*, 11/07/2020, <https://www.nytimes.com/2020/07/11/world/americas/coronavirus-latin-america-inequality.html> [geraadpleegd op 13/07/2020]

The New York Times (NYT), *Colombia Relocates Village of Ex-Rebels as Killings Surge*, 15/07/2020, <https://www.nytimes.com/aponline/2020/07/15/us/ap-lt-colombia-farc-village.html?emci=781a35d9-66c7-ea11-9b05-00155d03bda0&emdi=ff651013-68c7-ea11-9b05-00155d03bda0&ceid=4606001> [geraadpleegd op 27/07/2020]

The New York Times (NYT), *Seven Colombian Soldiers Charged in Rape of Indigenous Girl*, 08/07/2020, <https://www.nytimes.com/2020/06/26/world/americas/colombia-indigenous-girl-rape.html> [geraadpleegd op 08/07/2020]

The Wall Street Journal (Vyas K.) via Factiva, *World News: Colombia's Former 'Murder Capital' Falls Into Chaos During Pandemic*, 11/06/2021, <https://professional.dowjones.com/factiva/> [geraadpleegd op 28/06/2021]

The White House, *ONDCP Releases Data on Coca Cultivation and Potential Cocaine Production in the Andean Region*, 25/06/2021, <https://co.usembassy.gov/ondcp-releases-data-on-coca-cultivation-and-production-in-the-andean-region/> [geraadpleegd op 05/07/2021]

Unidad para la Atencion y Reparacion Integral a las Victimas (UARIV), *Victimas conflicto armado*, 08/07/2020 [last update], <https://www.unidadvictimas.gov.co/es/registro-unico-de-victimas-ruv/37394> [geraadpleegd op 08/07/2020]

Unidad para la Atencion y Reparacion Integral a las Victimas (UARIV), *Victimas conflicto armado*, 28/06/2021 [last update], <https://www.unidadvictimas.gov.co/es/registro-unico-de-victimas-ruv/37394> [geraadpleegd op 28/06/2021]

United Nations Development Programme (UNDP), *Colombia en breve*, 12/05/2021, <https://www.co.undp.org/content/colombia/es/home/Infopais.html> [geraadpleegd op 22/07/2021]

United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Colombia*, 26/02/2020, <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25624&LangID=E> [geraadpleegd op 10/06/2020]

United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Colombia*, 10/02/2021, <https://reliefweb.int/report/colombia/situation-human-rights-colombia-report-united-nations-high-commissioner-human-0> [geraadpleegd op 25/05/2021]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Internal displacement/Colombia, Large-group internal displacement January to November 2020*, 29/12/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2043209/Colombia_Large-group+internal+displacement+January+to+november_ACNUR_ENG.pdf [geraadpleegd op 24/06/2021]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Colombia operational update, May 2021*, 15/06/2021, <https://reliefweb.int/report/colombia/colombia-operational-update-may-2021> [geraadpleegd op 01/07/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA) Colombiawiki, 07/03/2013, https://wiki.salahumanitaria.co/wiki/Sistema_de_categor%C3%ADa_del_m%C3%B3dulo_de_eventos_de_violencia_armada [geraadpleegd op 16/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Impacto humanitario en el primer trimestre de 2020*, 22/04/2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/impacto_humanitario_en_colombia_-_enero_-_marzo_2020_vf-2.pdf [geraadpleegd op 16/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Colombia. Impacto y tendencias humanitarias entre enero y abril de 2021*, 18/05/2021, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/infografia_impacto_y_tendencias_humanitaria_enero_abril_2021.pdf [geraadpleegd op 27/05/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA) Colombia Monitor, 08/06/2021 [last update], <https://monitor.salahumanitaria.co/#>

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), *Informe de Monitoreo de Territorios Afectados por Cultivos Ilícitos en Colombia (2019)*, 17/06/2020, <https://www.unodc.org/colombia/es/informe-de-monitoreo-de-territorios-afectados-por-cultivos-ilicitos-en-colombia-2019.html> [geraadpleegd op 25/06/2020]

United Nations Mission in Colombia, *The un mission finalizes activities of neutralization of the FARC-EP armament*, 22/09/2017, <https://unmc.unmissions.org/en/un-mission-finalizes-activities-neutralization-farc-ep-armament> [geraadpleegd op 22/06/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *United Nations Verification Mission in Colombia. Report of the Secretary-General*, 26/03/2020, https://colombia.unmissions.org/sites/default/files/en_n2007152.pdf [geraadpleegd op 16/06/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *United Nations Verification Mission in Colombia. Report of the Secretary-General*, 26/06/2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/S_2020_603_E.pdf [geraadpleegd op 08/07/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *United Nations Verification Mission in Colombia. Report of the Secretary-General*, 26/03/2021, https://colombia.unmissions.org/sites/default/files/2103819e_0.pdf [geraadpleegd op 25/05/2021]

United States Department of State (USDOS), *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Colombia*, 13/03/2019, <https://www.ecoi.net/en/document/2004198.html> [geraadpleegd op 09/08/2019]

United States Institute of Peace (USIP), *The Current Situation in Colombia*, 28/03/2018, <https://www.usip.org/publications/2018/03/current-situation-colombia> [geraadpleegd op 19/09/2019]

Venezuela Analysis, *Venezuelan Soldiers Freed After Capture in Border Region*, 02/06/2021, <https://venezuelanalysis.com/news/15221> [geraadpleegd op 03/06/2021]

Washington Office on Latin America (WOLA), *Colombian Government, U.S. Policymakers Must Protect Black Lives in Buenaventura*, 06/02/2021, <https://www.wola.org/2021/02/colombian-government-us-policymakers-must-protect-black-lives-buenaventura/> [geraadpleegd op 23/06/2021]

World Atlas, *Biggest cities in Colombia*, 04/12/2018, <https://www.worldatlas.com/articles/biggest-cities-in-colombia.html> [geraadpleegd op 06/07/2020]

World Bank, *Colombia overview*, 24/03/2021, <https://www.worldbank.org/en/country/colombia/overview> [geraadpleegd op 28/06/2021]

World Bank, *Poverty & Equity Brief Colombia Latin America & the Caribbean April 2020*, 04/2020, https://databank.worldbank.org/data/download/poverty/33EF03BB-9722-4AE2-ABC7-AA2972D68AFE/Global_POVEQ_COL.pdf [geraadpleegd op 13/07/2020]

World Food Program (WFP) Colombia, *Country brief*, 04/2020, https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000116977/download/?_ga=2.106846979.1816258541.1594641214-1026079709.1594641214 [geraadpleegd op 13/07/2020]

World Politics Review, *In Many Ways, the Conflict Never Ended. Ongoing Violence Threatens Colombia's Peace*, 29/04/2020, <https://www.worldpoliticsreview.com/articles/28720/in-colombia-violence-in-rural-areas-threatens-the-farc-peace-deal> [geraadpleegd op 27/05/2020]

Worldbank Blog (Saavedra J.), *COVID-19 and the Learning Crisis in Latin America and the Caribbean: How Can We Prevent a Tragedy?*, 17/03/2021, <https://blogs.worldbank.org/education/covid-19-and-learning-crisis-latin-america-and-caribbean-how-can-we-prevent-tragedy> [geraadpleegd op 29/06/2021]